

MINISTERSTWO
ŚRODOWISKA

KZGW
Krajowy Zarząd
Gospodarki Wodnej

PROJEKT POLITYKI WODNEJ PAŃSTWA DO ROKU 2030

(Z UWZGLĘDNIENIEM ETAPU 2016)

KRAJOWY ZARZĄD GOSPODARKI WODNEJ

Spis treści

Spis treści	2
Lista skrótów wykorzystanych w dokumencie	3
II Wprowadzenie	11
III Identyfikacja problemów gospodarki wodnej	23
IV Cele gospodarki wodnej	27
V Perspektywy i efekty gospodarki wodnej do 2030 roku z uwzględnieniem etapu 2016 r.	29
VI Reforma gospodarki wodnej	44
VII Wdrożenie Polityki wodnej państwa	57
VIII Załączniki	74

Lista skrótów wykorzystanych w dokumencie

AGN - Europejskie Porozumienie o Głównych Śródlądowych Drogach Wodnych Międzynarodowego Znaczenia
DP - Dyrektywa Powodziowa
EFRR - Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego
EFS - Europejski Fundusz Spójności
EWG - Europejska Wspólnota Gospodarcza
FAO - Organizacja Narodów Zjednoczonych do spraw Wyżywienia i Rolnictwa
DGLP - Generalna Dyrekcja Lasów Państwowych
DSRK - Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju
GDOŚ - Generalna Dyrekcja Ochrony Środowiska
GIOŚ - Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUNB - Główny Urząd Nadzoru Budowlanego
GUS - Główny Urząd Statystyczny
HELCOM - Komisja Helsińska
IMGW - Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej
IMUZ - Instytut Melioracji i Użytków Zielonych (obecnie Instytut Technologiczno-Przyrodniczy)
IOŚ - Instytut Ochrony Środowiska
IWRM - zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi
IGB - instytucje gospodarki budżetowej
IT - technologia informacyjna
JST - jednostki samorządu terytorialnego
JCW - jednolite części wód
JCWpd - jednolite części wód podziemnych
KE - Komisja Europejska
KPOŚK - „Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych”
KPZK - Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
KW - kataster wodny
KZGW - Krajowy Zarząd Gospodarki Wodnej
MEW - małe elektrownie wodne
MKOOOpZ - Międzynarodowa Komisja Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem
MSP - majątek skarbu państwa
MSWiA - Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji
MNiSW - Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MRiRW - Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
MŚ - Ministerstwo Środowiska
NAIADES - przyjęty przez UE Program na rzecz Rozwoju Żeglugi Śródlądowej
NFOŚiGW - Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
PWP - Polityka wodna państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)
ODW - Odrzańska Droga Wodna
OTKZ - Ośrodek Technicznej Kontroli Zapór IMGW
OOŚ - ocena oddziaływania na środowisko
OZE - odnawialne źródła energii
PEP - Polityka ekologiczna państwa
PIG-PIB - Państwowy Instytut Geologiczny – Państwowy Instytut Badawczy
PKB - produkt krajowy brutto
POiŚ - Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PROW - Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSH - państwowa służba hydrogeologiczna
PSHM - państwowa służba hydrologiczno - meteorologiczna
RDW - Ramowa Dyrektywa Wodna
RDM - Ramowa Dyrektywa Morska
RM - równoważny mieszkaniec
RLM - równoważna liczba mieszkańców
RPO - Regionalny Program Operacyjny
RZGW - Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SCWP - scalone części wód powierzchniowych
ŚSRK - Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju
TEN-T - Transeuropejskie Sieci Transportowe
NSIGW - System Informacyjny Gospodarowania Wodami (kataster wodny)
UE - Unia Europejska
WE - Wspólnota Europejska
WIOŚ - Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska
WZMiUW - Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

I Streszczenie

*Polityka wodna państwa*¹ jest kontynuacją i rozszerzeniem Strategii Gospodarki Wodnej zatwierdzonej przez Radę Ministrów w kwietniu 2005 r. Podobnie jak ona, określa podstawowe kierunki i zasady działania umożliwiające realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Cel ten ma być osiągnięty przez zbudowanie sprawnie działającego systemu, który wykorzystując mechanizmy prawne oraz instrumenty ekonomiczne, będzie zapewniał osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu wód, a w szczególności ekosystemów wodnych i od wody zależnych, pozwalał na zaspokojenie uzasadnionych potrzeb wodnych, zwiększał bezpieczeństwo powodziowe kraju i chronił go przed skutkami suszy.

Celem nadrzędnym *Polityki wodnej państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)* jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powódzie i susze. Ma to nastąpić w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych oraz uwzględnieniu integrowania ochrony środowiska wodnego z innymi dziedzinami gospodarki kraju.

Osiągnięcie tego najważniejszego z punktu widzenia społeczeństwa i rozwoju gospodarki narodowej celu, musi przebiegać przy pełnym integrowaniu ochrony i zrównoważonego gospodarowania wodą z innymi dziedzinami polityk wspólnotowych takich jak energetyka, transport, rolnictwo, rybołówstwo, polityka regionalna i turystyka. *Polityka wodna* tworzy podstawę do kontynuacji dialogu oraz rozwoju strategii dla dalszej integracji i rozwoju poszczególnych obszarów tych polityk (Dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady).

Polityka wodna państwa określa podstawowe działania, które umożliwią osiągnięcie tego celu, a także usprawnią wdrażanie dyrektyw Unii Europejskiej oraz realizację idei trwałego

i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce poprzez zbudowanie sprawnie działającego, zintegrowanego systemu gospodarowania wodami wykorzystującego mechanizmy prawne, instrumenty ekonomiczne, konsultacje społeczne i podstawy naukowe.

Polityka wodna państwa jest dokumentem sektorowym, wpisującym się w ramy nowego systemu zarządzania rozwojem kraju wynikającego z ustawy z dnia 6 grudnia 2006 roku o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2009 r. nr 84, poz.712 z późn. zm.). Zgodnie z nią, polityka rozwoju prowadzona jest na podstawie długo- i średniookresowej strategii rozwoju kraju i realizujących ich ustalenia, 9 strategii rozwoju. Jedną z nich jest strategia *Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko*, obejmująca zagadnienia gospodarki wodnej. *Polityka wodna państwa* jako dokument sektorowy uznany za szczególnie istotny z punktu widzenia społeczno – gospodarczego rozwoju kraju, stanowi rozszerzenie strategii rozwoju *Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko* i jest jej instrumentem realizacyjnym w części dotyczącej gospodarki wodnej.

Podstawowym warunkiem, niezbędnym dla wdrożenia postulatów, założeń i rozwiązań zawartych w *Polityce wodnej państwa*, a w dalszej perspektywie umacniania i rozwoju zintegrowanego systemu gospodarowania zasobami wodnymi, jest świadomość, wiedza i umiejętności kadry gospodarki wodnej we wszystkich jej grupach: zarządzającej, administracyjnej, planistycznej i projektowej, państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej i hydrogeologicznej, kadry badawczej wspomagającej rozwiązania problemowe i technologiczne oraz kadry kształcącej przyszłych wykonawców tych zadań.

¹ W całym tekście używana będzie skrócona nazwa dokumentu: *Polityka wodna państwa*. Bardzo rzadko pojawia się również PWP

Jako dokument strategiczny identyfikuje problemy uznane za najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. Określa również ogólne zasady i warunki, do których wszyscy użytkownicy wód będą zobowiązani dostosować swoje działania i zamierzenia w gospodarowaniu wodami. Obejmuje okres do 2030 z etapem do 2016 roku. Horyzont czasowy 2030, zgodny jest przede wszystkim z Długookresową strategią rozwoju kraju natomiast okres do 2016 roku odpowiada zaktualizowanej Średniookresowej strategii rozwoju kraju, a także pokrywa się z „Polityką ekologiczną państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016”.

Cele *Polityki wodnej państwa*

Jako cel nadrzędny *Polityka* wskazuje zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywoływanych przez powodzie i susze w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji regionalnych.

Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego są następujące:

- osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,
- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

Przyjęte cele strategiczne mają charakter trwały i będą określać kierunki, także w dalekiej perspektywie do 2030 roku. W ramach każdego celu strategicznego, zostaną postawione cele operacyjne, osiągnięcie których umożliwi wykonanie zapisów niniejszego dokumentu. Cele strategiczne uwzględniają m.in. konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz zmiany w zagospodarowaniu przestrzennym.

Wybrane zagadnienia dotyczące założeń generalnych oraz proponowanej reformy gospodarki wodnej

Polityka wodna państwa jest dokumentem spójnym i uszczegóławiającym zapisy pozostałych dokumentów związanych z gospodarką wodną kraju, a także ściśle powiązany

z krajowymi dokumentami strategicznymi. Tworzy generalne ramy, wyznacza kierunki gospodarowania wodami w długim horyzoncie czasowym, wskazuje metody i sposoby realizacji postawionych celów. Adresowana jest równorzędnie do wszystkich tych, którzy wpływają na stan wód, są użytkownikami wody bądź tworzą, eksploatują lub wykorzystują efekty istnienia infrastruktury wodnej.

Diagnoza stanu gospodarki wodnej wskazuje na konieczność podniesienia rangi gospodarki wodnej w kontekście gospodarki narodowej, co umożliwi sprawne wdrożenie dyrektyw unijnych oraz skuteczne zrealizowanie celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. Dotychczasowy system zarządzania i gospodarowania wodami wymusza pilne wprowadzenie zmian i zreformowanie szeroko rozumianej gospodarki wodnej.

Przyjęto, iż podstawowym założeniem reformy będzie pełna realizacja zlewniowego zarządzania wodami, zgodnie z wymogami i standardami Unii Europejskiej (*Zintegrowane*

Zarządzanie Zasobami Wodnymi We Wspólnocie – IWRM) spełniającymi kryteria funkcjonalności i bezpieczeństwa oraz zrównoważonego rozwoju.

Zarządzanie w gospodarce wodnej

Jednym z głównych założeń reformy jest rozdzielenie kompetencji dotyczących zarządzania zasobami wodnymi od utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa należącym do gospodarki wodnej.

Zarządzanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym będzie realizowane przez rządową administrację wodną. Podstawowymi narzędziami zarządzania są plany gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, plany zarządzania ryzykiem powodziowym oraz warunki korzystania z wód, przy jednoczesnym uwzględnieniu zasad i kryteriów ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych oraz innych uwarunkowań wynikających np. z zagospodarowania przestrzennego, rozwoju gospodarczego itd.

Władza wodna będzie spełniać funkcje koordynacyjne i kontrolne wszelkich działań inwestycyjnych jednostek zarządzających majątkiem Skarbu Państwa poprzez dystrybucję środków finansowych, za wyjątkiem majątku będącego w zarządzie urzędów morskich.

Zapisy *Polityki wodnej państwa* sugerują także, aby pozostawić w obszarze właściwości Prezesa KZGW kompetencje do uzgadniania, w części dotyczącej gospodarki wodnej, projektów programów priorytetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Zapewni to wpływ Prezesa KZGW na dystrybucję środków finansowych, uzyskiwanych z opłat za korzystanie ze środowiska, przeznaczonych na gospodarkę wodną, w tym na inwestycje i utrzymanie majątku.

Zarządzania zasobami wodnymi oraz utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa w świetle reformy

Reforma zakłada rozdzielenie zarządzania zasobami wodnymi od utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa. W przypadku utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa konieczne jest ich zintegrowanie i realizowanie przez jednolite struktury organizacyjne.

Zgodnie z opracowaną reformą, na bazie dotychczasowych regionalnych zarządów gospodarki wodnej utworzone zostaną dwa zarządy dorzecza Wisły i Odry. Jednostkami terenowymi zarządów dorzecza będą regiony wodne, zgodnie z ustawą Prawo wodne. Zarządy dorzecza będą odpowiedzialne za zarządzanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym. Zmiana ta wymaga podniesienia rangi Prezesa KZGW jako organu właściwego w sprawach gospodarowania wodami, poprzez wyłączenie z podległości ministerstwa i przypisania tej instytucji bezpośrednio pod nadzór Prezesa Rady Ministrów.

Odnosnie do **majątku Skarbu Państwa**, instytucją zarządzającą będą nowo utworzone instytucje gospodarki budżetowej (np. we Wrocławiu i w Warszawie) podległe bezpośrednio Prezesowi KZGW. W ich gestii pozostaną główne rzeki, drogi wodne, rzeki graniczne oraz zbiorniki wodne służące ochronie przeciwpowodziowej stanowiące własność Skarbu Państwa. Pozostałe, mniejsze rzeki oraz budowle hydrotechniczne przekazane byłyby samorządom wojewódzkim. Natomiast majątek położony w obszarze wód przybrzeżnych oraz morskich wód wewnętrznych i pasa technicznego wód morskich, w zakresie utrzymania wód i zarządzania majątkiem, będzie należał jak dotychczas do administracji rządowej - urzędów morskich.

System prawny

Proponowana reforma przeprowadzona zostanie przy pełnej harmonizacji prawodawstwa polskiego z odpowiednimi aktami prawnymi Unii Europejskiej. Regulacje prawne muszą uwzględniać zasadę gospodarowania wodami w układzie zlewniowym, a zarazem

integrować związane z wodą działania sektorowe i samorządowe oraz regionalne, podejmowane w układzie administracyjnym kraju.

Nowe rozwiązania prawne powinny zapewnić równorzędne traktowanie *Polityki wodnej państwa* i związanych z nią aktów prawnych UE z politykami UE dotyczącymi innych sektorów polskiej gospodarki (np. polityką energetyczną czy też wspólnotową polityką rolą). Oznacza to konieczność rozwinięcia procedur współpracy międzyresortowej.

Prawo musi wyposażyć administrację wodną w takie instrumenty, które umożliwią skuteczną kontrolę i egzekucję wykonalności prawa. Jest to także istotne w przypadku transpozycji prawa unijnego do prawodawstwa polskiego nie tylko ze względów terminologicznych i językowych, ale również wobec częstej wieloznaczności dokumentów UE i konieczności ich interpretacji.

Instrumenty ekonomiczne systemu finansowania

Jednym z podstawowych narzędzi zarządzania w gospodarce wodnej - obok instrumentów prawnych i administracyjnych - powinny być instrumenty ekonomiczne. Konieczne jest opracowanie bardziej spójnego i komplementarnego zestawu instrumentów, w którym mechanizmy ekonomiczno-finansowe będą wspierać narzędzia prawne i przyczyniać się do poprawy efektywności osiągania celów polityki wodnej, m.in. poprzez wpływ na kształtowanie się pożądaných zachowań użytkowników wód.

Kształtowanie nowych instrumentów ekonomicznych w zarządzaniu gospodarką wodną powinno opierać się na już obowiązującym systemie opłat za korzystanie z wód, który powinien coraz bardziej odpowiadać zwiększającym się kosztom zasobowym i środowiskowym użytkownika wód poprzez wdrożenie zasad „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci”. Pełny system nowych instrumentów ekonomicznych powinien również uwzględniać mechanizmy, które pozwolą na skuteczne i pełniejsze wdrożenie zasady „zwrotu kosztów za usługi wodne” poprzez ustalenie zasad partycypacji w kosztach inwestycyjnych i eksploatacyjnych obiektów/urzędzeń służących realizacji usług wodnych. W projektowaniu i wdrażaniu tego systemu powinno się dążyć do internalizacji kosztów zewnętrznych powodowanych przez użytkowników wód, tzn. stworzenia mechanizmów (instrumentów), dzięki którym kosztami zewnętrznymi zostaną obciążeni ich sprawcy. Skuteczna realizacja powyższego postulatu wymaga tworzenia mechanizmów i procedur prawnych oraz standardów metodycznych, pozwalających na systemową analizę kosztów środowiskowych i zasobowych oraz analizę kosztów świadczenia usług wodnych, uwzględniającą konieczne nakłady inwestycyjne oraz koszty eksploatacyjne.

Opracowany nowoczesny system instrumentów ekonomicznych powinien zostać poddany ewaluacji *ex-ante*, a następnie podlegać stałej ocenie pod względem efektywności ekonomicznej, skuteczności ekologicznej, sprawiedliwości społecznej (dystrybucja kosztów i korzyści) oraz organizacyjno-prawnych możliwości wdrożenia poszczególnych instrumentów. System ten powinien spełniać funkcję stymulacyjną oraz redystrybucyjną, a także informacyjną i fiskalną, dostarczając stałej zachęty do obniżania poziomu emitowanych zanieczyszczeń oraz kształtowania odpowiednich zachowań użytkowników wód. System powinien swoim oddziaływaniem obejmować wszystkie najistotniejsze obszary korzystania z zasobów wodnych.

System instrumentów ekonomicznych w zarządzaniu gospodarką wodną powinien obejmować opłaty i podatki za korzystanie z wód, ubezpieczenia, zachęty finansowe, sankcje finansowe i inne rozwiązania. Należy rozważyć możliwość stosowania instrumentów rynkowych.

Obecny system opłat za korzystanie ze środowiska wodnego powinien zostać poddany ocenie efektywności i skuteczności, a następnie zweryfikowany. Podstawą weryfikacji, przy uwzględnieniu społecznych skutków zastosowania tego instrumentu, powinno być dążenie do skuteczniejszego ograniczenia presji na środowisko wodne głównie poprzez korektę rachunku kosztów we wszystkich rodzajach użytkowania wód (pobór wód, emisje

zanieczyszczeń, ale także np. wykorzystanie do celów rolniczych, energetycznych, żeglugowych), jak również poprzez ocenę dotychczasowego poziomu stawek opłat za korzystanie z wód oraz systemu zwolnień z obowiązku ich ponoszenia.

Zachęty wspierające zachowania proekologiczne powinny być oparte na finansowym wsparciu, ze znaczącym udziałem środków unijnych, działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, pozwalających na zrównoważone gospodarowanie wodami (poprawę stanu wód i ekosystemów od wody zależnych, ochronę ludzi i mienia przed zjawiskami ekstremalnymi oraz wdrażanie zasad nowoczesnego zarządzania zasobami wodnymi).

Sankcje finansowe powinny stanowić ten element systemu instrumentów ekonomicznych, który pozwoli na wyeliminowanie zachowań polegających na nieprzestrzeganiu standardów środowiskowych oraz naruszaniu decyzji administracyjnych. System kar powinien być skuteczny, a więc powinien charakteryzować się nieuchronnością kary i jej adekwatnością względem szkody.

Dodatkowym elementem, pozwalającym na racjonalne i zrównoważone gospodarowanie wodami przy wszystkich planowanych działaniach, w szczególności działaniach inwestycyjnych, powinna być powszechność stosowania analiz ekonomicznych (obejmujących także społeczne efekty tych działań) oraz wariantowość.

Zakres planu wdrożenia *Polityki wodnej państwa do roku 2030*

Zakres planu wdrożenia *Polityki wodnej państwa* obejmuje:

- działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem do roku 2016,
- działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów *Polityki wodnej państwa* do roku 2016,
- działania inwestycyjne związane z osiągnięciem celu nadrzędnego *Polityki wodnej państwa* w zakresie potrzeb wodnych ludności i gospodarki kraju oraz ochrony przed powodzią i suszą, z uwzględnieniem nowej polityki wodnej,
- inne działania priorytetowe:
 - działania sektorowe, związane z realizacją zadań mających istotny wpływ na poprawę stanu zasobów wodnych z uwzględnieniem przedsięwzięć związanych z obniżaniem poziomu negatywnego oddziaływania infrastruktury na stan zasobów wodnych,
 - przedsięwzięcia, które złagodzą lub wyeliminują negatywne skutki już podjętych działań w odniesieniu do zasobów przyrodniczych (np.: realizacja programu udrażniania rzek).

Priorytetowe działania z zakresu zadań inwestycyjnych

Zgodnie z Dyrektywą powodziową oraz nowelizacją ustawy Prawo wodne, do grudnia 2011 r. powinna zostać opracowana wstępna ocena ryzyka powodziowego dla obszaru całego kraju. Na podstawie wykonanych w niej analiz wyznaczone zostaną obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których w dalszym etapie sporządzone zostaną szczegółowe mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego, z uwzględnieniem których do 22.12.2015 r. opracowane zostaną plany zarządzania ryzykiem powodziowym. Obok reformy gospodarki wodnej określono działania, które powinny zostać pilnie wdrożone do roku 2016. Przede wszystkim określono działania skoncentrowane w obszarach problemowych gospodarki wodnej dotyczące takich zagadnień, jak bezpieczeństwo i ochrona przed powodzią i suszą, modernizacja i rozwój śródlądowych dróg wodnych, zwiększenie udziału energii ze źródeł odnawialnych (oze) w bilansie energetycznym kraju.

Do obszarów problemowych w ochronie przeciwpowodziowej o znaczeniu krajowym, w tym obszarów decydujących o kształtowaniu się fali powodziowej zaliczono:

1) Górną Odrę, a szczególnie:

- Kotlinę Raciborską poprzez budowę polderu przeciwpowodziowego Racibórz Dolny,
- Kotlinę Kłodzką poprzez poprawę ochrony przeciwpowodziowej,
- Nysę Kłodzką od zbiornika Nysa do ujścia do Odry poprzez modernizację zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz zwiększenie możliwości odpływu wód powodziowych szczególnie w okolicy Lewina Brzeskiego,
- aglomerację wrocławską poprzez modernizację Wrocławskiego Węzła Wodnego, w tym m.in. modernizację obiektów hydrotechnicznych oraz wałów przeciwpowodziowych i brzegów Odry oraz przebudowę przelewu do rzeki Widawy.

2) Środkową i Dolną Odrę, szczególnie w kontekście prowadzenia akcji lodołamania i poprawy odpływu wód powodziowych poprzez prowadzenie prac utrzymaniowych oraz odbudowę i modernizację zabudowy regulacyjnej w celu likwidacji miejsc limitujących pracę lodołamaczy - przystosowanie do III klasy drogi wodnej.

3) Górną Wisłę w tym m.in.:

- uporządkowanie gospodarki wodnej zespołu zbiorników Przeczyce, Kuźnica Warężyńska i Pogoria,
- modernizację obiektów przeciwpowodziowych doliny Przemszy,
- budowę zbiornika wodnego Kąty-Myscowa na Wisłocze.

4) Środkową i Dolną Wisłę, w tym m.in.:

- poprawę bezpieczeństwa powodziowego Doliny Wisły od Wyszogrodu do Torunia,
- ekologiczne bezpieczeństwo stopnia wodnego we Włocławku i poprawę bezpieczeństwa powodziowego zbiornika włocławskiego,
- ujściowy odcinek Bugu - poprawa bezpieczeństwa powodziowego poprzez remont zapór bocznych, umocnienie brzegów oraz udroźnienie zamulonego koryta w rejonie ujścia Bugu do Jeziora Zegrzyńskiego,
- Żuławy Wiślane poprzez kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe.

Wśród ważniejszych inwestycji w zakresie utrzymania, modernizacji i rozwoju śródlądowych dróg wodnych, ze względu na konieczność prowadzenia akcji lodołamania oraz żeglugę śródlądową i turystykę wodną wymieniono:

- modernizację śluz i jazów odrzańskich na odcinku Odry skanalizowanej i Kanale Gliwickim oraz odbudowę zabudowy regulacyjnej na Odrze swobodnie płynącej,
- modernizację stopnia wodnego Brzeg Dolny,
- modernizację stopnia wodnego Chróścice,
- rewitalizację Kanału Elbląskiego na odcinku od Jezioro Drużno-Miłomłyn, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki,
- projekt turystycznej drogi wodnej Pętla Żuławska,

- opracowanie „Programu rozwoju infrastruktury transportu wodnego śródlądowego w Polsce„ w celu określenia dalszego zakresu modernizacji i rozwoju dróg wodnych.

Polityka wodna państwa podkreśla rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, wskazując na potrzebę wykorzystania potencjału hydroenergetycznego istniejących lub powstających piętrzeń zwłaszcza przez budowę przy nich małych elektrowni wodnych. Hydroenergetyka cechuje się zerową emisją zanieczyszczeń, dając pozytywne efekty ekologiczne. Ważnym zadaniem będzie przygotowanie Programu hydroenergetycznego uwzględniającego problem pomocy publicznej oraz zastosowania partnerstwa publiczno-prywatnego.

Ponadto zwrócono uwagę na konieczność realizacji innych działań służących osiągnięciu i utrzymaniu dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w tym:

- 1) Ograniczenie powierzchniowego spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych poprzez realizację programów takich jak: „Ekotony dla redukcji zanieczyszczeń obszarowych - EKOROB”.
- 2) Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego, poprzez realizację programów takich jak: „Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk”.
- 3) ~~Określenie zasad planowania gospodarowania wodami na obszarach NATURA 2000, poprzez realizację takich zadań jak: „Warunki zarządzania obszarem dorzecza i ochroną różnorodności biologicznej dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju obszarów cennych przyrodniczo na przykładzie zlewni Czarnej Orawy”.~~
- 4) Realizację "Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych" (KPOŚK), z uwzględnieniem:
 - osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG we wszystkich aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z terminami wynikającymi z Traktatu Akcesyjnego,
 - kontynuacji wsparcia Międzyresortowego Zespołu ds. KPOŚK, celem terminowej i prawidłowej realizacji programu,
 - ujęcia w inwestycjach realizowanych w ramach KPOŚK, zagadnień dotyczących zagospodarowania osadów ściekowych.
- 5) Przygotowanie „Krajowego programu retencjonowania wód” stanowiącego racjonalną podstawę podejmowania działań związanych z zapewnieniem dostępu do zasobów wodnych ludności i gospodarki kraju, a także zagwarantowanie potrzeb środowiska naturalnego, w kontekście zmian klimatycznych.
- 6) Przygotowanie Programu dla Wisły w perspektywie do 2030 roku.
- 7) Wspieranie podejmowania działań proekologicznych takich jak:
 - zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000,
 - ~~• odbudowa fauny i flory rzeki Czarnej Staszowskiej, w tym przebudowa niektórych budowli hydrotechnicznych w celu udrożnienia ich dla organizmów wodnych,~~
 - ~~• przywrócenie drożności korytarza ekologicznego doliny Białej Tarnowskiej, przywrócenie drożności korytarza ekologicznego doliny Wisłoka,~~
 - przywracanie dobrego stanu zdegradowanych ekosystemów od wód zależnych,
 - utworzenie pakietu wodno-środowiskowego w ramach weryfikacji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich”,

- przygotowanie programu wykorzystania wód geotermalnych.
- 8) Usprawnienie systemu edukacji w zakresie gospodarowania wodami m.in. poprzez organizację ogólnopolskich kampanii informacyjno - edukacyjnych na rzecz ochrony wody i środowiska wodnego.

Zakłada się, że reforma systemu gospodarki wodnej zostanie przygotowana do 31 grudnia 2012 r. W tym czasie zostaną opracowane szczegółowe rozwiązania organizacyjne, finansowe i prawne wynikające z przyjętych w PWP kierunków i wdrożona zostanie nowa struktura funkcjonowania instytucjonalnego, a także będą zrealizowane pilne zadania fazy przejściowej.

Wdrożenie struktury organizacyjnej dla utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa musi być ściśle powiązane z wyprzedzającym lub równoczesnym wdrożeniem sprawnego zarządzania zasobami w układzie zlewniowym przez rządową administrację wodną, wyposażoną w skuteczne instrumenty i narzędzia wykonawcze. Do końca 2016 r. będzie trwać wdrażanie i weryfikacja zasad funkcjonowania zreformowanego systemu gospodarowania wodami.

II Wprowadzenie

II.1 Przedmiot *Polityki wodnej państwa*

1. Wyzwania obecnego etapu rozwoju społeczno-gospodarczego Polski oraz wymagania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej narzucają konieczność nowego spojrzenia na gospodarowanie wodami.
2. Ochrona wód i ich udostępnianie to najważniejsze zadanie państwa, warunkujące działanie wszystkich sektorów aktywności społeczno-gospodarczej. Stan gospodarowania wodami wpływa na kondycję wszystkich ważnych obszarów, w szczególności na sektory: komunalny, transportowy, przemysłowy, w tym energetyczny oraz rolnictwo. Stąd bardzo ważne jest prawidłowe działanie systemu oraz jego wysoka efektywność gospodarcza, społeczna i przyrodnicza.
3. *Polityka wodna państwa* jest dokumentem wyznaczającym ramy gospodarowania wodami, wskazującym strategiczne kierunki działań i podstawowe zasady gospodarki wodnej. Wyznacznikiem tych zasad jest przede wszystkim Ramowa Dyrektywa Wodna, która m.in. wskazuje na konieczność integrowania ochrony i zrównoważonego gospodarowania wodą z innymi dziedzinami polityk wspólnotowych, takimi jak energetyka, transport, rolnictwo, rybołówstwo, polityka regionalna i turystyka. Niniejsza polityka tworzy podstawę do kontynuacji dialogu oraz rozwoju strategii dla dalszej integracji poszczególnych dziedzin i innych polityk. Niniejsza Polityka będzie miała ważny wkład w inne dziedziny współpracy z Państwami Członkowskimi, między innymi w ramach Europejskiej Perspektywy Rozwoju Przestrzennego (EPRP).
4. Osiągnięcie najlepszych możliwych efektów związanych z zapewnieniem dostępności zasobów wodnych o odpowiedniej jakości społeczeństwu i gospodarce oraz ochroną przed skutkami powodzi i suszy przy jednoczesnym dążeniu do zachowania równowagi ekosystemów wodnych, to najważniejsze zadanie, przed którym stoi sektor gospodarki wodnej i zarządzające nim kadry.
5. Konieczne jest podniesienie rangi gospodarki wodnej w kontekście gospodarki narodowej, co umożliwi sprawne wdrożenie dyrektyw unijnych oraz skuteczne zrealizowanie celów, przed którymi stoi gospodarka wodna. W tym celu niezbędna jest reforma obecnego systemu gospodarki wodnej.
6. *Polityka wodna państwa* określa podstawowe kierunki tej reformy, umożliwiającej skuteczniejsze wdrażanie dyrektyw Unii Europejskiej oraz realizację idei trwałego i zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu zasobami wodnymi w Polsce. Cel ten

ma być osiągnięty przez zbudowanie sprawnie działającego zintegrowanego systemu gospodarowania wodami, wykorzystującego nowoczesne mechanizmy prawne, instrumenty ekonomiczne, konsultacje społeczne i osiągnięcia naukowe.

7. Polityka i związana z nią reforma opierają się w szczególności na integracji wymagań rozwoju społeczno-gospodarczego z potrzebami środowiska przyrodniczego, przy jednoczesnym zapewnieniu bezpieczeństwa publicznego. Istotą tej integracji jest uznanie równoważności zaspakajania potrzeb człowieka i gospodarki oraz konieczności uzyskania dobrego stanu środowiska. Zakres proponowanych rozwiązań obejmuje wszystkie elementy gospodarowania wodami na wszystkich poziomach decyzyjnych. Szczególne znaczenie ma integracja gospodarowania wodami z planowaniem przestrzennym i właściwym gospodarowaniem zasobami przyrodniczymi. Kształtowanie spójności przestrzennej jest bowiem niezbędnym warunkiem poprawy sytuacji w zakresie ograniczania skutków powodzi, zaopatrzenia w wodę i ochrony przyrody.
8. *Polityka wodna państwa do roku 2030 (z uwzględnieniem etapu 2016)* jest dokumentem strategicznym, o wieloletnim horyzoncie czasowym, identyfikującym problemy uznane za najistotniejsze z punktu widzenia osiągnięcia celów, przed którymi stoi gospodarka wodna oraz wytyczającym priorytetowe kierunki, na których koncentrowane będą działania państwa.

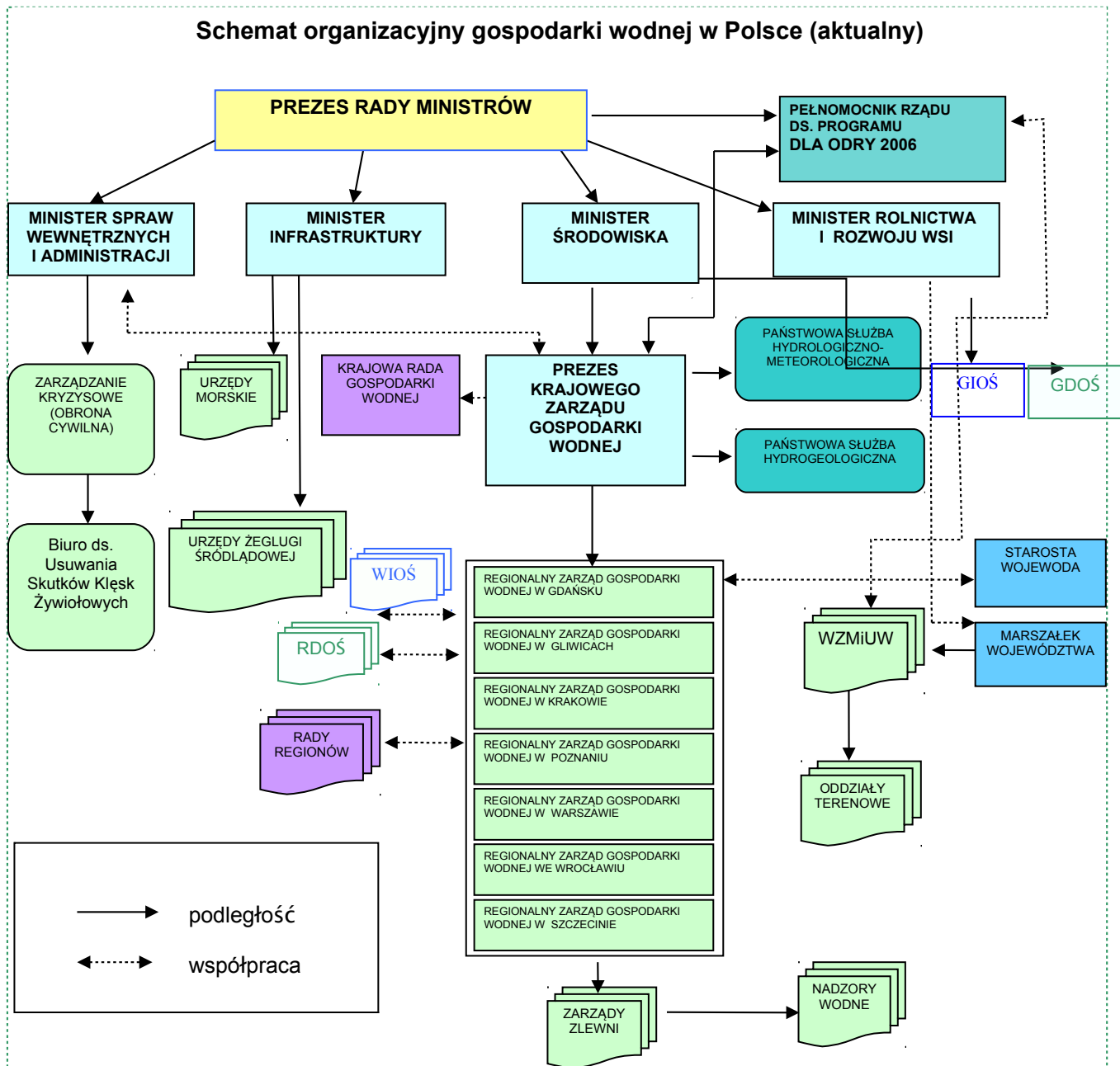
II.2 Horyzont czasowy

9. Przyjęta w *Polityce wodnej państwa* perspektywa 2030 roku zgodna jest z horyzontem czasowym przyjętym dla *Długookresowej strategii rozwoju kraju do 2030 r.* a także dla innych dokumentów, takich jak: *Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do 2030* czy *Polityka Energetyczna Kraju do 2030 r.* Uwzględnienie horyzontu czasowego do 2016 roku zgodne jest z obowiązującą *Średniookresową strategią rozwoju kraju* i nawiązuje także do *Polityki ekologicznej państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016.*

II.3 Obecna organizacja gospodarki wodnej w Polsce

10. Zarządzanie gospodarką wodną pozostaje w gestii kilku administratorów, których zadania i kompetencje nie zawsze są określone dostatecznie precyzyjnie.
11. Organy wykonujące prawa właścicielskie w stosunku do wód publicznych, stanowiących własność Skarbu Państwa, określają przepisy art. 11 ustawy Prawo wodne. Zgodnie z ustawą:
 - w stosunku do wód morza terytorialnego i morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej prawa te wykonuje minister właściwy do spraw gospodarki morskiej,
 - w stosunku do wód podziemnych oraz śródlądowych wód powierzchniowych istotnych dla kształtowania zasobów wodnych oraz ochrony przeciwpowodziowej - Prezes Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej,
 - w stosunku do wód znajdujących się w granicach parku narodowego - dyrektor parku,
 - w stosunku do wód istotnych dla regulacji stosunków wodnych na potrzeby rolnictwa oraz pozostałych wód - marszałek województwa.

Układ instytucjonalny w gospodarce wodnej przedstawia schemat poniżej.

II.4 Uwarunkowania formalno-prawne dokumentu oraz powiązania z innymi dokumentami strategicznymi

II.4.1 Międzynarodowe uwarunkowania gospodarowania wodami Polski

12. Międzynarodowe uwarunkowania w zakresie gospodarowania wodami wynikają ze współpracy Polski w ramach Unii Europejskiej i z innymi krajami, a także z umów międzynarodowych, których Polska jest sygnatariuszem.

Polityka wodna Unii Europejskiej

13. Unia Europejska opiera politykę ochrony środowiska na przyjętych przez siebie programach działań, których przedmiotem są zasady profilaktyki i zapobiegania zagrożeniom środowiska. Obecnie realizowany jest Szósty wspólnotowy program działań w zakresie środowiska naturalnego (od lipca 2002 r. do lipca 2012 r.). Podejmuje on próbę integracji wymagań ochrony środowiska z innymi politykami i

działaniami Wspólnoty. Wyznaczonym i strategicznym celem Programu w dziedzinie ochrony wód jest przede wszystkim rozwój legislacji Unii Europejskiej i jej skuteczna implementacja, integracja zagadnień środowiskowych z przedmiotami innych wspólnotowych polityk oraz promocja polityki zrównoważonego rozwoju.

14. Polityka wodna UE opiera się na zasadach IWRM - Integrated Water Resources Management (zintegrowane zarządzanie zasobami wodnymi). Do zasad tych należą:
 - traktowanie zlewni jako podstawowego obszaru wszelkich działań planistycznych i decyzyjnych,
 - uspołecznienie procesu podejmowania decyzji,
 - zintegrowane podejście do wód powierzchniowych i podziemnych,
 - zrównoważone wykorzystanie zasobów wody (człowiek - gospodarka - środowisko),
 - traktowanie wody jako fundamentalnego czynnika kształtującego funkcjonowanie ekosystemów,
 - wdrażanie mechanizmów ekonomicznych w gospodarowaniu wodami.
15. Ramy dla zintegrowanego gospodarowania wodami w Polsce stanowią między innymi poniższe europejskie dyrektywy:
 - dyrektywa 2000/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2000 r. ustanawiająca ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej, zwana Ramową Dyrektywą Wodną (RDW),
 - dyrektywa Rady 91/676/EWG z dnia 12 grudnia 1991 r. dotycząca ochrony wód przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez azotany pochodzenia rolniczego,
 - dyrektywa 2006/7/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 lutego 2006 r. dotycząca zarządzania jakością wody w kąpieliskach i uchylająca dyrektywę 76/160/EWG,
 - dyrektywa Rady 98/83/WE z dnia 3 listopada 1998 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi,
 - dyrektywa Rady 86/278/EWG z dnia 12 czerwca 1986 r. w sprawie ochrony środowiska, w szczególności gleby, w przypadku wykorzystywania osadów ściekowych w rolnictwie,
 - dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko,
 - dyrektywy Rady 85/337/EWG w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne,
 - dyrektywa Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory,
 - dyrektywa Rady 2009/147/WE z dnia 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa,
 - dyrektywa Rady 91/414/EWG z dnia 15 lipca 1991 r. dotycząca wprowadzania do obrotu środków ochrony roślin,
 - dyrektywa Rady 96/82/WE z dnia 9 grudnia 1996 r. w sprawie kontroli niebezpieczeństwa poważnych awarii związanych z substancjami niebezpiecznymi (Seveso),
 - dyrektywa 2008/1/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 15 stycznia 2008 r. dotycząca zintegrowanego zapobiegania zanieczyszczeniom i ich kontroli,

- dyrektywa Rady 97/11/WE z dnia 3 marca 1991 r. zmieniająca dyrektywę 85/337/EWG w sprawie oceny wpływu wywieranego przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko,
- dyrektywa 2004/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 21 kwietnia 2002 r. w sprawie odpowiedzialności za środowisko w odniesieniu do zapobiegania i zarządzania szkodami wyrządzonym środowisku naturalnemu,
- dyrektywa 2006/118/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 12 grudnia 2006 r. w sprawie ochrony wód podziemnych przed zanieczyszczeniem i pogorszeniem ich stanu,
- dyrektywa 2007/60/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 października 2007 r. w sprawie oceny ryzyka powodziowego i zarządzania nim, zwana Dyrektywą powodziową.

Uwarunkowania wynikające z innych dyrektyw UE

16. Gospodarowanie wodami musi uwzględniać uwarunkowania wynikające także z innych dyrektyw, w tym:
- dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2008/56/WE z dnia 17 czerwca 2008 r. ustanawiającej ramy działań Wspólnoty w dziedzinie polityki środowiska morskiego,
 - dyrektywy 2009/28/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 23 kwietnia 2009 r. w sprawie promowania stosowania energii ze źródeł odnawialnych,
 - dyrektywy 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidującej udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniającej dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości,
 - dyrektywy 2003/4/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 28 stycznia 2003 r. w sprawie publicznego dostępu do informacji dotyczących środowiska i uchylającej dyrektywę Rady 90/313/EWG.

Współpraca Polski w ramach ochrony Morza Bałtyckiego i wód międzynarodowych

17. *Polityka wodna państwa* obejmuje również wody morskie w zakresie wynikającym z podziału kompetencyjnego działów administracji rządowej. Na stan środowiska morskiego zasadniczy i bezpośredni wpływ mają – obok działań podejmowanych bezpośrednio na morzu, np. transport czy wydobywanie surowców – działania na lądzie. Potwierdza to ustawa Prawo wodne wskazując, iż przepisy w niej zawarte mają zastosowanie do wód morskich [...] w zakresie ochrony przed zanieczyszczeniem ze źródeł lądowych (art. 7). Działania w tym zakresie ukierunkowane są na ograniczanie zanieczyszczeń ze źródeł lądowych mających bezpośredni wpływ na stan wód morskich (np. źródła punktowe położone bezpośrednio na wybrzeżu) lub wpływ pośredni (źródła ulokowane w głębi lądu, mające wpływ na stan wód powierzchniowych na obszarze zlewni Morza Bałtyckiego). W obu przypadkach działania te ujęte są w planach gospodarowania wodami i programie wodno-środowiskowym kraju, opracowywanymi zgodnie z postanowieniami Prawa wodnego i w związku z wdrażaniem Ramowej Dyrektywy Wodnej (która obejmuje swoim przepisami wody przybrzeżne i przejściowe).
18. Gospodarowanie wodami musi uwzględniać Konwencję o ochronie środowiska morskiego obszaru Morza Bałtyckiego (Konwencja Helsińska). Najważniejsze zobowiązania Konwencji dotyczą ograniczenia dopływu substancji biogennych oraz substancji niebezpiecznych, ochrony bioróżnorodności oraz ograniczenia wpływu działalności prowadzonej na morzu na środowisko.

19. W 2007 r. Komisja Helsińska przyjęła Bałtycki Plan Działań HELCOM. Odchodzi on od działań sektorowych na rzecz „podejścia ekosystemowego” oraz opiera się na wspólnym rozumieniu i definicji „morza o dobrym stanie ekologicznym”.
20. Gospodarowanie wodami w Polsce musi także uwzględniać uwarunkowania wynikające z umów międzynarodowych wielo- i dwustronnych, których Polska jest sygnatariuszem, a mianowicie:

- „Konwencji o ochronie i użytkowaniu cieków transgranicznych i jezior międzynarodowych”, podpisanej w Helsinkach dnia 17 marca 1992 r. (Dz. U. z 2003 r. Nr 78 poz. 702),
- Umowy w sprawie Międzynarodowej Komisji Ochrony Odry przed Zanieczyszczeniem, podpisanej we Wrocławiu dnia 11 kwietnia 1996 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 79 poz. 886),

Realizując art. 113 RDW Polska, Czechy i Niemcy porozumiały się w sprawie koordynacji wdrażania RDW w ramach MKOOpZ. W 2010 roku przygotowany został Raport dla KE dotyczący Planu gospodarowania wodami dla międzynarodowego dorzecza Odry,

- Umowy między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Republiki Czechosłowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisanej w Pradze dnia 21 marca 1958 r.,
- Porozumienia między Rządem Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej a Rządem Związku Socjalistycznych Republik Radzieckich o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisanej w Warszawie dnia 17 lipca 1964 r. (Dz. U. z 1965 r. Nr 12 poz. 78, zm. Dz. U. z 1999 r. Nr 30 poz. 282),
- Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, podpisanej w Warszawie dnia 19 maja 1992 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 11 poz. 56),
- Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Ukrainy o współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych, sporządzonej w Kijowie dnia 10 października 1996 r. (Dz. U. z 1999 r. Nr 30 poz. 282),
- Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Słowackiej o gospodarce wodnej na wodach granicznych, podpisanej w Warszawie dnia 14 maja 1997 r.,
- Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Litewskiej o współpracy w dziedzinie użytkowania i ochrony wód granicznych, podpisanej w Białowieży dnia 7 czerwca 2005 r.,
- Porozumienia między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Białorusi o rekonstrukcji granicznego odcinka Kanału Augustowskiego, podpisanego w Augustowie dnia 8 czerwca 2005 r.,
- Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Federacji Rosyjskiej o żegludze w Zalewie Wiślanym, podpisanej na Helu dnia 1 września 2009 r.,
- Umowy między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Federalną Niemiec o żegludze śródlądowej podpisanej w Warszawie dnia 8 listopada 1991 r.

W ostatnich latach ruch transgraniczny między Polską a Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej został ograniczony, co m.in. wykluczyło możliwość swobodnej żeglugi jednostek pływających po rosyjskiej części Zalewu Wiślanego. Obowiązujący reżim prawny regulujący kwestię żeglugi po Zalewie Wiślanym nie odpowiada obecnemu stanowi stosunków gospodarczych oraz potrzebom regionu. W związku z powyższym obie strony podpisały we wrześniu 2009 r. „Umowę o żegludze w Zalewie Wiślanym”. Jej wejście w życie uzależnione jest od dokonania przez stronę rosyjską zmian w prawie wewnętrznym dopuszczających żeglugę statków bander państw trzecich. Niezależnie od ww. umowy, konieczne wydaje się zawarcie z Federacją Rosyjską kompleksowej umowy o współpracy na wodach granicznych, regulującej całokształt stosunków wodnych między Polską a Rosją, dostosowującej stan prawny do zmieniających się potrzeb i warunków zewnętrznych.

21. Przygotowany został program pn. „Budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską”, w ramach którego planowana jest budowa drogi wodnej łączącej Zalew Wiślany z Zatoką Gdańską co ma się przyczynić do lepszego rozwoju transportu wodnego oraz turystyki i rekreacji nadwodnej we wschodniej oraz północno-wschodniej Polsce. Regiony te będą korzystać z otwarcia Zalewu Wiślanego na Morze Bałtyckie, co umożliwi wzrost wodnego transportu towarowego.
22. Aneks do Memorandum o współpracy w przygotowaniu realizacji Odrzańskiej Drogi Wodnej na odcinku Koźle-Ostrawa. W dokumencie tym m.in. zapisano, że:
 - strona Polska kontynuuje realizację Programu dla Odry - 2006 obejmującego m.in. poprawę warunków żeglugowych na Odrzańskiej Drodze Wodnej wraz z potencjalnym połączeniem Odra-Dunaj,
 - Rząd Republiki Czeskiej uchwałą nr 929 z dnia 20.07.2009 r. podjął decyzję o utrzymaniu, zabezpieczeniu i wykorzystaniu terenów i zasobów korytarza wodnego mającego stanowić europejskie połączenie wodne Dunaj-Odra-Łaba do czasu decyzji Rządu o konieczności sprawdzenia na poziomie międzynarodowym potrzeby tego europejskiego połączenia wodnego, a także o przeprowadzeniu konsultacji projektu tego połączenia wodnego z przedstawicielami zainteresowanych państw oraz Komisją Europejską,
 - Rzeczypospolita Polska i Republika Czeska, państwa członkowskie UE, uczestniczą w kształtowaniu Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T w zakresie śródlądowych dróg wodnych,
 - drogi wodne wraz z ich dostępem do portów morskich stanowią strategiczne i niezastąpione połączenia transportowe między państwami europejskimi.

Należy tu przypomnieć, że z Republiką Federalną Niemiec podpisane zostało Porozumienie dotyczące utrzymania żeglowności Odry granicznej w celu zapewnienia akcji lodołamania.

23. Należy rozważyć możliwość włączenia niektórych polskich dróg wodnych do ich europejskiego systemu. Podstawą rozstrzygnięć powinna być analiza gospodarczo-ekonomiczna, wspomagająca również podjęcie decyzji w sprawie porozumienia AGN.

Konwencje środowiskowe, istotne dla gospodarki wodnej

24. Powinny zostać zrealizowane zobowiązania Rezolucji „Lasy i Woda” Ministerialnego Procesu Ochrony Lasów w Europie (V Konferencja MPFCE, Warszawa 2007 r.), dotyczące m. in. doskonalenia integracji między gospodarowaniem zasobami leśnymi i wodnymi, w aspekcie wzajemnych związków między lasami a wodą. Zobowiązania dotyczą m. in. kształtowania i odbudowy lasów dla lepszej ochrony zasobów wodnych oraz wzmacniania ochronnej funkcji lasów wobec wody i gleby.
25. Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, została podpisana 5 czerwca 1992 r. w Rio de Janeiro, zaś w odniesieniu do Polski weszła w życie 24 października 1994 r. (Dz. U. z 1996 r. Nr 53, poz. 238). Głównym celem

konwencji jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegałby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Jednakże nie mniej ważnym zadaniem jest dostosowanie się do już zachodzących zmian klimatu. Według najnowszych informacji naukowych, bez względu na zakres i skuteczność działań podejmowanych obecnie, w skali światowej dojdzie do wzrostu temperatury o co najmniej 1°C oraz zmian w występowaniu opadów. Z tego względu możliwe powinno być uwzględnianie w planach, specyficznych potrzeb odnoszących się do obszarów podatnych na powódzie oraz obszarów podatnych na susze i pustynnienie.

26. Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zwalczania pustynnienia w państwach dotkniętych poważnymi suszami i/lub pustynnieniem, zwłaszcza w Afryce, weszła w życie w odniesieniu do Polski 12 lutego 2002 r. (Dz. U. z 2002 r. Nr 185 Poz. 1538). Jej celem jest zwalczanie pustynnienia i łagodzenie skutków susz w krajach dotkniętych poważnymi suszami lub pustynnieniem, szczególnie w Afryce, a także przeciwdziałanie degradacji gleb na skutek ich przesuszenia. Pomimo iż Konwencja dotyczy głównie obszarów położonych w strefie klimatów suchych i półsuchych, jej postanowienia i zalecenia dotyczące ochrony gleb przed degradacją na skutek niedoboru wilgoci mają zastosowanie do obszarów znajdujących się we wszystkich strefach klimatycznych, w tym obejmujących terytorium Polski.
27. Konwencja o obszarach wodno-błotnych mających znaczenie międzynarodowe, zwłaszcza jako środowisko życia ptactwa wodnego (Konwencja Ramsarska). W spisie obszarów o znaczeniu międzynarodowym (tzw. Lista Ramsar) do tej pory znalazło się 13 polskich obszarów o łącznej powierzchni ponad 145 tys. ha. Zawarte w aktach wykonawczych Konwencji rekomendacje dotyczą m.in.: zarządzania zasobami wodnymi dla zachowania ekologicznej funkcji mokradeł, ograniczania skutków zmian klimatycznych dla mokradeł, renaturyzacji mokradeł, analizy wpływu naturalnych sytuacji ekstremalnych, a szczególnie suszy, na ekosystemy mokradłowe, integrowania ochrony mokradeł i koncepcji ich wielofunkcyjnego użytkowania z zarządzaniem zlewniowym. Strategią implementacyjną Konwencji Ramsar jest Strategia ochrony obszarów wodno-błotnych w Polsce wraz z planem działań na lata 2006-2013 zatwierdzona przez Ministra Środowiska.
28. Konwencja o różnorodności biologicznej, podpisana w Rio de Janeiro dnia 5 czerwca 1992 r. (Dz. U. Nr 184, poz. 1532 z 2002). Zobowiązania wykonawcze wynikające z tej konwencji dotyczą m.in.: stosowania zintegrowanego podejścia ekosystemowego w gospodarowaniu wszystkimi zasobami przyrodniczymi, a także zahamowania do 2010 r. utraty różnorodności biologicznej (tzw. „cel 2010”). Plan działań dla osiągnięcia „celu 2010” w krajach UE obejmuje między innymi: oszacowanie potencjalnych strat i korzyści dla różnorodności biologicznej powodowanych przez powódzie, opracowanie zasad ochrony różnorodności biologicznej w planach zarządzania ryzykiem powodziowym, dokończenie tworzenia sieci Natura 2000 oraz uzyskanie poprawy stanu ochrony gatunków i siedlisk przyrodniczych. Realizacja Konwencji w Polsce oparta jest na Krajowej strategii ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Programie działań na lata 2007-2013.
29. Konwencja o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk (Konwencja Berneńska). Zapisy Konwencji Berneńskiej znalazły wyraz w Dyrektywie Siedliskowej. Jednak niektóre rekomendacje Konwencji są szersze, np. zalecenie szczególnej ochrony kilkudziesięciu gatunków roślin wodnych.
30. Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt (Konwencja Bońska). Odnosi się ona do wszystkich gatunków dwuśrodowiskowych ryb wędrownych. Ponadto wiele z gatunków, których dotyczy ta Konwencja to ptaki zależne od siedlisk wodnych i błotnych.
31. Europejska Konwencja Krajobrazowa zobowiązuje do promowania ochrony, planowania krajobrazu i gospodarowania nim. Mimo braku bezpośrednich odniesień do gospodarki wodnej, zobowiązania Konwencji mają istotne znaczenie dla

gospodarowania wodami, ponieważ ekosystemy wodne i od wody zależne, a także doliny rzeczne w całości, są w Polsce kluczowymi elementami krajobrazów o wysokiej wartości, a inwestycje związane z gospodarowaniem wodami są potencjalnym zagrożeniem dla tych krajobrazów.

II.4.2 Uwarunkowania krajowe

Powiązania *Polityki wodnej* z dokumentami strategicznymi państwa

32. Podstawowym aktem prawnym regulującym zasady prowadzenia nowej polityki rozwoju jest **ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r.** Definiuje ona politykę rozwoju jako zespół wzajemnie powiązanych działań podejmowanych i realizowanych w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju kraju, spójności społeczno-gospodarczej, regionalnej i przestrzennej, podnoszenia konkurencyjności gospodarki w skali krajowej, regionalnej lub lokalnej. Zgodnie z tą ustawą występują trzy kategorie strategii rozwoju, na podstawie których prowadzona jest polityka rozwoju:
- 1) **Długookresowa strategia rozwoju kraju (DSRK)**, będąca dokumentem określającym główne trendy, wyzwania, i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju oraz uwzględniająca zasady zrównoważonego rozwoju i obejmująca okres do 2030 r.
 - 2) Ustalenia zawarte w DSRK uwzględnione będą w **Średniookresowej strategii rozwoju kraju (ŚSRK)**, będącej dokumentem wiodącym określającym podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, obejmujący okres 4-10 lat, realizowany przez strategie rozwoju oraz przy pomocy programów rozwoju, z uwzględnieniem okresu programowania Unii Europejskiej;
 - 3) inne **strategie rozwoju i dokumenty** określające podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju w danych obszarach wskazanych w Średniookresowej strategii rozwoju kraju.

Polityka wodna państwa jest dokumentem strategicznym, ściśle powiązany z wymienionymi w ustawie strategiami rozwoju, realizującymi ustalenia zawarte w Długo- i w Średniookresowej strategii rozwoju kraju.

33. Aktualizowana obecnie „**Strategia Rozwoju Kraju 2011-2020 r.**” jest wiodącym dokumentem średniookresowym określającym podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, realizowanym przez strategie rozwoju oraz przy pomocy programów rozwoju, gdzie perspektywa średniookresowa pozwala na bardziej skonkretyzowane i szczegółowe sformułowania celów, jak i narzędzi ich realizacji. Podstawowymi instrumentami realizacji *Średniookresowej strategii rozwoju* będą - w rozumieniu ustawy z dnia 6 grudnia 2006 r. - strategie rozwoju. Polityka wodna państwa zawiera wiele punktów stykających z głównymi założeniami tego dokumentu. Są to m.in.: zapewnienie dostępności wody o odpowiedniej ilości i jakości, zapewnienie dobrego stanu wód do 2015 r., zintegrowane zarządzanie gospodarką wodną, ukształtowanie stabilnych struktur zarządzania (reformy gospodarki wodnej), wdrożenie mechanizmów zapewniających spójność programowania regionalnego i przestrzennego wraz z zapewnieniem zgodności z planami zagospodarowania przestrzennego, otwarcie na większą współpracę ze środowiskiem naukowo – eksperckim, odpowiednie przygotowanie i wzmocnienie zasobów kadrowych, harmonizacja wymogów zrównoważonego rozwoju z potrzebami rozwoju

gospodarczego (energetyka, żegluga) oraz pogodzenie wzrostu gospodarczego z szeroko rozumianą ochroną środowiska.

34. **„Plan uporządkowania strategii rozwoju”** jest dokumentem uwzględniającym dokonaną w dniu 10 marca 2010 r. reasumpcję decyzji Rady Ministrów z dnia 24 listopada 2009 roku. Dokument ten stanowi jeden z elementów przedsięwzięcia podjętego przez Rząd RP, jakim jest uporządkowanie obowiązujących dokumentów strategicznych tj. strategii i programów rozwoju w tym programów wieloletnich i sektorowych. Uporządkowanie i ograniczenie ilości tych dokumentów pozwoli na większą przejrzystość procesu planowania strategicznego, bardziej efektywne wydatkowanie środków z budżetu Państwa oraz w konsekwencji skuteczniejszą realizację celów rozwojowych kraju w perspektywie średnio- i długoterminowej. Podstawową zasadą jaką wyróżnia Plan uporządkowania jest zasada zrównoważonego rozwoju traktowana jako równowaga celów gospodarczych, społecznych i związanych z ochroną środowiska, w tym gospodarką wodną. Spośród 9 przewidywanych strategii najważniejsze z punktu widzenia gospodarki wodnej są **„Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko”** (BEiŚ) oraz **„Strategia rozwoju transportu”**(SRT). Strategie rozwoju z założenia będą dokumentami o charakterze przekrojowym, dotyczącym szerokiego wachlarza zagadnień. Stąd też horyzontalny dokument jakim jest *Polityka wodna państwa*, rozszerza problematykę gospodarki wodnej zawartą w wymienionych strategiach docelowych, zwłaszcza w BEiŚ, zachowując charakter spójny zarówno z nią, jak i ze ŚSRK. Jako taka stanowić będzie instrument realizacyjny dla strategii docelowej.
35. W listopadzie 2010 roku Rada Ministrów przyjęła Plan działań zapewniających wdrożenie przyjętej przez Radę Ministrów 13 lipca 2010 r. **„Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie”** która określa uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju regionalnego, politykę państwa wobec województw, a także zasady i mechanizmy współpracy oraz koordynacji działań podejmowanych na poziomie krajowym z działaniami podejmowanymi przez samorząd terytorialny na poziomie województwa oraz przez pozostałych uczestników polityki regionalnej. *Polityka wodna państwa* jako polityka horyzontalna w istotny sposób powiązana jest z tym dokumentem, włączając się w nurt uwarunkowań rozwoju regionalnego, respektujących zasady i mechanizmy współpracy i koordynacji działań, polegające na włączaniu wszystkich podmiotów sfery publicznej na poziomie regionu.
36. Opracowywany jest obecnie rządowy projekt **„Koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju do roku 2030”** (KPZK), który jest nadrzędnym, strategicznym dokumentem rządowym dającym podstawę do prowadzenia krajowej polityki przestrzennej państwa. Wskazuje na możliwości zagospodarowania przestrzeni oraz ogólne kierunki rozwoju poszczególnych struktur i elementów przestrzennych. Gospodarka wodna, jako gwarant bezpieczeństwa wodnego kraju jest ważnym elementem tego dokumentu. W planowaniu krajowym, regionalnym i miejscowym będą stosowane instrumenty planistyczne gospodarki wodnej wynikające z Ramowej Dyrektywy Wodnej i Dyrektywy Powodziowej w tym: plany gospodarowania wodami na obszarze dorzecza, plany zarządzania ryzykiem powodziowym, plany przeciwdziałania skutkom suszy, warunki korzystania z wód zlewni. Swoje odzwierciedlenie znajdzie również ochrona przed powodzią w kontekście wprowadzania zabudowy siedliskowej i urbanizacji obszarów zalewowych będących przyczyną generowania olbrzymich strat w wypadku wystąpienia powodzi.
37. **Polityka energetyczna Polski do 2030 roku** przyjęta przez RM w dniu 10 listopada 2009 r. wskazuje na cele jakie nasze państwo powinno osiągnąć m.in. w zakresie rozwoju odnawialnych źródeł energii (tzw. OZE). Zobowiązania w tym obszarze obejmują wzrost udziału odnawialnych źródeł energii w bilansie energii finalnej, co najmniej do 15% w roku 2020 z dalszym wzrostem tego wskaźnika w latach następnych. Energetyka wodna może stać się znaczącym źródłem energii

pochodzącym ze źródła odnawialnego. Zgodnie ze zobowiązaniami Polski wynikającymi z Traktatu Akcesyjnego i z dyrektywy 2009/28/WE dotyczącej promocji energii z odnawialnych źródeł energii, celem ilościowym jest udział energii elektrycznej z takich źródeł.

Pozostałe uwarunkowania formalne

38. Ramy ogólne *Polityki wodnej państwa* w prawodawstwie krajowym wyznacza Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78 poz. 483, ze zm.), która zapewnia wszystkim obywatelom prawo do życia w czystym środowisku, a na władze publiczne nakłada obowiązek prowadzenia polityki zapewniającej bezpieczeństwo ekologiczne współczesnych i przyszłych pokoleń. Przyjęta w Konstytucji RP zasada zrównoważonego rozwoju (art. 5) jest wiodącą zasadą polityki ekologicznej Państwa. Zasada ta oznacza, że rozwój społeczno-gospodarczy powinien integrować działania polityczne, gospodarcze i społeczne z wymogami zachowania równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb obywateli zarówno współczesnego, jak i przyszłych pokoleń.
39. Podstawowe cele w zakresie osiągnięcia dobrego stanu wód i ekosystemów wodnych wyznacza Ramowa Dyrektywa Wodna. Jej zapisy koncentrują się głównie na dążeniu do osiągnięcia dobrego stanu wód do roku 2015. Jednym z podstawowych założeń RDW prowadzących do osiągnięcia celu jest pełna integracja potrzeb różnych dziedzin gospodarki kraju z potrzebami środowiska naturalnego.
40. Jako dopełnienie uwarunkowań wynikających z implementacji RDW, należy traktować rozwinięcie zawartych w „Polityce ekologicznej państwa na lata 2009-2012 z perspektywą do 2016” zaleceń w zakresie racjonalnego gospodarowania wodami oraz ochrony wód z perspektywy ochrony środowiska w ogólności. Polityka ekologiczna państwa, racjonalne gospodarowanie wodami postrzega jako „jeden z najważniejszych priorytetów narodowych”. Spójność obydwóch dokumentów wyrażona została zdefiniowaniem wspólnego celu jakim jest: taka racjonalizacja średniookresowego gospodarowania zasobami wód, aby ochronić kraj przed deficytem wody, zabezpieczyć przed skutkami powodzi i zwiększyć samofinansowanie gospodarki wodnej.
41. Ramy szczegółowe *Polityki wodnej państwa* określa Uchwała Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 21 czerwca 2007 r. o konieczności przyjęcia i wdrożenia strategii gospodarki wodnej w Polsce (M.P. Nr 39 poz. 441). Uchwała ta wskazuje m.in., że:

„Strategia powinna zawierać rozwiązania służące: poprawie ochrony wód pod względem ilościowym i jakościowym, ochronie ekosystemów wodnych oraz bezpośrednio od nich zależnych terenów podmokłych i ekosystemów lądowych, a także wspieraniu właściwego wykorzystywania zasobów wodnych i rozwojowi nowych sposobów korzystania z nich. (...) Problemy gospodarki wodnej muszą być ujmowane kompleksowo. Szczególnie sprawy związane z zapobieganiem powodziom i walką z nimi powinny być ściśle powiązane z planowaniem przestrzennym. Niezbędne staje się również zbudowanie jednolitych systemów informacyjnych i informatycznych dotyczących gospodarki wodnej.” Gospodarka wodna i gospodarka kraju są ze sobą nierozzerwalnie związane. Z wody bowiem korzystają wszystkie dziedziny. Sprawnie funkcjonująca gospodarka wodna jest równoznaczna ze wzrostem gospodarczym np. w rolnictwie, leśnictwie, przemyśle, energetyce, turystyce, gospodarce komunalnej itd. itd
42. „Strategia Gospodarki Wodnej” przyjęta przez Radę Ministrów 13 września 2005 r. jest pierwszą strategią sektorową gospodarki wodnej. Określa podstawowe kierunki

rozwoju gospodarki wodnej do roku 2020 oraz precyzuje katalog działań umożliwiających realizację konstytucyjnej zasady zrównoważonego rozwoju w gospodarowaniu wodami.

42. Dokumentem rządowym w zakresie rozwoju transportu wodnego śródlądowego w Polsce jest „*Polityka transportowa państwa na lata 2006-2025*”, przyjęta na wniosek Ministerstwa Infrastruktury przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r. Należy zwrócić uwagę, iż poprawa warunków funkcjonowania transportu wodnego śródlądowego przez modernizację wybranych części infrastruktury tego transportu oraz wspieranie przedsiębiorców w odnowie floty jest jednym z dziesięciu najważniejszych priorytetów polityki transportowej państwa. W kierunkach rozwoju transportu wodnego śródlądowego przyjętych w tym dokumencie rządowym zakłada się zwiększenie roli tej ekologicznej gałęzi w wybranych segmentach rynku, takich jak: obsługa portów morskich, przewozy międzynarodowe oraz przewóz towarów masowych. W tym celu zaproponowano działania, takie jak: podwyższenie standardu wybranych dróg wodnych, wspieranie odbudowy floty dla przewozów towarowych, promowanie i wspieranie inicjatyw lokalnych w zakresie żeglugi śródlądowej.
43. W zakresie krajowych uwarunkowań prawnych podstawą dla podejmowania decyzji administracyjnych w zakresie gospodarki wodami podziemnymi są dokumentacje hydrogeologiczne, powstające w trybie prac geologicznych regulowanych ustawą Prawo geologiczne i górnicze. Ocena stanu aktualnego oraz wyszczególnienie kierunków dalszych działań i specyfika zadań niezbędnych do ich realizacji są zawarte w opracowanym przez Ministra Środowiska dokumencie pn.: „Kierunki badań w dziedzinie hydrogeologii (na lata 2008-2015)” (marzec 2008 r.). Obejmuje ona w szczególności program zakończenia prac nad udokumentowaniem zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych i warunków hydrogeologicznych dla ustanawiania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych oraz program rozwoju monitoringu dla oceny stanu wód podziemnych.
44. Lokalizacje planowanych inwestycji oraz ich funkcje i parametry techniczne zostały określone w opracowaniach zrealizowanych w innych niż obecne warunkach społeczno-gospodarczych, a obecnie często nie jest możliwe przesądzenie, które z proponowanych przedsięwzięć inwestycyjnych gospodarki wodnej i w jakim okresie powinny być realizowane. Zamierzenia te powinny zostać ponownie ocenione m.in. z punktu widzenia bilansów wodno-gospodarczych oraz ochrony przeciwpowodziowej. Problem ten wymaga pilnego rozstrzygnięcia. Tereny rezerwowane, często od ponad pięćdziesięciu lat, pod potencjalne inwestycje gospodarki wodnej są przyczyną konfliktów lokalnych i regionalnych.

Interpretacja uwarunkowań formalnych na potrzeby *Polityki wodnej państwa*

45. Podstawową kwestią wynikającą z podanych wyżej uwarunkowań formalnych jest właściwe odniesienie *Polityki wodnej państwa* do:
 - realizacji wymagań europejskiej polityki wodnej w zakresie:
 - systemowego zarządzania gospodarką wodną poprzez integrowanie ochrony środowiska i zrównoważonego gospodarowania wodą z innymi sektorami, takimi jak energetyka, transport, rolnictwo, rybołówstwo, polityka regionalna i turystyka, a także innymi działaniami mającymi wpływ na jakość i ilość wód w różnych skalach przestrzennych,
 - wymogu integracji, traktowanych dotychczas w naszym kraju odrębnie, ocen stanu ilościowego i fizyko-chemicznego z oceną biologiczną ekosystemów (wymagania Ramowej Dyrektywy Wodnej), wspartą analizą i oceną morfologiczną koryt rzek, brzegów jezior i wybrzeża morskiego, co prowadzi do właściwej oceny stanu ekologicznego,

- wymogu przeprowadzenia pełnej analizy przyczynowo-skutkowej w celu poprawnej identyfikacji źródeł, przyczyn i skutków degradacji jakości ekologicznej ekosystemów wodnych w ujęciu zlewniowym, co pozwoli na identyfikację właściwych działań, które zlikwidują źródła i przyczyny tej degradacji, a nie będą likwidowały jedynie jej skutków,
 - integracji polityki wodnej z innymi elementami polityki środowiskowej (leśną, rolną, ochrony bioróżnorodności itp.), umożliwiającej utrzymanie i odtworzenie właściwego stanu ekosystemów wodnych i gatunków od wód zależnych.
- zapewnienia holistycznego podejścia do integracji ochrony ekosystemów wodnych z osiągnięciem celów rozwoju społeczno-gospodarczego, na podstawie koncepcji rozwoju zrównoważonego, z wykorzystaniem rozwiązań tzw. podejścia ekosystemowego (ecosystem approach) w ujęciu lokalnym i regionalnym, w zróżnicowanych skalach przestrzennych zlewni lub ich części; ważnym elementem integracji jest uwzględnienie w planach ochrony obszarów Natura 2000 (ustanawianych na okres 20 lat), uwarunkowań i zasad gospodarowania wodami, wynikających z *Polityki wodnej państwa*,
 - wprowadzenia nowego podejścia do ochrony przed powodzią, opartego na kompleksowym zarządzaniu ryzykiem powodziowym zdefiniowanym w Dyrektywie powodziowej, polegającym na opracowaniu wstępnej oceny ryzyka powodziowego, map zagrożenia i ryzyka powodziowego, a także opracowaniu planów zarządzania ryzykiem powodziowym i zapewnieniu szerokich konsultacji społecznych, przy uwzględnieniu celów środowiskowych zawartych w Ramowej Dyrektywie Wodnej.
46. Obok zagadnień strategicznych proceduralnych pojawiają się następne, dotyczące sfery zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi, a przede wszystkim:
- integracja dotychczasowej gospodarki wodno-ściekowej z gospodarowaniem wodami w skali zlewni, pozwalająca prowadzić odpowiedzialną politykę w zakresie alokacji zasobów wodnych oraz racjonalnej ochrony ich jakości ekologicznej, w powiązaniu z aktywną polityką gospodarczą,
 - zintegrowane gospodarowanie wodami opadowymi w obszarach poddanych urbanizacji, a następnie integracja rozwiązań w tym obszarze z rozwiązaniami w zakresie bezpiecznego odpływu wezbraniowego głównym układem hydrograficznym.
47. W świetle powyższego można z całą odpowiedzialnością potwierdzić, że współczesna polityka gospodarki wodnej powinna mieć charakter narodowy, horyzontalny, gdyż jej oddziaływanie jest znacznie szersze niż w przypadku tzw. polityk sektorowych.

III Identyfikacja problemów gospodarki wodnej

48. Mając na uwadze wyzwania związane z budową efektywnej i spójnej polityki wodnej poniżej, dokonano diagnozy aktualnego stanu gospodarki wodnej, zamieszczonej w załączniku nr 1. Wskazała ona na szereg problemów, zagadnień wymagających rozwiązania oraz koniecznych uregulowań prawnych i ekonomicznych. Stoją one u podstaw zadań, które realizowane będą na potrzeby osiągnięcia celów strategicznych i operacyjnych *Polityki wodnej państwa*, a tym samym określają w dużej mierze ich zakres, zwłaszcza w odniesieniu do celów operacyjnych.
49. Wynikające z diagnozy stanu, rozwiązywanie głównych problemów gospodarki wodnej leżących u podstaw formułowania strategicznych celów polityki wodnej kraju, są ukierunkowane na:
- przeciwdziałanie niezadowalającej skuteczności ochrony wód w rozumieniu

Ramowej Dyrektywy Wodnej;

- racjonalizację potrzeb wodnych zarówno w zakresie ich szacowania jak i racjonalizacji zużycia wody przez wszystkich jej użytkowników;
- określenie kierunków i działań dla równoważenia gospodarowania wodami w kontekście potrzeb rozwoju systemu ochrony przed powodzią i suszą uwzględniającego harmonizację z ochroną ekosystemów wodnych;
- budowę nowoczesnego systemu zarządzania gospodarką wodną z jasnym podziałem kompetencji, respektującego określony poziom kompetencji samorządu terytorialnego.

50. Cele operacyjne, formułowane na poziomie wyższej szczegółowości zagadnień decydujących o zakresie działań dla efektywnej realizacji celu strategicznego, muszą korzystać z pełniejszego zakresu problemów wymagających rozwiązania perspektywie 2016 i 2030 roku. Zidentyfikowaną listę tych zagadnień problemowych podano niżej, w podziale na grupy merytorycznie odpowiadające zakresowi głównych problemów gospodarki wodnej.

III.1 W zakresie stanu zasobów wodnych oraz ekosystemów wodnych i od wody zależnych

- brak systemowego (w tym zlewniowego) podejścia do ograniczania zanieczyszczeń punktowych rzek i zbiorników oraz zanieczyszczeń obszarowych, w tym problem odprowadzania nieoczyszczonych wód deszczowych z obszarów zurbanizowanych,
- wysoki poziom eutrofizacji jezior, a także sztucznych zbiorników wodnych oraz rzek, wynikający w dużej mierze z niewłaściwego prowadzenia zabiegów agrotechnicznych oraz z niedostatecznej sanitacji obszarów wiejskich i rekreacyjnych (eutrofizacja w wyniku presji ze strony człowieka, a nie eutrofizacja naturalna),
- brak jednolitej w skali kraju metody obliczania ładunków zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych oraz modelu analizy zlewni w układzie presja-stan,
- brak systemu pełnej i systematycznie aktualizowanej ewidencji źródeł zanieczyszczeń,
- niedostateczny rozwój sieci i urządzeń kanalizacyjnej, a w tym duża dysproporcja pomiędzy siecią wodociągową i kanalizacyjną na terenach wiejskich,
- niskie wykorzystanie transportu wodnego mającego korzystny wpływ na środowisko i będącego alternatywnym rozwiązaniem dla transportu drogowego,
- niepełne rozpoznanie ilości i stanu zagospodarowania zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych (nie dotyczy wód podziemnych uznanych za kopaliny tj.: wód leczniczych, termalnych i solanek),
- brak danych i metod określania potrzeb ekosystemów wodnych i od wody zależnych, w tym adekwatnej do potrzeb siedlisk i gatunków, metody określania przepływu nienaruszalnego, w tym brak rozpoznania siedlisk i gatunków w obrębie obszarów chronionych utrudniających ich ochronę administratorom rzek,
- nadmierne przekształcanie naturalnych warunków hydromorfologicznych wód powierzchniowych, w tym: zaburzenia ciągłości ekologicznej rzek i potoków oraz przerwanie połączenia terenów zalewowych z korytami rzek, zmiany reżimu hydrologicznego eksploatacją kruszywa, nadmiernym zarastaniem koryt rzecznych, a także nieprawidłowymi zabiegami melioracyjnymi,
- zaśmiecanie koryt i dolin rzecznych,
- brak analizy rzeczywistych potrzeb regulacji i utrzymania koryt rzecznych zaliczanych do kategorii „cieków istotnych dla rolnictwa”,
- niezadowalający stan znacznej części ekosystemów wodnych i od wody zależnych, w tym wynikający także ze sprzeczności celów gospodarki rybackiej z celami Ramowej Dyrektywy Wodnej m.in. poprzez jednakowe traktowanie akwakultury i gospodarowania zasobami ichtiofauny w wodach powierzchniowych.

III.2. W zakresie zaspokajania potrzeb wodnych ludności i gospodarki

- niedostateczne rozpoznanie potrzeb wszystkich użytkowników wód, w tym znaczącego zapotrzebowania na wodę energetyki jądrowej i dużych elektrowni ciepłych,
- brak spójnego systemu zbierania danych o wielkości poboru rzeczywistego wód (uwzględniającego także wielkość poboru nierejestrowanego),
- okresowe lokalne deficyty wody w zaopatrzeniu ludności wynikające m.in. ze zbyt niskiego poziomu retencjonowania wód w zlewniach, a także okresowe niedobory wody dla celów rolniczych i brak rozpoznania realnych możliwości realizacji nawodnień z wykorzystaniem wód powierzchniowych,
- brak dostatecznej kontroli strat wody w jej dystrybucji w sieciach wodociągowych,
- niewystarczający poziom retencji wód i jej odbudowy w procesie rozwoju związanego z intensywnymi zmianami w użytkowaniu terenu,
- niewykorzystany potencjał rozwoju dróg wodnych do celów przewozowych i turystycznych, niski poziom turystycznego wykorzystywania rzek, a tym samym niedostateczny udział transportu wodnego w globalnych przewozach ładunków na terytorium Polski, niewykorzystywanie możliwości odciążenia komunikacji drogowej,
- słabe wykorzystywanie efektów środowiskowych związanych z przeniesieniem części transportu z dróg lądowych na rzeki oraz ze zwiększeniem udziału odnawialnych źródeł energii (energetyki wodnej),
- niewystarczające rozpoznanie możliwości włączenia Polski w międzynarodowy system transportu wodnego w kontekście Porozumienia AGN,
- niski udział energetyki wodnej w bilansie energetycznym kraju (udział energii ze źródeł odnawialnych), potęgowany brakiem standaryzacji warunków lokalizacji małej energetyki wodnej,
- niezadowalający stan techniczny i funkcjonalny obiektów hydrotechnicznych i brak warunków do dostosowywania wymagań w tym zakresie do potrzeb w warunkach rozwoju.

III.3. W zakresie poziomu zagrożenia i stanu zabezpieczenia przed powodzią i suszą

- niekontrolowany wzrost zagrożenia powodziowego na skutek utraty naturalnej retencji zlewni i retencji dolinowej rzek w procesie rozwoju urbanizacji, w warunkach braku jej odbudowy rekompensacyjnej, w tym zalesiania w obszarach sprzyjających rozwojowi powodzi i zagrożonych i suszą,
- presja osadnicza i rozwój gospodarczy na obszarach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi,
- niewystarczający zakres opracowania, standaryzacji i wykorzystania prewencyjnych i nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi, w tym systemu monitoringu, prognozowania wezbrań i ostrzegania, edukacji powodziowej oraz kontroli zmian w użytkowaniu terenu i regulowania spływu powierzchniowego w terenach słabo zagospodarowanych,
- niewystarczająca pojemność rezerw powodziowych w istniejących zbiornikach retencyjnych i brak mechanizmów dla ich uzyskania przez zmianę zasad gospodarowania akwenem w sezonie powodziowym,
- niewykorzystane możliwości zwiększania techniczne i nietechniczne dla podnoszenia i odbudowy retencyjności zlewni cząstkowych i obszarów drenażowych, a także brak standardowych działań dla retencjonowania wody w systemach melioracyjnych,,
- zły stan utrzymania rzek w należyтым stanie ułatwiającym przejście wód wezbraniowych,
- brak rzetelnej oceny efektywności funkcjonowania i celowości utrzymywania niektórych technicznych obiektów ochrony przeciwpowodziowej,
- zły stan techniczny flotylii lodołamaczy.

III.4 W zakresie organizacyjno - prawnym

- rozproszenie elementów zarządzania gospodarką wodną między wiele instytucji szczebla centralnego oraz regionalnego i lokalnego, przy jednoczesnym —braku koordynacji międzyresortowej i jednoznacznego określenia kompetencji, zasad i form współdziałania organów administracji rządowej i samorządowej w dziedzinie gospodarowania wodami, zwłaszcza w odniesieniu do zobowiązań państwa w zakresie realizacji postanowień prawa wspólnotowego w odniesieniu do gospodarowania wodami,
- łączenie w RZGW funkcji administrowania majątkiem Skarbu Państwa i zarządzania zasobami wodnymi, co jest sprzeczne z ogólnie przyjętymi zasadami zarządzania,
- niedostateczny poziom kompetencji zarządzających wodami w odniesieniu do decyzji dotyczących użytkowania zasobów, wykorzystania urządzeń wodnych, a także ograniczenia działań sprzyjających degradacji hydromorfologicznej i biologicznej akwenów,
- brak mechanizmu pozwalającego na monitorowanie zmian zachodzących w gospodarowaniu wodą w systemach sektorowych: – wodociągi — i kanalizacja, odwadnianie kopalń, odwodnienia budowlane, melioracje rolne oraz nawodnienia i odwodnienia leśne i w konsekwencji możliwości oceny ich wpływu na stan wód,
- niewystarczająca integracja planowania w – gospodarce wodnej z planowaniem przestrzennym i gospodarczym i brak mechanizmów pozwalających na skuteczną współpracę w budowie dokumentów planistycznych zagospodarowania przestrzennego w zakresie uzgodnień dotyczących ochrony ekosystemów wodnych i ograniczenia zagrożenia powodziowego,
- nieskuteczność egzekucji prawa obowiązującego w obszarze gospodarki wodnej oraz niewystarczająca egzekucja obowiązków wynikających z przepisów prawa przez właściwe organy (uzasadniane najczęściej „niską szkodliwością społeczną czynu”),
- brak jednolitego, spójnego systemu informatycznego wspierającego gospodarowanie i zarządzanie wodami, w tym zwłaszcza w zakresie: przyczyn i źródeł presji, stanu wód, bilansów wodno - gospodarczych i korzystania z wód, bazy danych o zagrożeniach powodziowych - ich przyczynach i skutkach w zakresie szkód i strat powodziowych, oceny efektywności infrastruktury przeciwpowodziowej oraz rodzaju i zasięgu działań o charakterze nie technicznym, przyczyn i skutków suszy, a także innych istotnych dla zarządzania gospodarką wodną,
- brak standardów w zakresie pozyskiwania i opracowywania danych poszczególnych sektorów gospodarki wodnej, a także utrzymania i weryfikacji ich baz, co ułatwiłoby także porządkowanie problemów monitoringu wód, a także standardowych narzędzi w zakresie modelowania i prognozowania stanu wód i ich dynamiki,
- zagrożenie niewykonaniem pełnego zaplanowanego programu monitoringu w zakresie elementów chemicznych ze względu na ograniczenia finansowe,
- brak systemu pełnej i systematycznie aktualizowanej ewidencji źródeł zanieczyszczeń,
- brak jednolitej w skali kraju metody obliczania ładunków zanieczyszczeń ze źródeł rozproszonych oraz modelu analizy zlewni w układzie presja-stan,
- mało precyzyjny system prawny – i – niepełne uregulowania prawne w zakresie ustanawiania stref i obszarów ochronnych ujęć wód i ochrony głównych zbiorników wód podziemnych,
- niepełny system regulacji prawnych dla oceny i zarządzania ryzykiem powodziowym,
- fluktuacja kadr i niewystarczająca obsada —zwłaszcza kadry wysoko wyspecjalizowanej KZGW, RZGW oraz państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej, GIOŚ oraz WIOŚ,
- niewystarczająca współpraca, małe wykorzystanie zaplecza naukowo - badawczego w zakresie badań studialnych wyprzedzających, rozwojowych oraz technologii planistycznych i projektowych na potrzeby gospodarowania wodami.

III 5 W zakresie finansowania zadań

- brak rozdziału finansowania zarządzania w gospodarowaniu wodami od administrowania majątkiem Skarbu Państwa należącym do gospodarki wodnej i polityki opartej na proporcjonalnej partycypacji w kosztach inwestycyjnych i eksploatacyjnych wszystkich użytkowników wód i urządzeń wodnych w celu zmniejszenia obciążenia budżetu państwa,
- brak odpowiedniego finansowania zadań z zakresu zarządzania w gospodarowaniu wodami w warunkach nowej polityki wodnej UE, w tym niewystarczający system instrumentów ekonomicznych dla dostosowania opłat za korzystanie z wód do zwiększających się kosztów zasobowych i środowiskowych związanych z realizacją usług wodnych,
- brak wystarczających sankcji finansowych stanowiących element systemu instrumentów ekonomicznych, pozwalających na wyeliminowanie zachowań polegających na nieprzestrzeganiu wymogów środowiskowych oraz naruszania decyzji administracyjnych,
- niewystarczające środki na realizację „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”,
- niewystarczające finansowanie prac utrzymaniowych w zakresie urządzeń i budowli wodnych, skutkujące niezadowalającym stanem technicznym tych obiektów (w tym obiektów stale lub okresowo piętrzących),
- brak środków na przygotowanie inwestycji przyszłościowych - ujętych systemowo, w szczególności dokumentacji koniecznych dla podejmowania starań o pozyskanie środków finansowych, zwłaszcza w odniesieniu do systemu ochrony przed powodzią,
- niestabilne finansowanie i niewystarczająca wielkość środków przeznaczanych na realizację monitoringu ilości i jakości wód powierzchniowych i podziemnych, niewystarczające finansowanie i brak stabilizacji finansowej jednostek organizacyjnych gospodarki wodnej (KZGW, RZGW oraz państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej i państwowej służby hydrogeologicznej),
- niewystarczające środki finansowe na edukację społeczną w dziedzinie ochrony wód, racjonalnego korzystania z wód i ochrony przeciwpowodziowej.

IV Cele gospodarki wodnej

51. Aby *Polityka wodna państwa* była skuteczna, musi być zrozumiała i akceptowalna społecznie, a także odnosić się z jednej strony do bezpieczeństwa powodziowego, zaopatrzenia w wodę, wskazywać na potencjalne bariery rozwojowe oraz sposoby ich przewyższania, a z drugiej strony chronić zasoby wodne oraz związane z nimi ekosystemy wodne.
52. Celem nadrzędnym *Polityki wodnej państwa* jest zapewnienie powszechnego dostępu ludności do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń wywołanych przez powódzie i susze w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów, przy zaspokojeniu uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji międzyregionalnych oraz uwzględnieniu integrowania potrzeb ochrony środowiska wodnego z innymi działami gospodarki, w tym transportu, rolnictwa, energetyki i turystyki.
53. Cele strategiczne dla osiągnięcia celu nadrzędnego (zestawione w tabeli nr 1):
 - osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów,

- zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,
- ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych,
- wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami.

54. Cele strategiczne gospodarki wodnej m.in. uwzględniają konieczność adaptacji do zmian klimatu, wzrastające ryzyko występowania katastrof naturalnych, możliwości tkwiące w polityce oszczędzania wody oraz zmiany w polityce przestrzennej na rzecz jej integracji z polityką wodną.

Cele strategiczne będą realizowane przez cele operacyjne, ukierunkowane na osiągnięcie określonego poziomu rozwiązań w zakresie:

- zaspokojenia potrzeb wodnych (ludności, gospodarki i środowiska),
- ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych,
- planowania i zagospodarowania przestrzennego w relacji z ochroną ekosystemów wodnych,
- ograniczenia zagrożeniami naturalnymi, awarii i katastrof,
- założonej efektywności ekonomicznej w odniesieniu do kosztów i korzyści związanych z korzystaniem z wód,
- struktury zarządzania wyposażonej w niezbędne instrumenty prawno - organizacyjne i ekonomiczne,
- zapewnienie oczekiwanego poziomu i organizacji udziału społeczeństwa w podejmowaniu decyzji.

Tabela nr 1. Cele strategiczne i operacyjne służące osiągnięciu celu nadrzędnego

Cel nadrzędny PWP 2030	
Zapewnienie powszechnego dostępu do czystej i zdrowej wody oraz istotne ograniczenie zagrożeń spowodowanych przez powodzie i suszę w połączeniu z utrzymaniem dobrego stanu wód i związanych z nimi ekosystemów przy zaspokojeniu potrzeb wodnych gospodarki kraju, poprawie spójności terytorialnej i dążeniu do wyrównania dysproporcji międzyregionalnych.	
Cel strategiczny 1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów	
Cel operacyjny 1.1.	Przywrócenie i utrzymanie, w możliwym zakresie, dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w warunkach planowanego rozwoju
Cel operacyjny 1.2.	Redukcja dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych
Cel operacyjny 1.3.	Ograniczanie utraty retencji i jej odbudowa z wykorzystaniem zabiegów naturalnych i technicznych
Cel strategiczny 2. Zapewnienie dostępu do zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki	
Cel operacyjny 2.1.	Określenie rzeczywistych potrzeb wodnych ludności i gospodarki kraju dla zabezpieczenia dostępu do odpowiedniej ilości zasobów wodnych
Cel operacyjny 2.2.	Zracjonalizowanie zaspokojenia potrzeb wodnych ludności, gospodarki kraju i środowiska z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z niedoborów wody

Cel operacyjny 2.3.	Wprowadzenie mechanizmów formalno-prawnych umożliwiających racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
Cel operacyjny 2.4.	Racjonalizacja zużycia wody (oszczędzanie wody)
Cel operacyjny 2.5.	Zwiększenie udziału hydroenergetyki w bilansie energetycznym kraju
Cel operacyjny 2.6.	Poprawa standardów i rozwój śródlądowych dróg wodnych

Cel strategiczny 3. Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych

Cel operacyjny 3.1.	Wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym
Cel operacyjny 3.2.	Zwiększenie skuteczności ochrony ludności przed powodzią i skutkami suszy za pomocą efektywnych działań technicznych
Cel operacyjny 3.3.	Wzrost wykorzystania i podnoszenie efektywności nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi i suszy
Cel operacyjny 3.4.	Zwiększenie bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych

Cel strategiczny 4. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami

Cel operacyjny 4.1.	Opracowanie i etapowe wdrożenie instytucjonalnej reformy zarządzania gospodarką wodną
Cel operacyjny 4.2.	Rozwój instrumentów organizacyjno-prawnych i ekonomicznych zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi
Cel operacyjny 4.3.	Stworzenie systemu edukacji w zakresie gospodarki wodnej

V Perspektywy i efekty gospodarki wodnej do 2030 roku z uwzględnieniem etapu 2016 r.

55. Na osiągnięcie celu nadrzędnego *Polityki wodnej państwa*, oprócz realizacji celów operacyjnych wymienionych w poprzednim rozdziale, znaczący wpływ mogą mieć przemiany społeczno-gospodarcze i zmiany klimatyczne oraz wynikające z nich zmiany potrzeb wodnych. Problematykę tę przedstawiono w kolejnych rozdziałach, a mianowicie:
- V.1. Procesy społeczno-gospodarcze i zmiany klimatyczne
 - V.2. Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2016 r.
 - V.3. Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2030 r.
 - V.4. Efekty planowane w gospodarce wodnej w perspektywie 2030 r.
 - V.5. Ograniczenie ryzyka powodziowego
 - Perspektywa 2016 r.
 - Perspektywa 2030 r.
 - V.6. Kształtowanie zasobów wodnych, wykorzystanie potencjału wód i ich zarządzanie
 - V.7. Uwarunkowania realizacji celów strategicznych gospodarki wodnej do 2030 r.

V.1 Procesy społeczno-gospodarcze i zmiany klimatyczne

Bilans demograficzny i przestrzenna struktura osadnictwa

56. Liczba ludności Polski na koniec 2009 r. wynosiła 38 186 tys. osób (GUS). Współczesną sytuację demograficzną Polski charakteryzuje spadek liczby ludności wynikający z emigracji zarobkowej i zmniejszenia liczby urodzeń. Oba zjawiska powodowały w ostatnich latach depopulację miast, do której przyczyniała się także

suburbanizacja. Saldo ludności wiejskiej pozostawało dodatnie. Do 2016 r. przewiduje się spadek liczby ludności o ok. 1 mln, zaś do 2030 r. o dalsze 1,5 mln osób.

57. Poważnym problemem dla gospodarki wodnej jest suburbanizacja, czyli ekspansja przestrzenna zabudowy mieszkaniowej, przemysłowej i usługowej w strefach podmiejskich, przyczyniająca się do wzmożonego wykorzystania zasobów wodnych i postępującej ich degradacji, a także intensywnych zmian reżimu odpływu. Wynikające stąd problemy dla gospodarki wodnej to:
- wzrost powierzchni zabudowanej, powodujący przyspieszenie odpływu i wzrost zagrożenia powodziowego, obserwuje się także niebezpieczną tendencję do zabudowy obszarów przydatnych dla rolnictwa, a nawet chronionych,
 - przestrzenna nieciągłość terenów zurbanizowanych (rozproszona zabudowa), skutkująca nadmiernie rozbudowaną i nieefektywną siecią dróg, a w konsekwencji także wzrostem uszczelnienia powierzchni gruntu i przyrostem obszaru przyspieszonego spływu i konsekwencjami dla systemów odwadniania,
 - rozproszone osadnictwo, które zwiększa zużycie wody, utrudnia kanalizowanie obszaru (relatywnie podwyższone koszty infrastruktury technicznej), powoduje osuszanie terenów podmokłych i obniżanie poziomu wód gruntowych,
 - wielopasmowe arterie komunikacyjne z rozległymi powierzchniami węzłowymi i parkingowymi, powodujące wzrost uszczelnienia powierzchni gruntu oraz związane z nim problemy z odprowadzaniem wód opadowych i ich zanieczyszczeniem.
58. Proces suburbanizacji odgrywa istotną rolę w podnoszeniu jakości życia mieszkańców obszarów metropolitalnych. Konieczne jest jednak takie kształtowanie tego procesu, aby zachować w możliwie największym stopniu dotychczasowy bilans wodny.
59. Proces metropolizacji ma istotne znaczenie dla *Polityki wodnej państwa* w Polsce, a w szczególności: dla gospodarki wodno-ściekowej (ze względu na koncentrację potrzeb wodnych), dla ochrony przed powodzią (ze względu na wzrost zagrożenia powodziowego na skutek zmiany struktury bilansu wodnego, a w szczególności przyspieszenia i wzrostu natężenia odpływu wód opadowych), a także ze względu na wzrost zagrożenia ekologicznego, związany z przyspieszonym odpływem zanieczyszczonych wód opadowych z obszaru metropolii.
60. Zmiany liczby ludności wiejskiej są zróżnicowane przestrzennie: trwa wyludnianie się wsi na obszarach peryferyjnych (Polska wschodnia) oraz koncentracja ludności na obszarach metropolitalnych i dekoncentracja ludności w samych miastach (suburbanizacja). Urbanizacja dotyczy również obszarów wiejskich wzdłuż głównych ciągów komunikacyjnych (centra handlowe, magazyny, hurtownie itp.). Problemy gospodarki wodnej w obszarach wiejskich dotyczą i będą dotyczyły zaopatrzenia wsi w bieżącą wodę, kanalizacji oraz rozwoju turystyki i rekreacji.
61. Rozwój obszarów wiejskich, zdominowanych dotychczas przez rolnictwo, związany jest z rozszerzeniem takich funkcji jak: usługi, turystyka oraz mieszkalnictwo i leśnictwo. Turystyka i rekreacja może w przyszłości rozwijać się dynamicznie (w krajach UE z wyjątkiem na wsi korzysta ok 25% mieszkańców miast). Warunkiem jest atrakcyjność przyrodnicza i kulturowa. Ponadto w Polsce nie słabnie zainteresowanie budową tzw. drugich domów, z których część to domy całoroczne. Trend ten powoduje zamianę części użytków rolnych na działki budowlane. Nadmierna rozbudowa osiedli letniskowych może jednak stanowić zagrożenie dla środowiska, szczególnie tam, gdzie brakuje kanalizacji i systemu utylizacji nieczystości. Należy założyć, że trend związany z rozszerzeniem funkcji wsi będzie także stymulował dalszy rozwój kanalizacji i oczyszczalni ścieków.

Zmiany klimatyczne

62. Konieczne jest uwzględnienie w gospodarowaniu wodami globalnego ocieplenia klimatu, ze względu na zmiany klimatyczne będą powodować wzrost częstotliwości i zasięgu suszy w okresach letnich, a także wzrost częstotliwości i nasilenia się ekstremalnych zdarzeń powodziowych. Zagrożenia wynikają z przewidywanego w Europie i w Polsce wzrostu średniej temperatury powietrza, szacowanej w granicach 2-4°C, które skutkować będzie również obniżeniem wartości średniorocznego przepływu rzecznej w Polsce. Ponadto wystąpią zagrożenia związane ze wzrostem zdarzeń ekstremalnych na skutek zwiększenia opadów deszczu 24-godzinnego. Systematyczny wzrost częstotliwości tych opadów już obserwujemy. Konsekwencją będzie nasilenie częstotliwości i siły zdarzeń powodziowych.

Przemiany w przemyśle ze szczególnym uwzględnieniem energetyki wodnej

63. Sektory kluczowe w polskiej gospodarce (wg wielkości produkcji) to (poza rolnictwem): górnictwo, budownictwo, produkcja artykułów spożywczych, produkcja energii elektrycznej, produkcja metali, produkcja wyrobów metalowych. W powyższych sektorach woda jest czynnikiem: technologicznym (przetwórstwo przemysłowe) i chłodniczym (energetyka).
64. Sektory te korzystają zarówno z wód powierzchniowych, jak i podziemnych. Udział tych rodzajów wód w poborach omawianych sektorów w 2004 r. przedstawiono w tabeli nr 2.

Tabela nr 2. Udział wybranych sektorów gospodarki w poborach wody w 2004 r.

Nazwa sektora	Udział w poborach wód w 2004 r.,	
	Wody powierzchniowe [%]	Wody podziemne [%]
Górnictwo	0,1	0,5
Przetwórstwo przem.	5,2	8,9
Energetyka	75,3	1,5

65. Zużycie wody w gospodarce jest zależne od dwóch czynników: wzrostu gospodarczego oraz wodochłonności. W związku z tym prognoza poborów wody w 2016 r. przez górnictwo, przetwórstwo przemysłowe oraz energetykę została przeprowadzona metodami ekonometrycznymi w oparciu o prognozę całkowitej wartości produkcji, opierającą się na danych zawartych w dokumentach strategicznych oraz o prognozę zmian współczynników wodochłonności.
66. Wartości historyczne poborów wód powierzchniowych i podziemnych w 2004 r. oraz wartości tych poborów prognozowane na 2015 r. wraz z ich procentową relacją do odpowiednich wartości poborów z 2004 r. zestawiono w tabeli nr 3.
64. Tabela nr 3 Wartości historyczne poborów wód powierzchniowych i podziemnych w 2004 r. oraz wartości tych poborów prognozowane na 2015

Sektor	Produkcja całkowita 2004r. [mln zł]	Prognoza produkcji 2015 r. [mln zł]	Pobory 2004 Po/Pd [hm ³ /rok]	Prognoza poborów na 2015 r. dla wód powierzchniowych (Po)/podziemnych (Pd)	
				wg modeli Mamdaniego Po/Pd [hm ³ /rok]	wsp. wodochłon. z 2004r. Po/Pd [hm ³ /rok]
Górnictwo	33 425	34 134	11,80/ 8,30	2 (17%)/4 (48%)	12 (100%)/8,5 (100%)
Przetwórstwo przemysłowe	598 017	948 900	485,50/ 145,80	225 (46%) /56 (38%)	771(159%)/232 (159%)

Energetyka	63 102	87 797	6 971,10/ 25,20	7608(109%)/24(96%)	10669(156%)/35 (140%)
------------	--------	--------	--------------------	--------------------	--------------------------

67. Wodochłonność ma zasadniczy wpływ na wyniki prognozy poborów wody. Jeśli przyjmie się malejącą dynamikę zmian współczynników wodochłonności (modele Mamdaniego), to otrzymuje się znaczne zmniejszenie prognozowanych poborów wody w stosunku do przypadku opartego na założeniu o niezmienności wodochłonności analizowanych sektorów gospodarki, a co ważniejsze - także w stosunku do poborów historycznych w 2004 r. (poza energetyką, dla której w tym przypadku przewiduje się niewielkie zmiany poborów, w pozostałych sektorach gospodarki spadek zużycia wody przekracza 50%). Dane historyczne dla większości sektorów gospodarki potwierdzają, że wzrostowi produkcji towarzyszy spadek zużycia wody. Wynika to z wprowadzania rozwiązań ograniczających wodochłonność produkcji.
68. Powyższe tendencje znajdują pełne odbicie w dotychczasowym poziomie rocznego zużycia wody przez przemysł, który od lat utrzymuje się na prawie stałym poziomie, wynoszącym około 7,6-8,3 km³ wody. Biorąc pod uwagę zarówno trudności w odpowiedzialnym prognozowaniu tego zużycia, jak i konieczność oszczędzania oraz wprowadzania do przemysłu nowoczesnych technologii wodoszczędnych, można przypuszczać, że w horyzontach czasowych 2016 i 2030 poziom tego zużycia zmaleje. Przemysłowy pobór wód stanowi wielokrotność zużycia komunalnego i jako taki musi być odrębnie rozważany również w kontekście urealnienia opłat za pobór wody, które przyczynią się do racjonalizacji korzystania z niej oraz stanowiąc będą impulsem do zmniejszenia wodochłonności przemysłu.
69. Przemiany w energetyce, związane ze wzrostem udziału energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju, rozważane tu są pod kątem energetyki wodnej, produkcji biogazu, biomasy oraz energii geotermalnej. Rozwój hydroenergetyki wymagał będzie uregulowań w zakresie przepisów dotyczących pomocy publicznej.
70. Produkcja energii z tych źródeł może być uwarunkowana wielkością zasobów wodnych oraz przez ograniczenia środowiskowe związane z ekosystemami zależnymi od wody. Należy tu podkreślić różnice w wielkości oddziaływania na środowisko dużych i małych elektrowni wodnych.
71. Podstawowym dokumentem przedstawiającym strategię państwa w tym zakresie jest przyjęta przez Radę Ministrów w 2009 r. „Polityka energetyczna Polski do 2030 roku”, opracowana przez Ministerstwo Gospodarki. Dokument ten określa podstawowe kierunki polskiej energetyki zarówno w perspektywie krótkookresowej, jak i w perspektywie 2030 roku. Zgodnie z dokumentem istotny będzie wzrost wykorzystania energetyki wodnej, zarówno małej skali, jak i większych instalacji, które nie oddziałują w znaczący sposób na środowisko oraz ocena możliwości energetycznego wykorzystania istniejących urządzeń piętrzących, stanowiących własność Skarbu Państwa.
72. Szczególnie istotna jest kwestia dużych zakładów energetycznych, a w przyszłości również energetyka jądrowa. W tym kontekście konieczna jest analiza środowiskowo-geograficzna udostępniania zasobów wodnych dla tej dziedziny energetyki.
73. Nie ma liczących się w bilansie krajowym technologii energetycznych, które nie ingerowałyby w sposób pośredni lub bezpośredni w środowisko. Energetyka wodna jest znaczącym źródłem bezemisyjnej energii pochodzącej ze źródła odnawialnego, zaś potencjał hydroenergetyczny kraju został wykorzystany w zaledwie 12 procentach. Jest to sytuacja odmienna niż w wielu innych krajach Wspólnoty. Energetyka wodna jest dziś jedynym łatwo dostępnym źródłem mocy interwencyjnej. Praca interwencyjna i szczytowa elektrowni wodnych wynika z obiektywnych potrzeb systemu elektroenergetycznego kraju. Należy brać pod uwagę rozwój energetyki jądrowej, który przyczyni się do wzrostu zapotrzebowania na moc szczytową, ale także potrzebującej znaczących ilości wody do chłodzenia.

74. Perspektywy rozwoju energetyki wodnej związane będą głównie z wykorzystaniem istniejących piętrzeń. Budowle piętrzące obecne i planowane, stanowiące własność Skarbu Państwa, powinny być zagospodarowane energetycznie, wszędzie tam, gdzie jest to ekonomicznie uzasadnione. Budowa nowych obiektów piętrzących powinna uwzględniać już na etapie projektowania wykorzystanie wody dla potrzeb energetycznych. Rynek ~~oZE~~ OZE jest regulowany m.in. przez systemy dotacji, dlatego energetyka wodna musi być w tym względzie traktowana równorzędnie z innymi źródłami odnawialnymi.
75. Szacuje się, że możliwy do wykorzystania techniczny potencjał wodnej energii przepływowej wynosi ok. 12 tys. GWh. Zasoby techniczne tego potencjału dla poszczególnych dorzeczy wynoszą: dorzecze Wisły - 77.6%, dorzecze Odry - 20.1% i rzeki Przymorza - 2.3%.
76. Do produkcji biogazu i biomasy predestynowane są obszary rolnicze, głównie w środkowej i północnej części kraju, a także wszystkie rejony rozwijających się obszarów metropolitalnych. Możliwości rozwoju produkcji tego typu są jednak silnie ograniczone przez możliwości zaspokojenia jej potrzeb wodnych. Produkcja energii tego rodzaju wymaga dużych ilości wody uzupełniającej naturalne zasoby w okresie wegetacyjnym. Istnieją także ograniczenia środowiskowe, związane z technologią pozyskania biogazu. Ze względu na różnorodność upraw służących produkcji biomasy nie ma istotnych ograniczeń obszarowych na terenie Polski.
77. Niewielkie, choć wzrastające, zainteresowanie wykorzystaniem energii wód podziemnych – termalnych (energia geotermalna, w tym energia geotermalna niskiej entalpii) dla uzupełniającego pozyskiwania energii cieplnej (a w przyszłości również energii elektrycznej), zwłaszcza do ogrzewania pomieszczeń i przygotowywania ciepłej wody użytkowej w budynkach mieszkalnych oraz dla celów rekreacyjnych, wiąże się m.in. z potrzebą prowadzenia racjonalnej gospodarki złożami wód termalnych w oparciu o ustawę Prawo geologiczne i górnicze oraz opracowaniem racjonalnych zasad formalno-prawnych, w zakresie zrzutu w/w wód po ich wykorzystaniu, a także z ochroną użytkowych poziomów wodonośnych przed zanieczyszczeniem wysokozmineralizowanymi, wykorzystanymi wodami termalnymi.

Przemiany w rolnictwie i leśnictwie

78. Użytki rolne wg GUS, w 2009 r. zajmowały powierzchnię 18 980,7 tys. ha, co stanowi 60,7% powierzchni Polski. Średnia powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach, które prowadziły działalność rolniczą, wynosiła 6,4 ha. Na stan gospodarki wodnej wpływa duża liczba gospodarstw rolnych, wynosząca ponad 2 mln (w Niemczech ok. 0,8 mln), w tym prawie 1 mln to gospodarstwa niskotowarowe o powierzchni poniżej 5 ha. Występują jednak również duże gospodarstwa o powierzchni ponad 500 ha.
79. W chwili obecnej brak jest oficjalnych prognoz odnośnie do przyszłych potrzeb w zakresie poborów wody dla rolnictwa. Prognozowany spadek liczby ludności Polski, a także wprowadzanie nowych „wodooszczędnych” odmian roślin uprawnych w wyniku postępu biologicznego, może skutkować zmniejszeniem zapotrzebowania na wodę niezbędną do wyprodukowania jednostki plonu. Jednakże część gruntów użytkowanych rolniczo przekazywana jest pod uprawy roślin przemysłowych, wykorzystywanych do produkcji biopaliw i pozyskania energii.
80. Rozwój rolnictwa i konieczność sprostania konkurencyjnemu rolnictwu europejskiemu spowoduje znaczne zwiększenie potrzeb w zakresie poborów wody do nawodnień, szczególnie w przypadku spełnienia się prognoz ocieplenia klimatu w Polsce. Wzrost temperatury spowoduje bowiem zwiększenie ewapotranspiracji przy spodziewanym zmniejszeniu opadów w okresie wegetacyjnym. Polskie rolnictwo nie jest przygotowane do zapobiegania skutkom suszy. Może okazać się, że po 2030 r. ograniczenie dostępu do wody będzie stanowić barierę rozwoju rolnictwa w kraju.
81. Globalne zmiany klimatu powodują, że wszelkie prognozy potrzeb wodnych rolnictwa, w tym nawodnień wodami powierzchniowymi i podziemnymi, obarczone

- są bardzo dużym błędem. Niezbędne jest oddzielne opracowanie strategii gospodarowania wodą w rolnictwie, w tym dokonanie oceny potrzeb w zakresie nawodnień upraw polowych, roślin przemysłowych i sadowniczych.
82. Nie przewiduje się istotnego wzrostu zapotrzebowania na wodę wykorzystywaną w akwakulturze, pomimo rozwoju hodowli ryb łososiowatych. Zwiększone zapotrzebowanie na wodę kompensowane jest poprzez coraz powszechniejsze stosowanie systemów recyrkulacyjnych. Podobne zjawisko obserwuje się przy hodowli ryb karpowatych, gdzie następuje stopniowy rozdział chowu ryb na intensywny (produkcja) i ekstensywny (tradycyjne stawiarstwo karpiove). Warto podkreślić, że nieoczyszczone zrzuty ze stawów hodowlanych mogą powodować wzrost zanieczyszczenia wód rzecznych.
 83. Rolnictwo, szczególnie intensywne, wielkoobszarowe, stanowi realne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych i podziemnych. Główne źródła związków biogennych (azot, fosfor) to hodowla zwierząt (bydło, trzoda chlewna, drób), niewłaściwe przechowywanie nawozów organicznych i środków ochrony roślin oraz nieprawidłowe nawożenie pól nawozami organicznymi i mineralnymi. Problemem jest również stan higieny zagród i obejść gospodarczych, głównie w małych gospodarstwach rolnych.
 84. Powierzchnia lasów w Polsce wynosi 9 026 tys. ha, co daje lesistość na poziomie 28,9%. Przewiduje się zwiększenie lesistości kraju do 30% do 2020 r., a do 33% do 2050 r. Plany zalesień powinny uwzględniać retencyjną funkcję lasów na potrzeby ograniczenia zagrożenia powodziowego i skutków susz. Jednocześnie należy dokładniej oszacować ich rolę w kształtowaniu bilansu wodnego. Przewiduje się utrzymanie wzrostowego trendu produktywności drzewostanów, ponieważ jest on związany z optymalizacją ich struktury i z coraz lepszym dostosowaniem drzewostanów do możliwości siedliska. Z jednej strony będzie to skutkowało polepszeniem wypełniania przez lasy funkcji wodochronnych i retencyjnych, ale z drugiej strony - wzrostem konsumpcji wody przez drzewostany leśne.

Przemiany transportu wodnego

85. Transport wodny jest najbardziej ekologicznym rodzajem transportu. Wytwarza zaledwie 10% emisji gazów wydalanych do atmosfery przez równoważny transport kołowy. Jego energochłonność to 30% energochłonności transportu kołowego. Brak stosownych działań w zakresie utrzymania infrastruktury wodnej, doprowadził do utraty parametrów eksploatacyjnych przez szereg obiektów hydrotechnicznych i dróg wodnych.
86. Zaległości w utrzymaniu i rozbudowie śródlądowych dróg wodnych, a także rozproszenie kompetencji sprawiają, że Polska nie posiada zwartego systemu transportu wodnego. Nie wykorzystujemy szansy dla rozwoju żeglugi towarowej pomimo istniejących dogodnych połączeń pomiędzy krajowymi, a także międzynarodowymi drogami wodnymi. Perspektywy rozwoju śródlądowego transportu wodnego określone w Polityce Transportowej Państwa na lata 2006 – 2025 definiuje się poprzez podwyższenie standardów dróg wodnych Odry i dolnej Wisły, wspieranie odnowy floty dla przewoźników oraz wspieranie i promowanie inicjatyw lokalnych zmierzających do wykorzystania żeglugi śródlądowej i rozwoju turystyki wodnej.
87. Prowadzone są prace nad udziałem Polski w realizacji przyjętego przez Unię Europejską Programu na Rzecz Rozwoju Żeglugi Śródlądowej i Dróg Wodnych w Europie - NAIADES. W ramach prac nad modyfikacją Transeuropejskiej Sieci Transportowej (TEN-T) Ministerstwo Infrastruktury zaproponowało jej uzupełnienie o odcinek Odrańskiej Drogi Wodnej (ODW) pomiędzy Brzegiem Dolnym a ujściem Nysy Łużyckiej. Zamiarem ministerstwa jest wznowienie żeglugi śródlądowej na tym odcinku ODW. Dzięki proponowanym pracom odtworzeniowym nastąpi podniesienie klasy żeglowności, co pozwoli również na efektywniejsze wykorzystanie gospodarcze połączenia ODW z drogami wodnymi UE przez Kanał Odra - Szprewa.
88. Obniżenie międzynarodowej pozycji Polski przez wykluczenie kraju z sieci

międzynarodowych, wodnych powiązań transportowych będzie miało w dalszym okresie negatywne skutki gospodarcze; już obecnie ze względu na słabość infrastrukturalną, nasz kraj pomijany jest jako miejsce lokowania części inwestycji. Doprowadzenie polskich dróg wodnych do wysokich standardów międzynarodowych nie zawsze jest uzasadnione z ekonomicznego punktu widzenia, ale przywrócenie większości z nich standardu klasy III, z dużym prawdopodobieństwem spowoduje ożywienie nie tylko ruchu turystycznego, ale także transportowego. Polska zatem, powinna ponownie przeanalizować celowość ratyfikowania Porozumienia AGN, a także zintensyfikować działania na rzecz modernizacji i rozwoju dróg wodnych.

89. Droga wodna Wisły odgrywa niewielką rolę. Żegluga może odbywać się na odcinku górnej Wisły i Żuławskim fragmencie dolnej, w połączeniu z Nogatem i Szkarpawą. Wśród wielu istotnych problemów drogi wodnej Wisły wymagających rozwiązania wymienić należy stopień wodny we Włocławku stanowiący zagrożenie bezpieczeństwa oraz nie mniej groźny stopień wodny Przewóz wymagający zabezpieczenia. Znaczna erozja poniżej stopnia w Przewozie jest m.in. główną przyczyną stałego obniżania się poziomu wód gruntowych w Puszczy Niepołomickiej. Innym ważnym problemem do rozwiązania jest uaktywnienie istniejącej drogi wodnej Wisły przez połączenie jej z Kanałem Śląskim. Decyzje dotyczące rozwiązania tych problemów powinny zostać poprzedzone rzetelnymi analizami, uwzględniającymi zarówno aspekty ekonomiczne, jak i środowiskowe oraz społeczne, tak aby umożliwić ocenę wszystkich elementów składających się na bilans potencjalnych zysków i strat. Problem ten powinien znaleźć odzwierciedlenie w przewidywanym do realizacji Programie dla Wisły do roku 2030. Celem realizacji Programu jest utworzenie systemu zintegrowanej gospodarki wodnej dorzecza Wisły, uwzględniającej fundamentalne potrzeby człowieka w zakresie bezpieczeństwa powodziowego, czystości wód, wartości przyrodniczych i kulturowych oraz gospodarczego i konsumpcyjnego wykorzystania rzeki.
90. Turystyka jest rozwijającą się gałęzią gospodarki ze względu na istotne potrzeby społeczne i zmianę sposobu spędzania czasu wolnego. Po latach regresu turystyki wodnej następuje odrodzenia zainteresowania nią. Na poziomie regionalnym i lokalnym realizowane są kompleksowe projekty turystycznego wykorzystania i zagospodarowania szlaków wodnych m.in. przy znaczącym wykorzystaniu środków finansowych Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, np. w ramach Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka obejmującego lata 2007-2013.

Ochrona ekosystemów wodnych i od wody zależnych

91. Wypełnienie zobowiązań Polski wynikających z prawodawstwa wspólnotowego wymaga utworzenia w Polsce sieci Natura 2000, obejmującej obszary kluczowe dla zachowania wszystkich wymienionych w załącznikach do Dyrektywy Ptasiej i Siedliskowej gatunków i siedlisk przyrodniczych. Łącznie wyznaczono 961 obszarów Natura 2000 zajmujących prawie 20% obszaru Polski, w tym 141 obszarów ptasich (ok. 15,6% obszaru kraju), i 823 obszary siedliskowe (zajmujące 11% kraju²). Doliny rzeczne oraz inne obszary występowania ekosystemów wodnych i od wody zależnych są pokryte tymi terenami w stopniu znacznie wyższym niż średnia krajowa. Prace nad ostatnią listą proponowanych obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty trwały w latach 2008 i 2009, a ostatecznie lista, na której znalazło się 454 nowych obszarów została zatwierdzona przez Radę Ministrów w dniu 28 października 2009 r. i przesłana do KE w dniu następnym. Komisja Europejska wskazała jednak na konieczność jej uzupełnienia o kilkanaście gatunków oraz siedlisk przyrodniczych. Polska ma obowiązek wyznaczyć jeszcze 21 nowych obszarów oraz dokonać powiększenia 13 obszarów mających znaczenie dla Wspólnoty, przesłanych do KE w latach poprzednich. Ponadto w odniesieniu do 18 gatunków zwierząt, 6 gatunków roślin oraz 10 siedlisk przyrodniczych KE zobowiązała nasz kraj do przeprowadzenia badań naukowych

² Szereg obszarów pokrywa się ze sobą, stąd suma procentów nie wynika z prostego dodawania

- w celu sprawdzenia lub potwierdzenia ich występowania. Ostatecznym terminem uzupełnienia sieci przez Polskę jest 1 października 2011 r.
92. Polityka środowiskowa Polski musi być zgodna z planem prac Unii Europejskiej na rzecz ochrony różnorodności biologicznej. Wynika stąd m. in. obowiązek dążenia do poprawy stanu całych krajowych zasobów gatunków i siedlisk przyrodniczych mających znaczenie dla Wspólnoty. Wykonanie tego obowiązku musi dotyczyć także ekosystemów wodnych i od wody zależnych.
 93. Realizacja celów ochrony przyrody nie wyklucza inwestycji na obszarach chronionych, choć oczywiście nakłada na nie istotne ograniczenia - wymaga takiego planowania i projektowania przedsięwzięć, które zapewnią realizację inwestycji przy minimalizacji niekorzystnego jej wpływu na środowisko.
 94. Szczególnego rozważenia wymagają przedsięwzięcia mogące wywierać znacząco negatywny wpływ na przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 lub jego integralność z innymi obszarami, a takimi są niektóre zadania inwestycyjne gospodarki wodnej. Decyzja o realizacji przedsięwzięcia znacząco negatywnie oddziałującego na obszary Natura 2000 musi spełniać wymogi art. 6(4) Dyrektywy 92/43/EWG z dnia 31 maja 1992 r. przetransponowane do ustawy o ochronie przyrody w art. 33 i 34. Stanowią one o tym, że jeżeli pomimo negatywnej oceny skutków dla danego obszaru oraz braku rozwiązań alternatywnych, przedsięwzięcie musi, mimo wszystko, zostać zrealizowane ze względu na konieczne wymogi nadrzędnego interesu publicznego – należy zastosować wszelkie środki kompensujące konieczne dla zapewnienia ochrony ogólnej spójności Natury 2000. Jeżeli na danym terenie występuje gatunek lub typ siedliska o znaczeniu priorytetowym, jedyne względy na które można się powołać, to względy odnoszące się przynajmniej do jednego z wymienionych elementów: zdrowia ludzkiego, bezpieczeństwa publicznego, uzyskania korzystnych następstw dla środowiska lub nadrzędnego interesu publicznego zaopiniowanego przez KE.

V.2 Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2016

95. Na koniec 2009 roku sieć wodociągowa rozdzielcza wynosiła ponad 267 tys. km i zwiększyła się w stosunku do roku poprzedniego o mniej więcej 2% (tj. o ok. 5 tys. km) (GUS 2009). Natomiast w stosunku do roku 2000 (211,9 tys. km) wzrost ten wynosił 26,2%. Sieć na terenach wiejskich stanowi prawie 78%, całkowitej długości sieci w Polsce. W 2009 roku na wsi przybyło ponad 3 tys. km nowej sieci. Na tych terenach utrzymuje się zwiększone tempo rozwoju. Przy obecnym poziomie zwodociągowania, zużycie wody w gospodarstwach domowych kształtuje się na wysokości 35,3 m³/osobę/rok i w porównaniu z latami wcześniejszymi (w 2000 roku wynosiło 43,9 m³/osobę/rok) wykazuje tendencje malejące (GUS 2009). Stymulatorem są opłaty i racjonalizacja zużycia wody. W latach następnych należy jednak liczyć się ze zwiększeniem zużycia wody, zakładając dalszy wzrost zwodociągowania o 10%, a także dalszą urbanizację kraju przy jednoczesnej stabilizacji warunków stymulujących. Prognozowane zużycie wody do 2016 r. może osiągnąć około 40,0 m³/osobę/rok. Nie stanowi on wprawdzie zagrożenia, ale nie zwalnia także z obowiązku ochrony zasobów.
96. Zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju gospodarowanie wodami, a w szczególności kształtowanie i ochrona zasobów wodnych, korzystanie z wód oraz zarządzanie zasobami wodnymi, warunkowane jest przez stan zasobów wodnych kraju. Mimo relatywnie małych zasobów, deficyt wody w naszym kraju wynika nie z braku wody w ogóle, a z braku wody w odpowiednim miejscu, czasie i o odpowiedniej jakości. Na jednego mieszkańca Polski przypada średnio ok. 1580 m³/rok. Średnie zasoby wodne przypadające na jednego mieszkańca Europy to 4560 m³/rok. Natomiast dostępne dla zagospodarowania zasoby wód podziemnych

- dla obszaru całego kraju wynoszą według stanu rozpoznania około 37 409 tys. m³/dobę, co w przeliczeniu na jednego mieszkańca Polski daje ilość około 1,0 m³ wody na dobę. Podstawowym zadaniem gospodarki wodnej jest optymalne wykorzystanie dostępnych zasobów wodnych, celem zaspokojenia potrzeb wodnych ludności i gospodarki. Realizacji tego zadania służyć powinno retencjonowanie wód oraz racjonalne i oszczędne jej wykorzystywanie.
97. Suszom należy przeciwdziałać poprzez zwiększanie retencyjności zarówno obszarów rolniczych i leśnych (techniczne i nietechniczne działania z zakresu małej retencji), jak i obszarów zurbanizowanych i uprzemysłowionych (zagospodarowanie wód opadowych). Ogromne są potrzeby wodne związane z zabiegami przeciwdziałającymi skutkom suszy, do których m.in. należą: retencja naturalna, melioracje nawadniające, stosowanie agrotechniki ograniczającej parowanie wody, wykorzystywanie zbiorników retencyjnych, realizacja programów małej retencji, zwiększenie retencji powierzchniowej, zalesienia, stosowanie odpowiednich upraw i odpowiedniego kształtowania zagospodarowania terenu.
 98. Wodę dla rolnictwa należy prognozować w warunkach przewidywanych deficytów związanych ze skutkami suszy oraz ze wzrostem produkcji biomasy na potrzeby wzrostu produkcji energii ze źródeł odnawialnych. Dotychczasowy pobór wody na cele rolnicze wynosi 1 180 hm³/rok. Przewidywać należy wzrost zużycia o co najmniej 10%, czyli do wartości około 1 300 hm³/rok.
 99. W powyższy sposób szacowana suma poborów wody na cele komunalne, przemysłowe i rolnicze w 2015 r. wynosi 11 424 do 12 262 hm³/rok. Jest to pobór na poziomie podobnym do dotychczasowego. Nastąpią jednak zmiany w przestrzennej lokalizacji poboru i jego źródłach (możliwe zwiększenie poboru z wód podziemnych) oraz w czasowym (sezonowym) rozkładzie jego wielkości. Pogorszą się relacje pobór - zasób w obszarach metropolitalnych i w obszarach intensyfikacji rolnictwa. Należy więc liczyć się z koniecznością zastosowania dodatkowej retencji wody, której wartość powinna zostać oszacowana sezonowo i zlokalizowana obszarowo.
 100. Potrzeby wodne środowiska, w tym obszarów chronionych i renaturyzowanych, wymagają odrębnego oszacowania. Konieczne jest również uwzględnienie nawodnień na torfowiskach zdegradowanych w wyniku odwodnienia, m.in. metodą regulowanego odpływu. Oszacowania wymagają zasięg i poziom zabezpieczenia minimalnych przepływów biologicznych oraz możliwość zachowania przepływów zbliżonych do naturalnego reżimu hydrologicznego.
 101. Umożliwienie zaspokajania potrzeb wodnych ludności, przemysłu, rolnictwa i środowiska jest ściśle uzależnione od prawidłowego funkcjonowania urządzeń hydrotechnicznych, od których wymagany jest dobry stan techniczny i wysoki poziom bezpieczeństwa. Niezbędne jest, zgodnie z raportami Głównego Urzędu Nadzoru Budowlanego oraz Ośrodka Technicznej Kontroli Zapór IMGW, podejmowanie działań zmierzających do osiągnięcia wysokiego poziomu bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych.
 102. Niezbędne jest przeprowadzenie stosownych analiz technicznych i społeczno-ekonomicznych w horyzoncie 2016 r. w celu wyznaczenia właściwych kierunków działania w zakresie rozwoju infrastruktury wodnej kraju (w horyzoncie czasowym do roku 2030) wobec przedsięwzięć wymienianych w obowiązującej koncepcji Przestrzennego Zagospodarowania Kraju, istniejących planach zagospodarowania przestrzennego oraz w strategiach rozwoju województw na lata 2007-2020. Przeprowadzenia analiz wymaga szereg przedsięwzięć takich jak: zbiorniki wodne Niewistka na Sanie, Krawce na Łęgu, Grybów na Białej Tarnowskiej (w ramach bilansów wodno-gospodarczych i potrzeb wynikających z ochrony przeciwpowodziowej), Droga Wodna Górnej Wisły, zasadność koncepcji budowy Kanału Śląskiego, zasadność budowy drogi wodnej do Sandomierza. Podjęcie stosownych decyzji powinno być dostosowane do polityki wodnej w tym zakresie prowadzonej przez Komisję Europejską, jak również przez naszych sąsiadów: Czechy, Słowację i Niemcy.
 103. Działania mające na celu rozwój systemów retencji naturalnej, sztucznej oraz

retencji wód opadowych mogą i powinny być prowadzone w sposób równocześnie pozwalający na ochronę wód i poprawę struktury bilansu wodnego.

104. Wszelkie działania związane z potrzebami i wykorzystaniem zasobów wodnych powinny być podejmowane w sposób zaplanowany, racjonalny i zapewniający bezpieczeństwo wodne kraju. Instrumentem niezbędnym do takiego planowania i wykorzystywania wód powinien być Krajowy program retencjonowania wód. Oprócz zagadnień ściśle związanych z retencjonowaniem, w Programie powinny zostać wskazane kierunki zagospodarowania przestrzennego, optymalne z punktu widzenia zasobów wodnych. Wymagać to będzie wykonania wariantowych analiz modelowych zlewni rzecznych przy różnych sposobach zagospodarowania. W Programie należy rozważyć analizę stanu obecnego reprezentatywnych zlewni oraz zmiany wielkości przepływów. Bardzo istotne jest zagadnienie tzw. inwestycji perspektywicznych, czyli ocena zasadności i ewentualne utrzymanie w planach zagospodarowania przestrzennego rezerw terenu pod obiekty hydrotechniczne, planowane od kilkudziesięciu lat.

V.3 Prognoza potrzeb wodnych w perspektywie 2030

105. Gospodarka komunalna do 2030 r. będzie prawdopodobnie zużywać o 5 % więcej wody, co wynikać będzie z rozwoju urbanizacji; prognozowany pobór wody może wynosić około 70 m³/na-1 mieszkańca/na rok (wzrost może być dużo większy, jeśli nie zostaną podjęte działania wdrażające oszczędzanie wody). Wobec prognozy liczby ludności, bez uwzględnienia migracji zewnętrznej, na ok. 36,825 mln, pobór wody będzie wynosił około 2 614 hm³ w roku. Stanowi to wzrost, w stosunku do obecnego, o 372 hm³ w roku.
106. Z powodu braku podstaw do przeprowadzenia realnej prognozy zużycia wody w przemyśle, przyjęto oszczędności związane ze spadkiem współczynnika wodochłonności wynoszące około 15%. Daje to prognozowane zużycie na poziomie 7 122 hm³ wody w roku.
107. Wodę dla rolnictwa należy prognozować w warunkach przewidywanych deficytów związanych ze skutkami suszy oraz ze wzrostem produkcji biomasy na potrzeby zwiększenia wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych. Przewidywać należy znaczny wzrost zużycia w stosunku do obecnego, szczególnie w przypadku spełnienia się prognozy zmian klimatu.
108. W ten sposób szacowana suma poborów wody na cele komunalne, przemysłowe i rolnicze w 2030 r. wynosi około 11 152 hm³. Jest to pobór na podobnym poziomie jak dotychczasowy (np. w stosunku do 2005 i 2004 roku).
109. Podobnie jak na poziomie 2015 r., zabezpieczenie potrzeb wodnych środowiska, w tym powiększonego areału obszarów chronionych, wymaga oszacowania i powiązania z odbudową naturalnej retencji. Należy również dążyć do zabezpieczenia minimalnych przepływów biologicznych jako elementów zachowania przepływów zbliżonych do naturalnego reżimu hydrologicznego.
110. Zmniejszenie ryzyka powodziowego do 2030 r. wymagać będzie dalszej rozbudowy systemów retencji powodziowej technicznej i naturalnej oraz rozwoju retencji wód opadowych w obszarach objętych procesem urbanizacji. Te działania, podobnie jak wcześniej, będą jednocześnie przyczyniały się do ochrony i poprawy struktury bilansu wodnego.
111. Utrzymanie i rozbudowa dróg wodnych, przy zachowaniu walorów przyrodniczych, krajobrazowych i środowiskowych, jest zgodna z polityką UE. Górna Wisła stwarza możliwości wzmocnienia potencjału ekologicznego, gospodarczego i społecznego Małopolski. Istotne, z tego punktu widzenia, zadania, które należy podjąć do roku 2030 to prace modernizacyjne oraz studialno – projektowe wraz z odpowiednimi analizami ekonomicznymi dotyczącymi rozbudowy Drogi Wodnej Górnej Wisły zmierzającej do połączenia jej z Kanałem Śląskim. Natomiast podpiętrzenie stopnia wodnego „Przewóz” jest rozwiązaniem niezbędnym, łagodzącym problem przesuszenia Puszczy Niepołomickiej. Droga Wodna Górnej Wisły połączona z

Kanałem Śląskim, a tym samym z Odrzańską Drogą Wodną mogłaby stać się elementem europejskiego systemu dróg wodnych.

112. Niezbędne jest podjęcie działań przywracających rzece Odrze rolę ważnej osi rozwoju gospodarczego w czym utwierdzają nas oczekiwania Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ i ustalenia Ramowej Dyrektywy Wodnej. Projekt połączenia drogi wodnej Dunaju z Odrzańską Drogą Wodną, czyli E80 z E30 przez E20 i/lub E81 otworzy atrakcyjną i efektywną możliwość rozwoju gospodarczego tego obszaru Unii Europejskiej przez usprawnienie przewozów towarów masowych i kontenerów. Jego realizacja będzie jednak możliwa w perspektywie czasowej daleko wykraczającej poza rok 2030.

V.4 Efekty osiągnięte w gospodarce wodnej w perspektywie 2030 r.

113. Będzie funkcjonować zintegrowany, krajowy system gospodarowania zasobami wodnymi, gwarantujący realizację strategicznych zadań gospodarki wodnej w zmieniających się uwarunkowaniach.
114. Będą ugruntowane zasady i procedury osiągania i utrzymywania dobrego stanu lub potencjału oraz dobrego stanu chemicznego wód powierzchniowych, a także dobrego ilościowego i jakościowego stanu wód podziemnych, oparte na przyjętych celach środowiskowych i zasadach zrównoważonego rozwoju uwzględniającego konieczność potrzeb wodnych wszystkich użytkowników oraz przeciwdziałania naturalnym zagrożeniom, w tym m.in.:
 - dopływ zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych ulegnie zasadniczemu ograniczeniu, a poprzez częściową odbudowę naturalnej i ochronę istniejącej retencji, zahamowana zostanie degradacja struktury odpływu ze zlewni. Dzięki temu zostaną w znacznym stopniu wyeliminowane przyczyny negatywnych zmian hydromorfologicznych i fizykochemicznych, a tym samym znacznej poprawie ulegnie stan ekologiczny większości wód powierzchniowych. Nowe zasady i technologie realizacji uzasadnionej zabudowy hydrotechnicznej ograniczą ich wpływ na zmiany morfologiczne koryt rzek i potoków oraz na stan ekologiczny wód,
 - wymagane warunki funkcjonowania dolinowych korytarzy rzecznych zostaną osiągnięte poprzez dopuszczone i akceptowane zasady zagospodarowania i użytkowania stref przybrzeżnych, zapewniające ochronę bioróżnorodności, a także odpowiednią szerokość korytarza zapewniającą ciągłość ekosystemu i odpływ wielkich wód. Zaburzenia warunków funkcjonowania korytarzy ekologicznych oraz ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych, związane z zabudową brzegową i korytową, będą dopuszczone w drodze odstępstw uzasadnionych koniecznością społeczną i ekonomiczną.

V.5 Ograniczenie ryzyka powodziowego

Perspektywa do 2016 roku

115. Obniżenie zagrożenia powodziowego do 2016 r. wymaga zwiększenia retencji przeciwpowodziowej, w tym pilnej realizacji przygotowywanych obecnie inwestycji, odbudowy retencji naturalnej oraz rozwoju retencji wód opadowych w obszarach objętych procesem urbanizacji. Jednocześnie te działania przyczynią się zarówno do ochrony i poprawy struktury bilansu wodnego, jak i do poprawy jakości biologicznej ekosystemów wodnych i przeciwdziałania niekorzystnym zmianom hydromorfologicznym. Aby można było to osiągnąć, należy wcześniej dokonać:
 - oszacowania rzeczywistego ryzyka powodziowego, zwłaszcza w miejscach, gdzie cyklicznie występują szkody powodziowe,

- oceny funkcjonalności istniejących środków ochrony przed powodzią, w ujęciu kompleksowym, obecnie oraz w warunkach prognozowanych zmian klimatu i wzrostu zagrożenia,
 - określenia ogólnopolskich, obowiązujących reguł i procedur planowania przestrzennego i użytkowania terenu w obszarach narażonych na zagrożenie, mających na celu systematyczne obniżanie ryzyka powodziowego,
 - rozwinięcie i doskonalenie systemu monitorowania, prognozowania i ostrzegania przed powodzią, poprzez uzupełnianie sieci radarów i posterunków naziemnych ze zmianą ich funkcji oraz rozwój technologii przetwarzania danych,
 - ograniczania zabudowy na terenach zalewowych i wprowadzania podwyższonych standardów wymagań w stosunku do budynków lokalizowanych w takich obszarach, zobowiązanie wszystkich inwestorów do zachowania określonego poziomu naturalnej retencji i ograniczenia szybkości spływu wód na poziomie występującym przed realizacją inwestycji,
 - przygotowanie i wdrożenie systemu ubezpieczeń powodziowych.
116. Retencja zbiornikowa pełni wiele funkcji jednocześnie i jedynie jedną z nich jest funkcja retencji wód wezbraniowych. Dlatego też głównym zadaniem zbiorników w większości przypadków skutecznie chroniących przed zagrożeniem powodziowym, jest spłaszczenie i przesunięcie w czasie fali wezbraniowej.
117. Zintegrowanie systemu prognozowania zjawisk powodziowych z systemem gospodarowania zbiornikami w okresie zagrożenia powodziowego, na bazie szerszego rozwoju systemu prognoz w ujęciu zlewni owym na bazie hierarchii celów w zakresie systemowego podejścia do ostrzeżeń powodziowych.
118. Zgodnie z zapisami Dyrektywy powodziowej do grudnia 2011 r. sporządzona zostanie wstępna ocena ryzyka powodziowego, która określi obszary narażone na niebezpieczeństwo powodzi, dla których do grudnia 2013 r. opracowane zostaną mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego. Natomiast do grudnia 2015 roku przygotowane zostaną plany zarządzania ryzykiem powodziowym, które ustalą odpowiednie cele zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszarów dorzeczy.
119. Konieczne jest wcześniejsze określenie obszarów problemowych, gdyż wymagają one szybkiej interwencji przede wszystkim ze względu na zagrożenie życia i zdrowia ludności, środowiska, dziedzictwa kulturowego oraz wieloletnie opóźnienia w ich rozwiązywaniu, spowodowane m.in. brakiem środków finansowych, a także ze względu na straty wywołane wtórnym zagrożeniem, w tym ekonomiczne, społeczne i gospodarcze oraz możliwość wystąpienia zagrożeń dla środowiska przyrodniczego, m.in. dla obszarów chronionych.
120. Do obszarów problemowych w ochronie przeciwpowodziowej o znaczeniu krajowym, w tym obszarów decydujących o kształtowaniu się fali powodziowej należą:
- 1) Górna Odra, szczególnie Kotlina Raciborska, Kotlina Kłodzka, Nysa Kłodzka od zbiornika Nysa do ujścia do Odry oraz aglomeracja wrocławska.
 - 2) Środkowa i Dolna Odra, szczególnie w kontekście prowadzenia akcji lodołamania i poprawy odpływu wód powodziowych.
 - 3) Górna Wisła.
 - 4) Środkowa i Dolna Wisła, szczególnie w kontekście doliny Wisły od Wyszogrodu do Torunia oraz poprawy odpływu wód powodziowych z dorzecza Bugu, a także zabezpieczenie przeciwpowodziowe Żuław Wiślanych.

Obszary te wymagają podjęcia działań, które określone zostały w tabeli nr 4.

Należy przy tym zaznaczyć, że realizacja działań służących nadrzędemu celowi społecznemu i uzasadnionych pod względem społecznym i ekonomicznym, a mogących wpłynąć na pogarszanie stanu wód, nie stoi w sprzeczności z celami RDW

w kontekście spełnienia wymogów art.4 tej dyrektywy. Ponadto zgodnie z art. 13 ust. 7 RDW w roku 2015 plany gospodarowania wodami skoordynowane zostaną z planami zarządzania ryzykiem powodziowym. Wdrażanie postanowień Ramowej Dyrektywy Wodnej w ścisłym skoordynowaniu z wdrażaniem Dyrektywy Powodziowej ma na celu wprowadzenie, zgodnie z polityką UE, zintegrowanego zarządzania gospodarką wodną na obszarach dorzeczy.

Perspektywa do 2030 roku

121. Będzie funkcjonować i rozwijać się zaawansowany system zarządzania ryzykiem powodziowym, w którym:
- na podstawie planów zarządzania ryzykiem powodziowym będą kształtowane komplementarne rozwiązania ograniczające wzrost zagrożenia powodziowego oraz ochronę przed nim środkami technicznymi i innym, takimi jak:
 - racjonalizacja zagospodarowania przestrzennego i użytkowania terenu w rejonach rzek oraz racjonalna gospodarka wodami opadowymi w obszarach objętych urbanizacją,
 - ochrona przed powodzią realizowana przez kompleksowe systemy retencyjne (retencja naturalna i sztuczna), ograniczające wielkość powodzi, oraz systemy środków ograniczających zasięg powodzi (obwałowania, kanały ulgi, zabezpieczenie właściwych korytarzy rzecznych) i jej skutki (zabudowa umacniająca koryta rzek i potoków), skoncentrowane w miejscach wysokiego ryzyka powodziowego,
 - zrealizowany zostanie „Program budowy flotyli lodołamaczy”,
 - rozwinięty zostanie system ostrzeżeń przed powodzią, system reagowania na zagrożenia, system odbudowy po powodzi oraz system edukacji i informacji,
 - rozwinięty zostanie system ubezpieczeń powodziowych jako niezbędny element systemu organizacyjno-prawnego,
 - integracja powyższych elementów systemu oraz procedury kontroli jego efektywności będą skutkować wzrostem zabezpieczenia przeciwpowodziowego.
121. Zwiększone zostanie bezpieczeństwo budowli hydrotechnicznych i utrzymane będą standardy proceduralne dotyczące zarówno kontroli tego bezpieczeństwa, jak i jego utrzymywania na wymaganym poziomie.
122. System prognoz, monitoringu i informacji o powodzi i suszy zostanie unowocześniony i będzie systematycznie rozszerzany będzie posiadał standardy krajowe i regionalne (ze względu na zróżnicowanie warunków geograficznych), będzie obejmował co najmniej 75% obszaru kraju w zakresie uznanym za narażony na te zagrożenia i będzie bazował na systemie przetwarzania i weryfikacji danych surowych i wynikowych - stanowiącym element systemu zarządzania ryzykiem powodziowym”.
123. System ubezpieczeń przed skutkami suszy zostanie poprawiony i wprowadzony do stosowania.

V.6 Kształtowanie zasobów wodnych, wykorzystanie potencjału wód i ich zarządzanie

124. Kształtowanie zasobów wodnych dla zaspokojenia potrzeb wodnych użytkowników i środowiska będzie realizowane w ramach realizacji planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy m.in. przez kształtowanie retencji obejmujące:

- odbudowę naturalnej retencji zlewni, która będzie sprzyjała zarówno poprawie warunków wilgotnościowych gruntu i poprawie stanu ekologicznego ekosystemów wodnych i od wody zależnych, jak i opóźnieniu spływu wód opadowych,
 - rozwój systemów retencji opartych na retencji zbiornikowej i naturalnej w obszarach wymagających interwencji na skutek zachodzących zmian klimatycznych (wzrost zagrożenia powodzią i suszą), potrzeb społecznych, gospodarczych i rozwoju zagospodarowania przestrzennego,
 - łagodzenie deficytu wody, poprzez stosowanie wodoszczędnych technologii oraz ograniczenie odwodnień w rolnictwie,
 - funkcjonujące w praktyce zasady ograniczania alokacji zasobów wodnych dzięki integracji gospodarki wodno-ściekowej na poziomie lokalnym z gospodarowaniem zasobami wodnymi w skali zlewni,
 - wdrożoną politykę oszczędności w korzystaniu z zasobów wodnych z podziałem na rodzaje zapotrzebowania i uwzględnieniem technologii wodoszczędnych.
125. Potencjał energetyczny polskich rzek uwzględniający wymagania środowiskowe zostanie racjonalnie wykorzystany z uwzględnieniem pomocy publicznej i uporządkowaniem zagadnień własnościowych.
126. Rozwiązania w zakresie transportu wodnego będą dostosowane do ogólnej polityki transportowej Polski i Unii Europejskiej oraz do wymagań środowiskowych.
127. Turystyka i rekreacja związana z wykorzystaniem zasobów wodnych będzie kształtowana z uwzględnieniem kryteriów przyrodniczych.
128. System gospodarowania wodami będzie oparty na zarządzaniu zlewniowym, w celu harmonizacji rozwoju społeczno-gospodarczego i ochrony ekosystemów wodnych. Podmioty struktury zarządzającej będą dzieliły między siebie kompetencje przypisane odpowiedniemu poziomowi:
- na poziomie krajowym w zakresie:
 - planowania w gospodarowaniu wodami, inicjatywy ustawodawczej oraz monitoringu i oceny realizacji polityki wodnej i jej planów operacyjnych,
 - na poziomie zlewniowym w zakresie:
 - planowania i programowania oraz monitoringu i oceny efektów działań na poziomie regionalnym,
 - kontroli zakładów w zakresie gospodarki wodno-ściekowej oraz stosowania sankcji w przypadku wystąpienia nieprawidłowości,
 - organizowania, koordynowania i kontroli eksploatacji urządzeń wodnych, administrowania majątkiem skarbu państwa, a także innych podmiotów w zakresie określonym prawem - na poziomie regionalnym,
 - planowania, organizowania i koordynowania działań w zakresie ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy przez Ośrodki Koordynacyjno-Informacyjne ochrony przeciwpowodziowej Zarządów Dorzeczy,
 - na poziomie lokalnym w zakresie:
 - administrowania majątkiem Skarbu Państwa oraz utrzymania wód i urządzeń wodnych w ścisłym współdziałaniu z lokalnym samorządem,
 - przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego, a także organizowania i kontroli lokalnych systemów gospodarki wodnej i ściekowej oraz zarządzania kryzysowego,

- likwidacji skutków wystąpienia sytuacji nadzwyczajnych, związanych z powodzią i suszą.

V.7 Uwarunkowania realizacji celów strategicznych gospodarki wodnej

129. Zderzenie zarysowanej wizji gospodarki wodnej w horyzoncie 2030 z zakresem kluczowych problemów wynikających z diagnozy oraz z trudnościami w poprawnej identyfikacji i interpretacji prognoz wskazuje na poważne przeszkody w realizacji założonych zadań strategicznych gospodarki wodnej. Ich pokonanie zależy od sprawnego:
- rozwoju monitoringu oraz baz danych i systemu informacji służących wiarygodnej i pełnej ocenie stanu jakościowego wód, identyfikacji potencjalnych deficytów wody i ich przyczyn, rodzaju i poziomu wzrostu zagrożenia powodziowego i jego skutków na obszarze kraju, potrzeb wodnych, kontrolowania stopnia ich zaspokojenia, stanu infrastruktury hydrotechnicznej, oceny jej efektywności,
 - zapewnienia powszechnego dostępu do informacji poprzez realizowanie zasad interoperacyjności i wspólnego korzystania z zasobów informacyjnych. Dlatego też system musi wpisywać się w obowiązujące w tym zakresie regulacje prawne takie jak ustawa o infrastrukturze informacji przestrzennej i dyrektywa INSPIRE,
 - rozwiązania problemów w zakresie: analizy i oceny zużycia wody, a także ram dla wprowadzania zasad racjonalizacji tego zużycia, zasad alokacji zasobów na pokrycie deficytów, programów oszczędnościowych,
 - rozwiązania problemów związanych z określeniem i zaspokojeniem potrzeb wodnych różnych użytkowników, w tym zintensyfikowanie działań na rzecz retencjonowania wód, poprawienia standardów śródlądowych dróg wodnych, rozwoju turystyki wodnej, zwiększenia wykorzystania źródeł odnawialnej energii wraz z zabezpieczeniem wody do produkcji biomasy wykorzystywanej do wytwarzania energii,
 - ustalenia i opracowania priorytetów, kryteriów i wytycznych dla planowania i realizacji zróżnicowanej ochrony przed powodzią, alokacji zasobów służącej likwidacji deficytów wody oraz dla programów oszczędnościowych i restrykcji w kontroli zużycia wody, planowania zagospodarowania przestrzennego ograniczającego zaburzenia w bilansie wodnym, itd.,
 - wprowadzenia, we współpracy z instytucjami zarządzającymi, eksploatacyjnymi i wykonawczymi, ciągłego programu badań rozwojowych i prac studialnych, mających na celu poprawną ocenę aktualnego stanu zasobów wodnych i ochrony przed nadzwyczajnymi zagrożeniami, a także prognozowanie i przewidywanie scenariuszy rozwoju skutków zmian klimatycznych oraz zmian wynikających z rozwoju zagospodarowania zlewni i dorzeczy, co da podstawę do wypracowywania skutecznych i uzasadnionych rozwiązań problemów. Istotnym dokumentem, umożliwiającym podejmowanie prawidłowych działań, powinien być opracowany dla całego kraju program retencjonowania wód, oparty na analizie sektorowych potrzeb wodnych. W ten sposób zbudowana zostanie przestrzeń bezpiecznego i efektywnego działania branży „gospodarka wodna”, opierająca się na silnych podstawach metodycznych, podstawowym i ustawicznym kształceniu kadry oraz współpracy z branżami pokrewnymi.
130. System monitoringu, baz danych i informacji jest podstawą realizacji współczesnej polityki wodnej. *Polityka wodna państwa* uznaje realizację systemu baz danych za jeden z głównych priorytetów. Przegląd uwarunkowań, zakresu zagadnień diagnostycznych oraz prognostycznych pokazuje, że ten system musi odejść od

- tradycyjnego rozumienia bazy danych gospodarki wodnej na rzecz integracji z bazami danych innych dziedzin. Powinien on także objąć budowę określonego zakresu i poziomu analiz, ocen i interpretacji jednostkowych i kompleksowych.
131. Priorytety, kryteria, standardy metodyczne i wytyczne w planowaniu, projektowaniu, realizacji i kontroli to podstawowe instrumenty merytoryczne we wszystkich dziedzinach działalności w ramach gospodarowania wodami. Bez tych instrumentów nie można oceniać aktualnego stanu, prognozować przyszłych działań, planować i realizować poprawnych rozwiązań oraz monitorować i rozliczać ich efektów.
 132. Zakres i identyfikacja kluczowych problemów formalno-prawnych wyraźnie wskazują na zróżnicowanie „dystansów” dzielących wizję gospodarki wodnej w horyzoncie 2030 od jej obecnego stanu w poszczególnych obszarach problemowych. Wskazują one także na konieczność zmian w zarządzaniu gospodarką wodną, aby skutecznie rozwinąć i stosować narzędzia prawno-ekonomiczne, dokonywać ustaleń międzybranżowych, opartych na poprawnym podziale kompetencji, oddzielić planowanie, organizowanie i kontrolę od inwestowania i administrowania, a także – co bardzo istotne i pilne - inicjować zintegrowane działania mające na celu zapewnienie spójności przestrzennej rozwoju społeczno-gospodarczego z ochroną zasobów wodnych oraz środowiska i z działaniami na rzecz ograniczenia wzrostu ryzyka powodziowego.
 133. Wśród warunków realizacji celów strategicznych gospodarki wodnej należy uwzględnić stymulowanie wzrostu wykorzystania środków europejskich na gospodarkę wodną w pełnym rozumieniu tej nazwy, jak również skierowanie, w nowej perspektywie finansowej UE, odpowiedniej ilości środków strukturalnych (głównie w Programach Operacyjnych) na przedsięwzięcia związane z zaspokajaniem potrzeb wodnych.

VI Reforma gospodarki wodnej

134. Analiza funkcjonowania gospodarki wodnej oraz diagnoza stanu jej finansowania wykazały, że system gospodarki wodnej wymaga istotnego usprawnienia. Poprawa jego działania nie jest celem samym w sobie. Najważniejszym warunkiem, który powinny spełniać proponowane zmiany, jest poprawa szeroko rozumianego gospodarowania wodami. Należy dążyć do tego, aby zasoby wodne wraz z całą infrastrukturą były zabezpieczone przed wszelkimi istotnymi zagrożeniami i stanowiły stabilny system, zarówno w zakresie jakości, jak i ilości.

VI.1 Uzasadnienie konieczności reformy

Poniżej przedstawiono najważniejsze problemy decydujące o konieczności reformy gospodarki wodnej wynikające z diagnozy stanu gospodarki wodnej przedstawionej w załączniku nr 1 i rozdziale III *Polityki wodnej państwa*.

135. Ocena stanu funkcjonowania obecnych instrumentów wykonawczych gospodarowania wodami wskazuje na:
 - niespójność systemu regulacji prawnych,
 - brak systemu instrumentów ekonomicznych stymulujących racjonalność, a także wzrost samofinansowania gospodarowania wodami,
 - brak efektywnego i skutecznego systemu finansowania gospodarowania wodami, a w szczególności utrzymania majątku Skarbu Państwa i rozwoju infrastruktury wodnej w zlewniach,
 - niewystarczający zakres jednorodnej informacji i monitoringu służącego obecnym zadaniom gospodarowania wodami (brak jednolitego systemu informacji o wodzie),

- mało efektywny system konsultacji ze społeczeństwem, użytkownikami wód i organizacjami pozarządowymi.
136. Skutki małej efektywności systemu zarządzania to m.in.:
- ograniczona dostępność wód dobrej jakości dla różnych użytkowników i wzrost jej kosztów społecznych, gospodarczych i ekologicznych w skali zlewni rzecznej,
 - ograniczone możliwości stymulowania racjonalnego i efektywnego podejmowania działań przez użytkowników wody,
 - niepełne wykonanie zobowiązań akcesyjnych Polski w zakresie ochrony wód w ramach realizacji KPOŚK współfinansowanego z funduszy Unii Europejskiej,
 - ograniczone możliwości formułowania i wdrażania zlewniowych polityk gospodarowania wodami, uwzględniających planowanie działań oraz ich odpowiednie finansowanie w układzie zlewniowym,
 - brak długofalowej polityki gospodarowania majątkiem Skarbu Państwa w zlewniach rzecznych,
 - niedostateczne odtwarzanie majątku Skarbu Państwa w zlewniach rzecznych i jego postępująca degradacja,
 - niepełne przygotowanie i brak wdrożenia współczesnych środków i metod ochrony przed powodzią i suszą,
 - brak dostatecznego powiązania polityk sektorowych i planów regionalnych w zlewniach rzecznych.
137. W celu uzyskania niezbędnej skuteczności funkcjonalnej i efektywności ekonomicznej gospodarowania wodami w Polsce konieczna jest radykalna reforma obecnego systemu gospodarowania wodami. W niniejszym dokumencie pokazano kierunki zmian, bez wskazywania gotowych rozwiązań systemowych. Ich przygotowanie musi być bowiem poprzedzone realizacją szeregu badań i analiz.

VI.2 Założenia generalne reformy

138. Założeniem generalnym reformy jest stworzenie spójnego systemu zarządzania, umożliwiającego osiągnięcie celów polityki wodnej, w tym pełną realizację zlewniowej polityki gospodarowania wodami, zgodnie z wymogami i standardami Unii Europejskiej.
139. Uregulowania prawne powinny uwzględniać zasadę zintegrowanego gospodarowania wodami i nadrzędną rolę krajowej polityki w obszarach dorzeczy (obejmujących także wody przybrzeżne), regionach wodnych i zlewniach wobec działań podejmowanych regionalnie i lokalnie przez samorządy i różne podmioty gospodarcze wodnej (proponowane zmiany omówiono w rozdz. VI.5.4.).
140. Niezbędne jest wprowadzenie klarownych zasad i efektywnych mechanizmów ekonomicznych zapewniających wysoki stopień samofinansowania gospodarki wodnej.
141. Niezbędne jest rozdzielenie kompetencji dotyczących zarządzania zasobami wodnymi od utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa należącym do gospodarki wodnej (proponowane zmiany omówiono w rozdz. VI.5.1 i VI.5.2.)
142. Szczególna rola gospodarki wodnej - i jej nieuchronnie rosnące znaczenie dla gospodarki narodowej - wymagają zapewnienia stabilności zarządzania i administrowania. Należy uniezależnić zarządzanie gospodarką wodną od zmian w

administracji centralnej, które mają niewątpliwy wpływ na ustanawianie priorytetów i hierarchii zadań. Dla zwiększenia racjonalności i skuteczności gospodarowania istnieje niewątpliwa potrzeba wzmocnienia, a nawet uniezależnienia systemu zarządzania gospodarką wodną.

143. Reforma zakłada autonomiczne zarządzanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym realizowane będzie przez rządową administrację wodną (Prezesa KZGW oraz dyrektorów Zarządów Dorzeczy), za pomocą odpowiednich instrumentów wykonawczych. Zarządzanie to będzie obejmować również wody przybrzeżne i przejściowe w ramach dorzeczy. Administracja ta będzie odpowiedzialna za prowadzenie kompleksowej gospodarki i realizację *Polityki wodnej państwa* na poziomie kraju, regionów wodnych poszczególnych zlewni. Wypracowywane w ramach reformy i stopniowo wprowadzane nowe mechanizmy ekonomiczne poprawiać będą sytuację Zarządów Dorzeczy i usprawniać ich pracę. Wzmocnić należy rangę Krajowego Zarządu Gospodarki Wodnej. Nie przewiduje się przywrócenia kompetencji wojewodom w zakresie zarządzania gospodarką wodną. Celowym jest bowiem wzmocnienie kompetencji i jasne określenie praw i odpowiedzialności organów wyspecjalizowanych w zarządzaniu gospodarką wodną. Utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa powinno być zintegrowane i realizowane przez jednolite struktury organizacyjne. Założenie zintegrowania gospodarki wodnej narzuca potrzebę rozważenia ewentualnego włączenia Urzędów Morskich do struktur Gospodarki Wodnej.

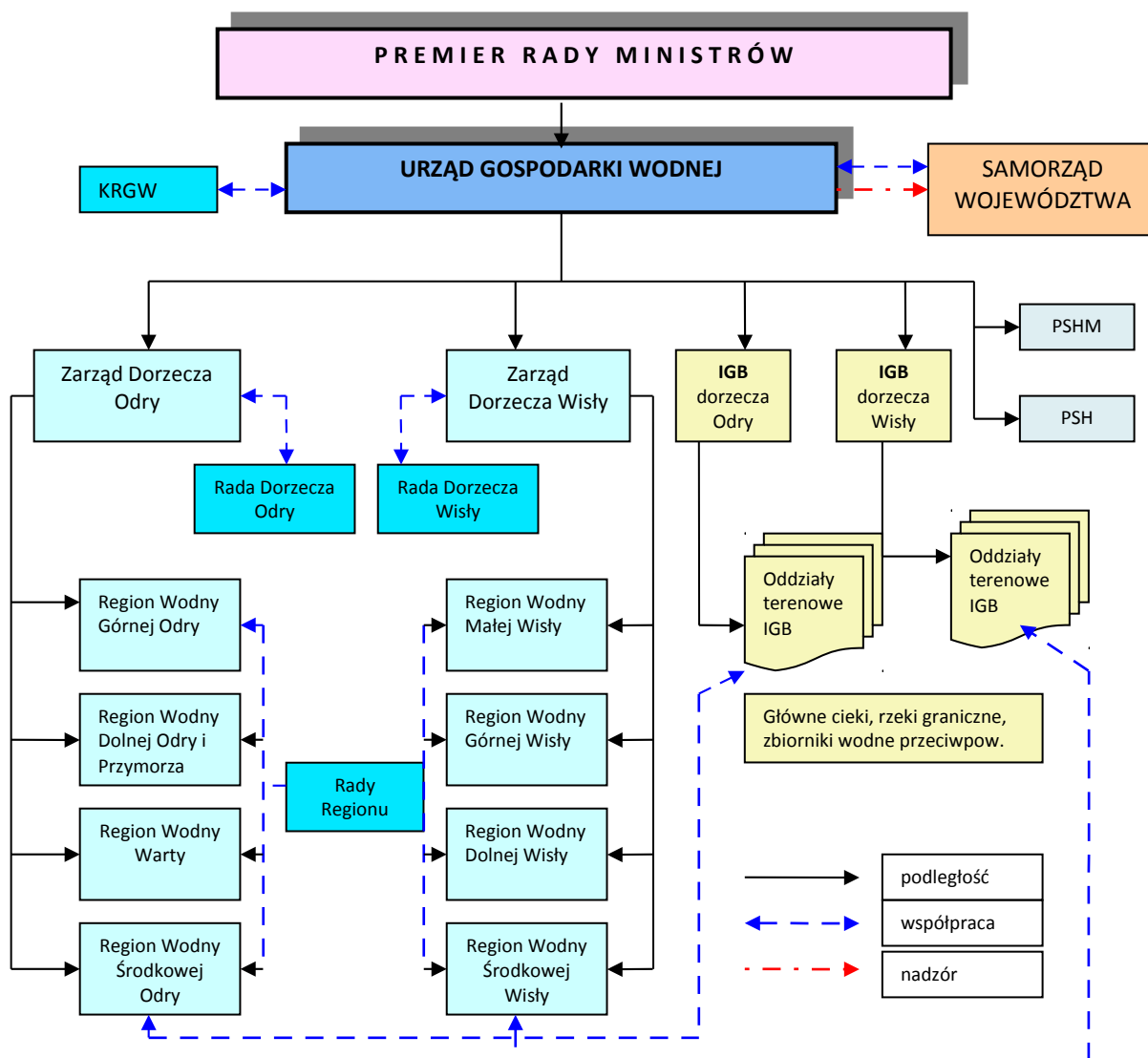
VI.3 Założenia realizacyjne reformy

144. Podstawowymi założeniami reformy, są:
- pełna realizacja zlewniowej polityki gospodarowania wodami zgodnie z wymogami i standardami Unii Europejskiej, spełniająca kryteria funkcjonalności i bezpieczeństwa oraz zrównoważonego rozwoju;
 - zarządzanie zasobami wodnymi w układzie zlewniowym, realizowane przez rządową administrację wodną oparte na planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, planach zarządzania ryzykiem powodziowym i warunkach korzystania z wód;
 - rozdzielenie kompetencji dotyczących zarządzania zasobami wodnymi od utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa należącym do gospodarki wodnej;
 - podniesienie rangi gospodarki wodnej poprzez stopniowe wprowadzanie nowych skuteczniejszych instrumentów zarządzania w połączeniu z wypracowywanymi w ramach reformy nowoczesnymi mechanizmami ekonomicznymi;
 - ustalenie nowych zasad finansowania oraz partycypacji w kosztach utrzymania i modernizacji przez korzystających z majątku Skarbu Państwa;
 - zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa i utrzymywanie głównych rzek, dróg wodnych, rzek granicznych oraz zbiorników wodnych służących ochronie przeciwpowodziowej przez powołane do tego celu instytucje gospodarki budżetowej (IGB);
 - przekazanie samorządom wojewódzkim pozostałych rzek oraz budowli hydrotechnicznych.
145. Jednocześnie planuje się przyjęcie formalnych zasad prowadzenia nadzoru przez Prezesa KZGW w zakresie utrzymania wód i obiektów infrastruktury gospodarki wodnej przekazanych samorządom. Celem utworzenia tego nadzoru jest stworzenie warunków do usprawnienia i zwiększenia finansowania utrzymania tych wód i urządzeń wodnych z działu gospodarka wodna.
146. Szczegółowe zasady i plany wdrożenia reformy organizacyjnej ustalone zostaną w dokumentach operacyjnych, przygotowanych na podstawie załącznika nr 2, po

akceptacji przez Rząd RP *Polityki wodnej państwa*.

147. Rzeki pozostające w administracji wodnej oraz lista zbiorników wodnych ustalona zostanie po akceptacji *Polityki wodnej państwa* przez Rząd RP.
148. Utrzymanie wód i zarządzania majątkiem położonym w obszarze wód przybrzeżnych, morskich wód wewnętrznych i pasa technicznego wód morskich, będzie należał jak dotychczas do administracji rządowej tzn. urzędów morskich.

Rys. 2 Schemat organizacyjny gospodarki wodnej wg reformy

W nowym kształcie organizacyjnym w pełni zostanie wykorzystany istniejący potencjał kadrowy i zaplecze techniczne. Usprawni to realizację przez władze publiczne konstytucyjnych zasad ochrony środowiska w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego wszystkim podmiotom, w tym przede wszystkim obywatelom.

VI.4 Etapy wprowadzania reformy

149. Reforma obejmuje trzy okresy – okres przygotowania (2011-2013) oraz okres wdrażania (2013-2016) oraz docelowy okres funkcjonowania (2017-2030). Reforma

musi nie tylko respektować zakres i terminy realizacji polskich zobowiązań akcesyjnych w ramach wdrażania dyrektyw związanych z gospodarowaniem wodami, ale zdecydowanie ułatwiać i wspierać ich realizację.

150. W okresie przygotowania nastąpi uszczegółowienie koncepcji reformy i przygotowany zostanie ostateczny plan jej wdrożenia.
151. W okresie wdrażania (2013 -2016) będą realizowane następujące 3 etapy:

Etap I - przygotowanie reformy - w zakresie szczegółowych rozwiązań organizacyjnych (instytucjonalnych) w odniesieniu do:

- systemu i kompetencji w zarządzaniu,
- instrumentów ekonomiczno-finansowych,
- systemu finansowania gospodarki wodnej,
- systemu informacyjnego,
- współpracy instytucjonalnej zabezpieczającej trwałość i efektywność rozwiązań,
- systemu monitoringu i ewaluacji zmian systemowych.

W tym etapie przewiduje się również podjęcie zadań interwencyjnych, pozwalających na uniknięcie naruszeń prawodawstwa wspólnotowego oraz określających wymagania dla przyszłych inwestorów. W ramach tego etapu reformy w regionalnych zarządach gospodarki wodnej i w wojewódzkich zarządach melioracji i urzędach wodnych zostanie przeprowadzona szczegółowa inwentaryzacja majątku wraz z określeniem jego stanu technicznego oraz uregulowanie spraw własnościowych.

Równolegle, w ramach prac nad szczegółowymi rozwiązaniami, zostaną określone struktury i źródła finansowania dwóch segmentów systemu gospodarowania wodami, na podstawie przypisanych im zadań.

Etap II - wprowadzanie nowych rozwiązań, w którym część zadań będzie realizowana zgodnie z dotychczasowym porządkiem. Etap ten obejmuje następujące zadania:

- przeprowadzenie zmian w prawie na poziomie ustawowym i aktów niższego rzędu,
- przeprowadzenie reformy instrumentów ekonomicznych i finansowych w zakresie gospodarki wodnej,
- przygotowanie i realizację pakietu rozwiązań wyprzedzających w zakresie wymagań stawianych planowaniu, projektowaniu i realizacji zadań, w tym obejmujących inwestycje. Będą to prace studialne, eksperckie, dobre praktyki, podręczniki, zalecenia i wytyczne.

Etap III - weryfikacja i kontrola efektów wdrożenia reformy z uwzględnieniem działań korygujących.

W całym okresie wdrażania będzie trwał proces realizacji wymagań dyrektyw unijnych wraz z monitorowaniem efektów.

152. W docelowym okresie funkcjonowania (2017-2030) system gospodarowania wodami będzie funkcjonował w oparciu o wypracowane, wdrożone, sprawdzone oraz zweryfikowane instrumenty i narzędzia. W tym okresie będą już obowiązywały procedury systematycznego dostosowywania instrumentów i narzędzi zarządzania do sytuacji społeczno-ekonomicznej, wymagań szczegółowych, a także zachodzących zmian w polityce wodnej.

VI.5 Zintegrowany system gospodarowania wodami

1.1 Zarządzanie zasobami wodnymi

153. Zarządzanie zasobami wodnymi, realizowane przez administrację rządową, musi być oparte na następujących instrumentach i narzędziach:
- planach gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy,
 - planach zarządzania ryzykiem powodziowym,
 - warunkach korzystania z wód,
- przy uwzględnieniu zasad i kryteriów ochrony ekosystemów wodnych i od wody zależnych oraz innych uwarunkowań w kształtowaniu zagospodarowania przestrzennego, w tym użytkowania terenu oraz rozwoju infrastruktury.
154. Narzędzia te powinny:
- być dostosowane do właściwych poziomów zarządzania, zgodnie z europejską i krajową polityką wodną,
 - zapewniać przestrzenną integrację działań w układzie zlewniowym oraz administracyjnym,
 - zapewniać integrację w różnych skalach przestrzennych tak, aby rozwiązania lokalne były elementem rozwiązań ponadlokalnych i regionalnych,
 - zapewniać koordynację międzyresortową w celu ochrony zasobów wodnych; dotyczy to m. in. kształtowania obiektów infrastruktury drogowej i mostowej oraz kontroli utraty retencji zlewni na skutek zmiany sposobu użytkowania terenu.
155. W celu zapewnienia skutecznego gospodarowania w układzie zlewniowym przewiduje się wzmocnienie roli dyrektora Zarządu Dorzecza oraz dyrektora/kierownika Regionu Wodnego jako reprezentanta władzy wodnej w regionie wodnym, poprzez przypisanie im całości kompetencji związanych z pozwoleniami wodnoprawnymi. W efekcie władza wodna przejmie wydawanie pozwoleń wodnoprawnych.
156. Dyrektorzy Zarządu Dorzecza, jednostek odpowiedzialnych za zarządzanie zasobami wodnymi, będą uzgadniać plany zagospodarowania przestrzennego w zakresie obejmującym tereny zalewowe i lokalizację zbiorników wodnych oraz sprawować kontrolę przestrzegania pozwoleń wodnoprawnych i instrukcji gospodarowania wodami w odniesieniu do wszystkich użytkowników zasobów wodnych w regionie wodnym.
157. Władza wodna będzie spełniać funkcje koordynacyjne i kontrolne wszelkich działań inwestycyjnych jednostek zarządzających majątkiem Skarbu Państwa gospodarki wodnej, za wyjątkiem majątku będącego w zarządzie urzędów morskich. Głównym instrumentem realizacyjnym będzie dystrybucja środków finansowych.
158. Ponadto, w zakresie zarządzania zasobami wodnymi proponuje się:
- pozostawienie w obszarze właściwości Prezesa KZGW kompetencji do uzgadniania, w części dotyczącej gospodarki wodnej, projektów programów priorytetowych Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, co zapewni wpływ Prezesa KZGW na dystrybucję środków finansowych uzyskiwanych z opłat za korzystanie ze środowiska, przeznaczonych na gospodarkę wodną, w tym inwestycje i utrzymanie majątku,
 - podniesienie rangi gospodarki wodnej przez odpowiednie wyodrębnienie władzy wodnej.

1.2 Utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa

159. Utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem Skarbu Państwa w zakresie gospodarki wodnej, za wyjątkiem majątku pozostającego w gestii ministra właściwego ds. gospodarki morskiej, będzie zgodne z wybranym wariantem.
160. Rozwiązanie dotyczące zakresu przedstawionych propozycji gospodarowania wodami musi obejmować ustalenie zasad i źródeł finansowania oraz zasad partycypacji w kosztach użytkowania i modernizacji majątku, odpowiednio w aspekcie:
 - użytkowania wód,
 - ochrony przed powodzią i skutkami suszy,
 - ochrony wód, ekosystemów wodnych i od wody zależnych.
161. Rozwiązania powyższe wymagają:
 - określenia zasad dążenia do usamodzielnienia gospodarki wodnej, samofinansowania usług wodnych w rozumieniu RDW oraz samofinansowania innych działań w zakresie wykorzystania wód, połączonych z określeniem kompetencji w zakresie poboru opłat i wykorzystania środków pochodzących z tego źródła,
 - określenia zasad współfinansowania przez społeczności lokalne inwestycji wodnych zwiększających bezpieczeństwo przeciwpowodziowe, na zasadach udziału w kosztach i korzyściach,
 - ustalenia ekonomicznych zasad rozwiązywania sytuacji konfliktowych (np. między ochroną przed powodzią, czy wykorzystaniem wód, a ochroną przyrody).

1.3 System prawny

162. Reforma wiąże się z koniecznością przygotowania nowej ustawy Prawo wodne uwzględniającej proponowane zmian w gospodarowaniu wodami.
163. Reforma wymaga pełnej harmonizacji prawodawstwa polskiego z wymogami polityki wodnej Unii Europejskiej. Regulacje prawne muszą uwzględniać zasadę gospodarowania wodami w układzie zlewniowym, a jednocześnie integrować związane z wodą działania sektorowe i samorządowe oraz regionalne podejmowane przez władze publiczne (rządowe i samorządowe) w układzie administracyjnym kraju.
164. Konieczna jest odpowiednia realizacja zobowiązań zawartych w konwencjach i umowach międzynarodowych związanych z gospodarką wodną, w szczególności Konwencji Helsińskiej, Konwencji Wodnej, jak też zawartych z krajami sąsiadującymi z Polską umów dotyczących współpracy na wodach granicznych.
165. Prawo musi zapewniać, aby zasady polityki wodnej oraz związanych z nią aktów prawnych Unii Europejskiej docierały do wszystkich sektorów polskiej gospodarki, na równi z innymi politykami UE dotyczącymi bezpośrednio tych sektorów (np. polityką energetyczną czy też wspólnotową polityką rolną). Oznacza to konieczność rozwinięcia procedur współpracy międzyresortowej.
166. Konieczne jest tworzenie prawa, które jest egzekwowalne, zawiera instrumenty kontroli i egzekucji, jest prawem jednoznacznie interpretowalnym; jest to szczególnie ważne w odniesieniu do przypadków wdrażania regulacji unijnych do prawodawstwa polskiego, gdzie konieczna jest duża staranność w sprawach terminologicznych i precyzyjnym odzwierciedleniu celu regulacji.

1.4 Instrumenty ekonomiczne

167. Jednym z podstawowych narzędzi zarządzania w gospodarce wodnej – obok

- instrumentów prawnych i administracyjnych –będą instrumenty ekonomiczne. Konieczne jest opracowanie spójnego i komplementarnego zestawu instrumentów, w którym mechanizmy ekonomiczno-finansowe będą wspierać skuteczność narzędzi prawnych i przyczyniać się do poprawy efektywności osiągania celów polityki wodnej, m.in. poprzez wpływ na kształtowanie się pożądaných zachowań użytkowników wód.
168. Kształtowanie nowych instrumentów ekonomicznych w zarządzaniu gospodarką wodną, poza już stosowanymi w obecnie obowiązującym systemie opłat za korzystanie z wód, zasadami „zanieczyszczający płaci” i „użytkownik płaci”, muszą w pełni uwzględniać zasadę zwrotu kosztów za usługi wodne. W projektowaniu i wdrażaniu tego systemu powinno się dążyć do internalizacji kosztów zewnętrznych powodowanych przez użytkowników wód, tzn. stworzenia mechanizmów (instrumentów), dzięki którym kosztami zewnętrznymi zostaną obciążeni ich sprawcy. Skuteczna realizacja powyższego postulatu wymaga tworzenia mechanizmów i procedur prawnych oraz standardów metodycznych, pozwalających na systemową analizę kosztów środowiskowych i zasobowych oraz analizę kosztów świadczenia usług wodnych, uwzględniającą konieczne nakłady inwestycyjne i koszty eksploatacyjne.
 169. System instrumentów ekonomicznych będzie podlegał stałej ocenie pod względem efektywności ekonomicznej, sprawiedliwości społecznej (dystrybucja kosztów i korzyści), skuteczności ekologicznej oraz organizacyjno-prawnych możliwości wdrożenia poszczególnych instrumentów. System ten ma spełniać funkcję stymulacyjną oraz redystrybucyjną, a także informacyjną i fiskalną, dostarczając stałej zachęty do obniżania poziomu emitowanych zanieczyszczeń oraz kształtowania odpowiednich zachowań użytkowników wód. System swoim oddziaływaniem będzie obejmował najistotniejsze sposoby korzystania z zasobów wodnych.
 170. System instrumentów ekonomicznych w zarządzaniu gospodarką wodną będzie obejmował opłaty/podatki za korzystanie z wód, mechanizmy ubezpieczeniowe, zachęty finansowe, sankcje finansowe i inne rozwiązania. Należy rozważyć także celowość i możliwość stosowania instrumentów opartych na transakcjach rynkowych.
 171. Obecny system opłat za korzystanie ze środowiska wodnego zostanie poddany ocenie efektywności i skuteczności, a następnie odpowiednio zmieniony. Podstawą weryfikacji, przy uwzględnieniu społecznych skutków zastosowania tego instrumentu, będzie dążenie do skuteczniejszego ograniczenia presji na środowisko wodne, głównie poprzez korektę rachunku kosztów we wszystkich rodzajach użytkowania wód (pobór wód, emisje zanieczyszczeń, ale także np. wykorzystanie do celów rolniczych, energetycznych, żeglugowych), jak również poprzez ocenę dotychczasowego poziomu stawek opłat za korzystanie z wód oraz systemu zwolnień z obowiązku ich ponoszenia.
 172. Zachęty wspierające zachowania proekologiczne zostaną oparte na finansowym wsparciu działań inwestycyjnych i nieinwestycyjnych, pozwalających na zrównoważone gospodarowanie wodami (poprawę stanu wód i ekosystemów od wody zależnych, ochronę ludzi i mienia przed zjawiskami ekstremalnymi oraz wdrażanie zasad nowoczesnego zarządzania zasobami wodnymi).
 173. Sankcje finansowe będzie stanowił ten element systemu instrumentów ekonomicznych, który pozwoli na eliminację zachowań polegających na nieprzestrzeganiu standardów środowiskowych oraz naruszaniu decyzji administracyjnych. System kar ma być skuteczny, a więc musi charakteryzować się nieuchronnością i adekwatnością kary.
 174. Dodatkowym elementem, pozwalającym na racjonalne i zrównoważone gospodarowanie wodami przy wszystkich planowanych działaniach, w szczególności działaniach inwestycyjnych, stanie się powszechność stosowania analiz ekonomicznych (obejmujących także społeczne efekty tych działań).

1.5 System finansowania

175. Jednym z głównych celów wprowadzenia nowych zasad zarządzania w gospodarce wodnej jest dążenie do internalizacji kosztów środowiskowych oraz wzrostu samofinansowania gospodarki wodnej. W związku z tym użytkownicy wód powinni w coraz większym stopniu uczestniczyć w finansowaniu kosztów inwestycyjnych i eksploatacyjnych gospodarki wodnej, proporcjonalnie do osiągniętych korzyści.
176. Dążenie do wyższego stopnia samofinansowania gospodarki wodnej będzie przebiegać w sposób etapowy, prowadząc do stopniowego obniżania obciążenia budżetu państwa finansowaniem gospodarki wodnej.

I i II etap wdrażania reformy

177. W I etapie i na początku II etapu wdrażania reformy gospodarowania wodami zasady finansowania będą takie jak dotychczas, w tym środki finansowe na wykonywanie zadań z zakresu gospodarki wodnej będą pochodzić z następujących źródeł budżetu państwa:

- ministra właściwego ds. gospodarki wodnej – na zadania związane z zarządzaniem zasobami wodnymi, realizowane przez KZGW i podległe mu jednostki,
- ministra właściwego ds. gospodarki wodnej – na zadania związane z utrzymaniem cieków i urzędzeń wodnych będących obecnie w gestii dyrektorów RZGW,
- środków przekazywanych przez budżety wojewodów – na zadania związane z utrzymaniem cieków i urzędzeń wodnych, które służą rolnictwu oraz wód pozostałych, zarządzanych obecnie przez marszałków województw,
- ministra właściwego ds. gospodarki morskiej – na zadania związane z utrzymaniem wód morza terytorialnego oraz morskich wód wewnętrznych wraz z wodami Zatoki Gdańskiej,
- ministra właściwego ds. środowiska – na zadania związane z utrzymaniem cieków i urzędzeń wodnych na terenie Parków Narodowych,
- ministra właściwego ds. spraw wewnętrznych i administracji – na likwidację skutków klęsk żywiołowych,

oraz z funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej.

Inne zadania gospodarki wodnej, mające na celu m.in. poprawę jakości wód czy zaopatrzenia w wodę, będą finansowane na dotychczasowych zasadach.

178. Finansowanie inwestycji w gospodarce wodnej będzie się odbywać, tak jak obecnie, ze środków: budżetu państwa, budżetów jednostek samorządowych, funduszy ekologicznych i funduszy pomocowych UE oraz użytkowników wód.
179. Od II etapu reformy Prezes KZGW powinien koordynować bilansowanie i wydatkowanie środków finansowych dla zapewnienia pokrycia kosztów utrzymania majątku i zarządzania zasobami wodnymi oraz wdrożenia PWP, a finansowanie inwestycji Skarbu Państwa powinno następować w uzgodnieniu z Prezesem KZGW.
180. W okresie tym będzie przygotowywany nowy system finansowania gospodarki wodnej, uwzględniający wyraźny podział zadań gospodarki wodnej na dwa segmenty:
 - zarządzanie zasobami wodnymi,
 - utrzymanie wód i zarządzanie majątkiem gospodarki wodnej.

Przygotowanie nowego systemu finansowania musi uwzględniać:

- analizę skuteczności i efektywności ekonomicznej oraz ekologicznej obecnego systemu oraz opracowanie nowego systemu instrumentów ekonomicznych gospodarki wodnej i ochrony środowiska,
- aktualizację źródeł finansowania gospodarki wodnej z budżetu państwa, poprzedzoną analizą efektywności ekonomicznej konsolidacji źródeł będących obecnie w dyspozycji ministrów właściwych ds.: gospodarki wodnej, rolnictwa oraz spraw wewnętrznych i administracji,
- opracowanie zasad redystrybucji środków, których źródłem będzie nowy system instrumentów ekonomicznych, oraz środków pochodzących z budżetu państwa na zadania związane z zarządzaniem zasobami wodnymi oraz utrzymaniem wód i zarządzaniem majątkiem gospodarki wodnej,
- uaktualnienie zasad finansowania i współfinansowania zadań związanych z zarządzaniem gospodarką wodną oraz zarządzaniem majątkiem i utrzymaniem wód ze środków funduszy ekologicznych,
- przygotowanie wytycznych w sprawie tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnego w celu realizacji zadań w gospodarce wodnej,
- przygotowanie nowych rozwiązań organizacyjno-finansowych, mających na celu poprawienie funkcjonowania jednostek organizacyjnych zajmujących się zarządzaniem gospodarką wodną oraz zarządzaniem majątkiem i utrzymaniem wód do absorpcji środków pomocowych i funduszy ekologicznych oraz tworzenia partnerstwa publiczno-prywatnego.

III etap wdrażania reformy

181. Zadania związane z zarządzaniem zasobami wodnymi w układzie zlewniowym, realizowane przez Prezesa KZGW i dyrektorów Zarządów Dorzeczy, będą finansowane z następujących źródeł:
- środki pochodzące z wdrażania nowego systemu instrumentów ekonomicznych – realizacja zadań związanych z zarządzaniem zasobami wodnymi, a także administracja i funkcjonowanie jednostek,
 - budżet państwa (poprzez ministra właściwego ds. gospodarki wodnej) – administracja i funkcjonowanie jednostek,
 - fundusze ekologiczne oraz środki pomocowe – wsparcie finansowania zadań związanych z zarządzaniem gospodarką wodną.
182. Zadania związane z utrzymaniem wód i zarządzaniem majątkiem Skarbu Państwa będą finansowane z następujących źródeł:
- środki pochodzące z zastosowania nowego systemu instrumentów ekonomicznych – realizacja zadań związanych z zarządzaniem mieniem oraz utrzymaniem wód, a także administracja i funkcjonowanie jednostek,
 - budżet państwa oraz budżety jednostek samorządu terytorialnego – administracja i funkcjonowanie jednostek oraz finansowanie zadań związanych z zarządzaniem mieniem oraz utrzymaniem wód, w tym realizacja zadań inwestycyjnych,
 - fundusze ekologiczne oraz środki pomocowe – wsparcie finansowania zadań związanych z zarządzaniem mieniem oraz utrzymaniem wód, w tym realizacja zadań inwestycyjnych.
183. Prezes KZGW powinien koordynować bilansowanie i wydatkowanie środków na zadania związane z zarządzaniem wodami, zarządzaniem mieniem oraz

utrzymaniem wód, a finansowanie inwestycji powinno następować w uzgodnieniu z nim.

1.6 Monitoring wód i system informacyjny

184. Dla sprawnej realizacji zadań, system zarządzania wodami musi dysponować odpowiednimi instrumentami informacji i kontroli. Podstawą systemu informacji i kontroli jest monitoring stanu ilościowego i jakościowego zasobów wodnych oraz monitoring służący ocenie skuteczności zarządzania i bezpieczeństwa obiektów gospodarki wodnej. Należy podkreślić szczególną wagę wdrożenia i prowadzenia nowych programów monitoringu wód, zgodnych z wymogami RDW. Dostarczane przez państwową służbę hydrologiczno-meteorologiczną i państwową służbę hydrogeologiczną oraz państwowy monitoring środowiska dane, dotyczące parametrów fizykochemicznych, biologicznych i hydromorfologicznych, są podstawowymi danymi niezbędnymi dla oceny skuteczności i ewentualnej modyfikacji działań zmierzających do osiągnięcia celów RDW dla wszystkich wód. Organy administracji państwowej, dla potrzeb zarządzania zasobami wodnymi, zgodnego z Prawem wodnym i Dyrektywami UE powinny dysponować pełnymi wynikami monitoringu ilościowego i jakościowego zasobów wodnych.

Systemy monitoringu wód

185. Kształtowanie systemu monitoringu zasobów wodnych musi zostać wzmocnione w kontekście sprostania realizacji dyrektyw unijnych. W zakresie problemów organizacyjno-prawnych szczególnie istotne są sprawy związane z niespójnością warstw referencyjnych, koniecznością weryfikacji granic JCWPd, JCW, typologii wód, zapewnieniem właściwego systemu jego finansowania i wysokiej jakości kadr.
186. Sieci monitoringu wód powierzchniowych w Polsce wymagają dodatkowych uregulowań, aby sprostać wymaganiom stawianym przez RDW. W zakresie elementów jakości hydrobiologicznej główny problem stanowi brak wystarczających danych z badań terenowych. W zakresie elementów jakości chemicznej, główny problem stanowią ograniczone zdolności laboratoriów WIOŚ do analizowania grupy substancji priorytetowych określonych w RDW. W zakresie elementów jakości hydromorfologicznej obecna sieć monitoringu obejmuje zaledwie podstawowe elementy, takie jak prędkość i wartość przepływu oraz stany wód, uzyskiwane w ramach działań państwowej służby hydrologiczno-meteorologicznej prowadzonej przez IMGW.
187. Priorytet w zakresie elementów jakości hydrobiologicznej stanowi wdrożenie systemu oceny jakości biologicznej. Monitoring ten, zgodny z RDW, został opracowany i wdrożony w terminie, a jednocześnie opracowano harmonogram prac mających na celu jego uzupełnienie o brakujące elementy.
188. W zakresie parametrów chemicznych, które są istotnym elementem jakości wód w jednolitych częściach wód, zasadniczym zadaniem jest pełne przygotowanie laboratoriów WIOŚ do przeprowadzania analiz substancji priorytetowych.
189. W zakresie monitoringu i oceny elementów jakości hydromorfologicznej rzek i jezior, w dalszym ciągu aktualna jest konieczność objęcia badaniami szeregu elementów dotychczas niebadanych, takich jak kontakt z wodami podziemnymi, ciągłość rzek, zmienność głębokości i szerokości rzek, struktura i podłoże koryt rzek, układy poziome koryt rzecznych oraz struktura brzegów i den jezior. Ponadto zaleca się podjęcie badań jakości hydromorfologicznej wód przejściowych oraz wód przybrzeżnych morskich.
190. Państwowa służba hydrogeologiczna realizuje monitoring wód podziemnych – pomiary stanu retencji wód podziemnych oraz pobór próbek i oznaczanie wskaźników fizykochemicznych zgodnie z wymaganiami RDW. Istnieje potrzeba dalszego udoskonalania (modernizowania) systemu monitoringu wód podziemnych i rozwoju sieci pomiarowej oraz uwzględnienia w większym stopniu granic układów

krażenia wód podziemnych i powierzchniowych, w tym ich główne zbiorniki, warunków występowania użytkowych poziomów wodonośnych, stref ich zasilania i drenażu, w tym drenażu w obszarach koncentracji poborów. Państwowa Służba Hydrogeologiczna wykonuje badania jakości wód podziemnych na zlecenie GIOŚ w ramach realizacji programu Państwowego Monitoringu Środowiska.

191. Modernizacja monitoringu wód powinna również obejmować skoordynowanie monitoringów cząstkowych, prowadzonych lub nadzorowanych obecnie przez różne instytucje, oraz utworzenie dla nich wspólnej bazy danych i ich opracowywanie z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi informatycznych.
192. Techniczna kontrola budowli piętrzących wymaga powołania państwowej służby ds. bezpieczeństwa budowli piętrzących, dla realizacji zadań związanych z oceną bezpieczeństwa tego rodzaju obiektów. Jednym z pierwszych zadań państwowej służby będzie opracowanie i dostosowanie odpowiedniego zakresu standardów i wytycznych związanych z eksploatacją, modernizacją i projektowaniem budowli piętrzących, w szczególności biorąc po uwagę zmiany zachodzące w infrastrukturze i prognozy zmian klimatycznych.
193. Postuluje się utworzenie monitoringu, służącego ocenie skuteczności zarządzania w gospodarowaniu wodami, działań dla utrzymania wód i skuteczności zarządzania majątkiem Skarbu Państwa w zakresie gospodarki wodnej. Wymaga to zapewnienia źródeł jego finansowania.

System informacyjny

194. Niezależnie od stałego doskonalenia systemów monitoringowych, dla zarządzania wodami niezbędny jest właściwie zaprojektowany i eksploatowany system informacyjny gospodarki wodnej. System ten powinien zapewniać jednolite gromadzenie i analizowanie danych oraz jednolite raportowanie. Jego istotnym elementem powinny być uznane narzędzia informatyczne pozwalające zarządzać zasobami wodnymi, prognozować ich stan, oceniać skuteczność przewidzianych działań naprawczych i aktualizować plan gospodarowania wodami.
195. Istotne jest instytucjonalne umocowanie systemu, zapewnienie dostępu do informacji, a także jej upowszechnienie. W ten sposób jednolita i spójna czasowo i przestrzennie informacja będzie służyła prowadzeniu prac naukowo-badawczych oraz ustalaniu opinii, ocen i poglądów w zakresie kluczowych problemów ilościowych i jakościowych w gospodarce wodnej. Niezbędne jest określenie zasad organizacji użytkowników systemu, ustalenie zasad wspólnego zarządzania strukturą IT oraz wspólne wdrożenie najlepszych praktyk w tym zakresie.
196. Istniejące obecnie w KZGW i RZGW bazy danych powinny zostać dostosowane do wspólnej platformy informacyjnej i wykorzystane w tworzonym systemie informacyjnym. Należy określić zakres importu i eksportu danych we współpracy międzyresortowej i samorządowej na różnych szczeblach decyzyjnych oraz ustalić procedury certyfikacji źródeł danych i przepływów międzyinstytucjonalnych. Zarządy Dorzeczy powinny zostać wyposażone w uznane narzędzia informatyczne (modele) i zobligowane do ich sukcesywnego wdrażania na swoich obszarach działania. Uzasadnionym jest stworzenie w poszczególnych Zarządach i Regionach Wodnych zespołów zajmujących się wdrażaniem tych narzędzi (modeli) tak, aby były one skutecznie i na bieżąco wykorzystywane w planowaniu gospodarowania wodami w regionach wodnych, bilansowaniu zasobów wodnych i ustalaniu warunków korzystania z wód regionów wodnych i zlewni.

1.7 Współpraca instytucjonalna

197. Kompetencje jednostek i zakres ich powiązań w odniesieniu do zarządzania zasobami wodnymi oraz utrzymania wód i zarządzania majątkiem Skarbu Państwa zostały omówione powyżej. Jednakże dla zapewnienia integracji działań,

- wymaganej w ramach nowej polityki wodnej, niezbędne jest zapewnienie odpowiedniego poziomu współpracy bądź koordynacji działań autonomicznych jednostek w obszarze szeroko pojętej gospodarki wodnej.
198. Podstawowym warunkiem, niezbędnym dla wdrożenia postulatów, założeń i rozwiązań zawartych w *Polityce wodnej państwa*, a w dalszej perspektywie umacniania i rozwoju zintegrowanego systemu gospodarowania zasobami wodnymi, jest świadomość, wiedza i umiejętności kadry gospodarki wodnej we wszystkich jej grupach: zarządzającej, administracyjnej, planistycznej i projektowej, państwowej służby hydrologiczno–meteorologicznej i hydrogeologicznej, kadry badawczej wspomagającej rozwiązania problemowe i technologiczne oraz kadry kształcącej przyszłych wykonawców tych zadań.
 199. Drugim warunkiem jest właściwe funkcjonowanie instytucji, które powyższe zadania wykonują. W zakresie nauki i kształcenia dotyczy to instytutów resortowych, jednostek badawczych, szkół wyższych i innych, które realizują część prac wdrożeniowych oraz uczelni kształcących kadry na potrzeby branży.
 200. Trzecim warunkiem jest zapewnienie integralności systemu w trzech płaszczyznach: współpracy międzyresortowej, współpracy z samorządem terytorialnym oraz komunikacji i akceptacji społecznej.
 201. Spełnienie tych warunków i gwarancja ciągłości działań zapewni właściwą przestrzeń funkcjonowania i zarządzania gospodarką wodną. Oznacza to, że zintegrowane zarządzanie gospodarką wodną i realizacja wynikających z tego zarządzania zadań będą miały zapewnione ciągłe wsparcie we wszystkich niezbędnych elementach.
 202. Identyfikacja zasad i poziomów tej współpracy, a także odniesienie jej do zagadnień, które na podstawie tej współpracy zostaną rozwiązane lub będą permanentnie wspomagane, powinna być przedmiotem przygotowania reformy systemu gospodarowania wodami – tak jak wszystkie pozostałe elementy tego systemu. Jest to warunek postępu w osiąganiu odpowiedniego poziomu integracji działań w ujęciu sektorowym i holistycznym.

1.8 Budowanie społecznego poparcia dla *Polityki wodnej państwa*

203. Nowa polityka wodna oparta jest na harmonizowaniu rozwoju gospodarczego i wymagań środowiskowych. Wynika to także z przekonania, że jednym z najważniejszych wskaźników jakości życia człowieka jest jakość środowiska, które go otacza. Jednakże, pomimo akceptacji polskiego społeczeństwa dla konieczności poprawy stanu środowiska, należy liczyć się z tym, że nowa polityka wodna i reforma systemu gospodarki wodnej, w początkowej fazie wdrażania, mogą być trudno zrozumiałe dla ogółu społeczeństwa, a nawet mogą napotkać na opór niektórych grup społecznych.
204. Problemem ogólnym są bardzo duże oczekiwania polskiego społeczeństwa w stosunku do członkostwa Polski w UE: oczekiwanie jak najszybszego nadrobienia dziesiątków lat zapóźnień w rozwoju gospodarczym i wyrównania poziomu życia z krajami „starej” Unii, przy jednocześnie niskiej akceptacji społecznej dla minimalizowania strat w środowisku, związanych z realizacją inwestycji infrastrukturalnych. Konsekwencją tych przeciwstawnych postaw są ostre konflikty i opóźnienia w realizacji inwestycji.
205. Skuteczne rozwiązanie powyższych problemów będzie miało podstawowe znaczenie dla sprawnego osiągnięcia celów nakreślonych przez PWP. Konieczne jest zatem, w ramach przygotowywania reformy systemu gospodarowania wodami, jak najszybsze opracowanie programu działań na rzecz budowania społecznego poparcia dla nowej polityki wodnej. Program ten powinien obejmować działania doraźne, do bezzwłocznej realizacji, oraz profesjonalnie zaplanowane działania długofalowe, obliczone na okres wieloletni.
206. Plan wdrożenia reformy gospodarki wodnej został przedstawiony w załączniku nr 2.

VII Wdrożenie *Polityki wodnej państwa*

VII.1 Złożenia

207. Podstawy wdrożenia dla osiągnięcia celu nadrzędnego *Polityki wodnej państwa* stanowią:
- realizacja celów strategicznych *Polityki wodnej państwa*,
 - reforma systemu gospodarki wodnej, jako instrumentu realizacji *Polityki wodnej państwa*,
 - spełnienie wymogów prawa wspólnotowego.

VII.2 Ramowy plan wdrożenia *Polityki wodnej państwa*

208. Z uwagi na horyzont czasowy *Długookresowej strategii rozwoju kraju, rok 2030* przyjęty został dla *Polityki wodnej państwa* jako docelowy okres wdrożenia. Natomiast okres wdrożeniowy 2011-2016 dostosowany został do horyzontu czasowego przyjętego m.in. dla *Średniookresowej strategii rozwoju kraju*.
209. Z uwagi na obowiązujące prawo polskie i unijne, część działań stanowiących elementy realizacji celów *Polityki wodnej państwa* realizowanych jest na bieżąco.
210. Zakres planu wdrożenia *Polityki wodnej państwa* obejmuje:
- działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE zgodnie z terminami wymaganymi prawem,
 - działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej według ustalonego harmonogramu, jako narzędzia realizacji celów *Polityki wodnej państwa*,
 - inne działania priorytetowe do roku 2016.

VII.2.1 Działania wynikające z wdrożenia dyrektyw UE

211. Przyjęto, że wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej oraz Dyrektywy powodziowej stworzy podstawy do realizacji zobowiązań wszystkich pozostałych dyrektyw dotyczących osiągnięcia dobrego stanu wód i ekosystemów wodnych oraz od wody zależnych.
212. Proces planowania gospodarowania wodami zgodnie z założeniami RDW jest procesem cyklicznym, powtarzalnym, mającym na celu przegląd i wdrożenie takich działań, aby cele środowiskowe zostały osiągnięte w terminie do końca 2015 roku, a w uzasadnionych przypadkach nawet do 2027. Jednym z elementów cykliczności jest przegląd i poddanie analizie możliwości realizacji celów RDW. W świetle zapisów zatwierdzonego przez kierownictwo resortu środowiska w dniu 3 listopada 2010r. *Wykazu zadań i działań dla procesu planowania gospodarowania wodami zgodnie z wymaganiami Ramowej Dyrektywy Wodnej i ustawy Prawo wodne w latach 2010 – 2015* takowe zadanie planowane jest do realizacji w najbliższych latach. Należy mieć jednak na uwadze, iż niezbędnym elementem przy dokonywaniu analizy możliwości realizacji celów RDW są wiarygodne, pełne i porównywalne wyniki monitoringu wód oraz opracowywane na ich podstawie pełne i porównywalne oceny stanu wszystkich kategorii wód.
213. Terminy realizacji zadań tworzących plan działań, związanych z wdrożeniem tych

dyrektyw, wynikają z ich wewnętrznych harmonogramów oraz zaleceń opracowanych przez KZGW.

214. Szczegółowy harmonogram działań związanych z wdrożeniem dyrektyw UE zaprezentowano w załączniku 3.

Tabela nr 4. Plan działań związanych z wdrożeniem dyrektyw

Wdrożenie Ramowej Dyrektywy Wodnej 2000/60/WE	
1	Wdrożenie zmodernizowanego systemu monitoringu wód powierzchniowych, podziemnych i obszarów chronionych wraz ze stałą realizacją i weryfikacją monitoringu w oparciu o bieżącą aktualizację wykazu wód
2	Opracowanie „Programu wodno-środowiskowego kraju” oraz planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy, w tym wykazu jednolitych części wód powierzchniowych i podziemnych, dla których należy ubiegać się o derogacje
3	Opracowanie procedur dla ustanawiania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych, zgodnie ze wskazaniem dokumentacji hydrogeologicznych realizowanych w ramach "Kierunków badań w dziedzinie hydrogeologii (na lata 2008-2015)"
4	Opracowanie i wdrożenie polityki opłat za wodę, zapewniającej zwrot kosztów usług wodnych oraz identyfikacja ewentualnych odstępstw od tej zasady
5	Wdrażanie ustaleń planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy i kontrola ich efektów
6	Przegląd, weryfikacja i aktualizacja planów gospodarowania wodami na obszarach dorzeczy z uwzględnieniem procedury konsultacji społecznych
Według harmonogramu wdrożenia Dyrektywy koszty opracowania wymaganych dokumentów planistycznych w latach 2010-2015 szacuje się na ok. 15 mln zł.	

Wdrożenie Dyrektywy 2007/60/WE w sprawie oceny i zarządzania ryzykiem powodziowym	
7	Ustalenie kryteriów i priorytetów ochrony przed powodzią w celu identyfikacji poziomu ochrony obszarów na podstawie istniejących środków, a w konsekwencji w celu oceny rzeczywistego ryzyka powodziowego
8	Ustalenie zasad wyceny majątku trwałego i ruchomego narażonego na szkody, w ujęciu rzeczowym, w zależności od zakresu szkód (wynikającego z głębokości zalewu), wraz z określeniem regionalnego zróżnicowania kosztów jednostkowych
9	Dokonanie wstępnej oceny ryzyka powodziowego
10	Analiza i ocena poziomu zagrożenia, wraz z identyfikacją jego zróżnicowania pod kątem źródeł i przyczyn, na potrzeby oceny skuteczności działań profilaktycznych
11	Opracowanie map zagrożenia i ryzyka powodziowego
12	Przestrzenna identyfikacja możliwości działań profilaktycznych, mających na celu obniżenie istniejącego oraz ograniczenie przyszłego zagrożenia, a także przestrzennej struktury i zasięgu obszarów wymagających zastosowania środków ochrony przed powodzią
13	Opracowanie, poddanie społecznej konsultacji i opublikowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym
14	Wdrażanie, weryfikacja i aktualizacja planów zarządzania ryzykiem powodziowym
Według harmonogramu wdrożenia Dyrektywy koszty opracowania wymaganych dokumentów planistycznych w latach 2010-2015 szacuje się na ok. 500 mln zł.	

VII.2.2 Działania związane z wdrożeniem reformy gospodarki wodnej

215. Zakłada się, że reforma systemu gospodarki wodnej zostanie przygotowana do

czerwca 2013 r. W tym czasie zostaną opracowane i wdrożone nowe rozwiązania instytucjonalne, a także będą zrealizowane pilne zadania fazy przejściowej.

216. Do końca 2016 r. będzie trwać ewaluacja funkcjonowania zreformowanego systemu gospodarowania wodami.
217. Szczegółowe informacje na temat planu wdrożenia reformy gospodarki wodnej znajdują się w załączniku 2.

VII.2.3 Inne działania priorytetowe do roku 2016

Działania przygotowawcze

218. Niezbędne jest opracowane dla inwestorów wytycznych przedstawiających wymagania techniczne i proceduralne jakie należy spełnić przy realizacji inwestycji, aby ich realizacja była zgodna z zasadami RDW.
219. Konieczna jest intensyfikacja działań na rzecz wdrażania programu, pn.: „Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek na obszarach dorzeczy w kontekście wymagań osiągnięcia dobrego stanu i potencjału ekologicznego JCWP”, a także zwiększenie nakładów na tego typu zadania, w tym wzrost absorpcji środków unijnych przeznaczonych na poprawę drożności rzek jako korzyści ekologicznych.
220. Podjęcie działań rekultywacyjnych na rzecz poprawy stanu jezior zdegradowanych, w przypadku których działania ochronne podejmowane w zlewni będą niewystarczające dla poprawy ich stanu.
221. Odnośnie do regulacji cieków zaleca się podjęcie następujących działań, polegających na:
 - przygotowaniu zaleceń i wytycznych w zakresie przyjaznych środowisku technik i technologii budownictwa wodnego oraz zasad prowadzenia robót,
 - ocenie reprezentatywnej próby przedsięwzięć hydrotechnicznych zrealizowanych i planowanych do realizacji po wejściu Polski do UE, pod kątem ich zgodności z zasadami „dobrych praktyk”, opracowanie zaleceń eliminujących najczęściej występujące złe praktyki w realizacji przedsięwzięć z zakresu gospodarki wodnej.
222. W odniesieniu do zachowania i poprawy ekologicznej drożności cieków zaleca się, (dzięki lepszemu absorpcji środków unijnych na udrażnianie przeszkód,) podjęcie następujących działań:
 - opracowanie wytycznych dla rzek, na których realizowane będą inwestycje energetyki wodnej w odniesieniu do parametrów, jakie powinny spełniać urządzenia służące migracji ryb i organizmów wodnych, uwzględniające specyficzny dla danego dorzecza zestaw gatunków,
 - wdrażanie programu pn.: „Ocena potrzeb i priorytetów udroźnienia ciągłości morfologicznej rzek na obszarach dorzeczy w kontekście wymagań osiągnięcia dobrego stanu i potencjału ekologicznego JCWP”
 - pilne podjęcie działań na rzecz zapobiegania, skutecznego zwalczania i ograniczania skutków wycieków substancji ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych do rzek i zbiorników wodnych.
223. Konieczna jest weryfikacja dokumentów planistycznych i programowych szczebla wojewódzkiego pod kątem ich wpływu na realizację celów RDW i DP.

Rekomendacje działań w sektorach związanych z gospodarowaniem wodami.

224. W sektorze rolnictwa:

- opracowanie dokumentu o charakterze strategii gospodarowania wodą dla obszarów wiejskich, będącego uszczegółowieniem i uzupełnieniem PWP, określającego priorytety gospodarowania wodami dla celów rolniczych z uwzględnieniem rybactwa (w kontekście wdrażania RDW, Dyrektywy Powodziowej oraz innych prośrodowiskowych dyrektyw UE).
- w celu powstrzymania odpływu i zwiększenia retencji glebowej potrzebna jest modernizacja melioracyjnych systemów odwadniających - zaopatrzenie ich w urządzenia piętrzące umożliwiające sterowanie odpływem. Systemy melioracyjne o szczególnie niskiej efektywności ekonomicznej, przy braku znaczenia społeczno-gospodarczego, powinny być stopniowo likwidowane, co może być połączone z wykupami gruntów lub stosowaniem zachęt finansowych w lokalizacjach kluczowych dla zwiększania naturalnej retencji,
- przywrócenie procesów torfotwórczych jest działaniem na rzecz ochrony klimatu, a wzrost różnorodności biologicznej zrenaturyzowanych ekosystemów dopełnia listę korzyści wynikających ze zmiany podejścia do melioracji,
- ochrona ekosystemów zależnych od wody powinna zostać zapewniona przez konsekwentne stosowanie zasady cross-compliance (współzależności) przy dopłatach bezpośrednich, ukierunkowaną w tym wypadku na ochronę oczek wodnych i drobnych bagien śródpolnych, wspartą akcją informacyjną wśród rolników w zakresie ich obowiązków w stosunku do ekosystemów wodno-błotnych przestrzeni rolniczej,
- propagowanie upraw i odmian o niższych wymaganiach wodnych, szczególnie na obszarach o okresowych deficytach wody, oraz propagowanie efektywnych metod nawodnień, przy zwiększonej kontroli poborów wody do nawodnień,
- wykonanie analizy, oceny i opracowanie stosownych zaleceń w zakresie potrzeb regulacji oraz remontu obiektów i urządzeń na ciekach zaliczonych do kategorii „ważnych dla rolnictwa”, ochrony przed powodzią gruntów rolnych, możliwości rozwoju nawodnień oraz celowości budowy małej retencji.

225. W sektorze gospodarki morskiej:

- opracowanie i wdrożenie dokumentu o charakterze polityki gospodarowania wodami morskimi, będącego uszczegółowieniem i uzupełnieniem PWP, określającego priorytety gospodarowania tymi wodami w kontekście wdrażania RDM, RDW, DP oraz innych prośrodowiskowych dyrektyw UE. Ten dokument powinien w szczególności uwzględniać: wpływ zabudowy hydrotechnicznej realizowanej w ramach ochrony przeciwpowodziowej oraz wpływ transportu wodnego, turystyki i rekreacji na stan wód morskich oraz ekosystemów od tych wód zależnych.

226. W sektorze leśnictwa:

- doskonalenie koordynacji polityki zarządzania zasobami leśnymi z polityką gospodarki wodnej, w szczególności w zakresie poprawy retencyjności zlewni,
- wspieranie zalesień w miejscach, gdzie odgrywają one kluczową rolę dla poprawy retencyjności zlewni, kształtowania odpływu oraz poprawy stanu ekosystemów wodnych i od wody zależnych,

- ochrona i odtwarzanie lasów w górnych partiach zlewni rzecznych, uszkodzonych w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych spowodowanych czynnikami biotycznymi i abiotycznymi,
 - wspieranie działań na rzecz ograniczania spływu powierzchniowego przez zwiększanie naturalnej retencji w lasach - zapewnienie trwałości istnienia i odtwarzanie torfowisk, zabagnień i źródeł oraz naturalnych (nieregulowanych) cieków, likwidacja systemów odwadniających w leśnych i nieleśnych systemach mokradłowych, realizacja w lasach małej retencji, wspomagającej odtwarzanie naturalnych warunków wodnych,
227. W gospodarce komunalnej:
- wobec pojawiających się lokalnych deficytów wody pilnym zadaniem jest ograniczenie strat w sieciach wodociągowych - modernizacja starych sieci oraz likwidacja wycieków i nielegalnych poborów wody,
 - należy dążyć do wyposażenia wszystkich użytkowników sieci wodociągowych w wodomierze, a w naliczaniu opłat za wodę i za odprowadzenie ścieków - wzmocnić rolę kosztów środowiskowych i zasobowych. Ograniczeniu zużycia wody powinny służyć kampanie propagujące oszczędzanie wody wśród różnych użytkowników, w tym gospodarstw domowych,
 - opracowanie prognoz / scenariuszy potencjalnych skażeń wody jako części zlewniowych programów ochrony wód oraz opracowanie planów awaryjnego zaopatrzenia ludności w wodę,
 - opracowanie metodyki dla oceny możliwości i określania warunków wykorzystania zasobów wód podziemnych do zaopatrzenia ludności wobec wystąpienia skrajnej suszy i sytuacji kryzysowych.
228. W sektorze przemysłowym i w transporcie:
- kluczowym narzędziem racjonalnego użytkowania zasobów wodnych w przemyśle jest wdrożenie zasady pełnego zwrotu kosztów usług wodnych. Wymusi to wdrażanie wodo- i energooszczędnych technologii, w tym systemów recykulacyjnych. Z uwagi na wzrost temperatur powietrza i wody oraz okresowe spadki przepływów w rzekach największe wyzwania stoją przed energetyką wykorzystującą wodę do chłodzenia,
 - istotnym będzie podejmowanie działań na rzecz zwiększenia w bilansie energetycznym kraju udziału odnawialnych źródeł energii, w tym głównie hydroenergetyki. OZE jako zamienniki dla wysokoemisyjnych źródeł konwencjonalnych, charakteryzują się znaczącym wpływem na poprawę stanu i ochronę środowiska naturalnego. Należy uwzględnić rozwój energetyki wodnej, przy wykorzystaniu obecnych i przyszłych możliwości,
 - rozwój energetyki opartej na węglu brunatnym wymaga opracowania i wdrożenia pakietu kompleksowych działań dla ograniczenia skutków środowiskowych odwadniania kopalń odkrywkowych i rekultywacji terenów pogórnictwa, podobne działania powinny towarzyszyć procesowi likwidacji kopalń,
 - propagowana w ostatnich latach w Polsce energetyka oparta na spalaniu biomasy może pogłębiać lokalne niedobory wody, jeśli uprawy wodochłonnych roślin energetycznych zostaną zlokalizowane na terenach cierpiących na okresowe deficyty wody,

- istotnym jest opracowanie i wdrażanie środowiskowych standardów w energetyce wodnej, które będą służyć ograniczeniu negatywnego oddziaływania hydroelektrowni na stan wód powierzchniowych i ekosystemów wodnych,
- osiągnięcie dobrego stanu rzek i potoków będzie wymagało uporządkowania niektórych problemów związanych z wydobywaniem kruszywa z koryt i dolin wybranych odcinków rzek. Powinno być ono poprzedzane wykonaniem bilansu ruchu rumowiska i oceną zagrożenia powodziowego,
- Porozumienie AGN oraz umowy i akty o zasięgu europejskim świadczą o rozwoju zintegrowanej sieci dróg wodnych i żeglugi śródlądowej w skali europejskiej. Włączenie do tych zamierzeń dróg wodnych Polski, w tym Odry, Wisły Środkowej i Dolnej jest wyrazem polityki integracyjnej będącej podstawą funkcjonowania Unii Europejskiej. W odniesieniu do rezolucji AGN, niezbędne staje się przygotowanie oceny gospodarczo-ekonomicznych potrzeb i możliwości działań w zakresie modernizacji i rozwoju śródlądowych dróg wodnych w Polsce,
- wody oraz ich walory krajobrazowe, przyrodnicze i kulturowe stanowią dobrą podstawę rozwoju wodnych szlaków turystycznych oraz rozwoju turystyki i rekreacji, jakkolwiek działania w tym zakresie wymagają analizy z punktu widzenia oddziaływania na środowisko,
- wsparcia wymagają projekty turystyki wodnej, w tym umożliwiające rozwój turystyki międzynarodowej, z uwzględnieniem szlaków Odra - Wisła - Rosja/Litwa, Gdańsk – Kraków.

229. W sektorze rybackim:

- praktycznie nie da się osiągnąć dobrego stanu ekologicznego wód powierzchniowych bez zmian w systemie zarządzania polegających na oddzieleniu rybactwa śródlądowego od utrzymania akwakultury i usytuowania go w resorcie gospodarki wodnej. W tym celu potrzebna jest nowelizacja prawa (stosowne zapisy w Prawie wodnym i zmiana Ustawy o rybactwie śródlądowym) zmierzająca do podporządkowania gospodarowania zasobami ichtiofauny na wodach publicznych celom RDW,
- ograniczenie presji rybackiej i wędkarskiej oraz zrównoważone użytkowanie zasobów ichtiofauny można osiągnąć poprzez wprowadzenie limitów połowowych, promocję łowisk typu „nie zabijaj” oraz przekierowywanie presji na łowiska na obiektach stawowych. Zmianie powinny ulec kryteria konkursów na oddawanie w użytkowanie obwodów rybackich, w kierunku preferowania działań na rzecz przywracania naturalnych warunków życia i rozrodu ryb (dobrego stanu wód) i jednoczesnego ograniczenia wielkości i wartości zarybień gospodarczych,
- zakaz wprowadzania gatunków obcych do wód otwartych wymaga lepszego egzekwowania.

Działania związane z realizacją celów strategicznych

230. Plan działań obejmuje:

- bieżące zadania związane z zachowaniem bezpieczeństwa i modernizacją istniejącej infrastruktury hydrotechnicznej, po dokonaniu oceny funkcjonalnej i stanu technicznego,

- zadania inwestycyjne, które wynikają z planów gospodarowania wodami i planów zarządzania ryzykiem powodziowym, zobowiązań wynikających z dyrektywy ściekowej oraz innych zobowiązań akcesyjnych i programów rzeczowych spełniających wymagania zrównoważonego rozwoju,
 - zadania inwestycyjne wynikające z programów rządowych: uchwalonego w 2001 r. Programu dla Odry 2006 i przyjętego przez Rząd RP w 2011 r. „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły”, a także wynikające z innych programów wskazanych w Polityce wodnej do realizacji.
231. Zadania inwestycyjne i modernizacyjne powinny spełniać następujące warunki:
- realizować cele PWP oraz stanowić element planów zarządzania ryzykiem powodziowym i planów gospodarowania wodami w obszarach dorzeczy,
 - wykazywać racjonalność ekonomiczną, zapewniając efektywność wydatkowania środków publicznych; dotyczy to głównie zdolności utrzymania inwestycji w dobrym stanie funkcjonalnym i technicznym,
 - uwzględniać w kosztach inwestycji i ich utrzymania koszty zasobowe i środowiskowe oraz dążyć do samofinansowania (odciążenie budżetu państwa),
 - sprzyjać kumulowaniu efektów działań w zakresie poprawy stanu wód w skali dorzecza, natomiast w przypadku konieczności podjęcia przedsięwzięć zagrażających osiągnięciu celów środowiskowych RDW uwzględniać działania kompensacyjne lub ograniczające szkodliwy wpływ w skali zlewni,
 - uwzględniać - przy rozwiązywaniu problemów - zasadę kompleksowego podejścia w skali zlewni i według najlepszych dostępnych technik i technologii.
232. Prace studialne, przedprojektowe i projektowe przygotowujące inwestycje i modernizacje obiektów gospodarki wodnej według powyższych zasad powinny w szczególności dotyczyć rozwiązania poniższych problemów:
- niezawodnego zaopatrzenia ludności w wodę w oparciu o dostępne zasoby wodne oraz ich stan jakościowy i ilościowy,
 - zaopatrzenia w wodę przemysłu w kontekście stanu istniejącego i wzrostu wymagań dotyczących oszczędności i ochrony wód, dostępności zasobów wodnych oraz ich stanu jakościowego i ilościowego,
 - zrationalizowania systemów nawodnień i odwodnień w rolnictwie (ograniczanie zagrożenia suszą),
 - renaturyzację warunków wodnych w lasach i odtworzenie naturalnego uwodnienia leśnych siedlisk od wody zależnych, w celu poprawy zarówno warunków wzrostu drzewostanów, jak i stanu śródleśnych ekosystemów wodnych i bagiennych,
 - ograniczania ryzyka powodziowego i obniżania negatywnych skutków powodzi, z uwzględnieniem odrębnych metod działań na terenach górskich i podgórskich oraz nizinnych (w tym na obszarach depresyjnych) i ujściowych, a także w aglomeracjach i obszarach intensywnej urbanizacji,
 - udrożnienia cieków dla migracji organizmów wodnych, w tym budowy urządzeń służących migracji tych organizmów oraz likwidacji budowli niespełniających swoich funkcji,

- zapewnienia bezpieczeństwa starzejącym się budowlom hydrotechnicznym poprzez ich remonty i modernizację,
- odpowiedniego wykorzystania i modernizacji istniejących dróg wodnych,
- oceny skutków wykorzystania wody i zagrożenia jej jakości, związanych z rozwojem energetyki odnawialnej z różnych źródeł,
- zwiększania zdolności retencyjnych zlewni rzecznych, ze szczególnym uwzględnieniem odtwarzania retencji naturalnej,
- odtwarzania i rewitalizacji zdegradowanych dolin i koryt rzecznych, opartych na ocenie funkcjonalności i ekonomicznej efektywności budowli i urządzeń wodnych negatywnie oddziałujących na morfologię koryt rzek oraz ograniczających naturalną retencję ich dolin,
- turystycznego i rekreacyjnego wykorzystania wód,
- gospodarowania wodami granicznymi wynikającego z umów międzynarodowych.

Tabela nr 5. Działania planowane do realizacji wynikające z *Polityki wodnej państwa*

Cel strategiczny 1. Osiągnięcie i utrzymanie dobrego stanu i potencjału wód oraz związanych z nimi ekosystemów	
Cel operacyjny 1.1.	Przywrócenie i utrzymanie, w możliwym zakresie, dobrego stanu i potencjału wód powierzchniowych i podziemnych, w warunkach planowanego rozwoju
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Realizacja zadań wynikających z Programu wodno-środowiskowego kraju do roku 2015, podsumowanych w Planach gospodarowania wodami na obszarze dorzeczy.
	Uzupełnienie programowania rzeczowego zadań do realizacji do 2016 r. na podstawie planów gospodarowania wodami, projektów planów zarządzania ryzykiem powodziowym i prawnej ochrony obszarowej, w tym obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych.
	Weryfikacja, pod kątem obecnych wymagań, zadań planowanych do realizacji po 2016r., zawartych w istniejących programach krajowych i regionalnych.
	Przeprowadzenie analizy rzeczywistych potrzeb regulacji i utrzymania koryt rzecznych zaliczanych do kategorii cieków istotnych dla rolnictwa.
	Wspieranie realizacji przedsięwzięć na rzecz ograniczenia eutrofizacji jezior i rzek oraz sztucznych zbiorników wodnych. Realizacja przedsięwzięć rekultywacyjnych na rzecz poprawy stanu jezior zdegradowanych, w przypadku których działania ochronne podejmowane w zlewni będą niewystarczające dla poprawy ich stanu.
	Wdrażanie programu pn.: „Ocena potrzeb i priorytetów udrożnienia ciągłości morfologicznej rzek na obszarach dorzeczy w kontekście wymagań osiągnięcia dobrego stanu i potencjału ekologicznego JCWP”, a także zwiększenie nakładów na tego typu zadania.
	Zbilansowanie potrzeb wodnych ekosystemów.
	Realizacja zadań na rzecz wspomaganie ciągłości ekologicznej rzek - udrażnianie rzek przez wyposażanie istniejących piętrzeń w przepławki umożliwiające swobodną wędrówkę ryb.

	<p>Stymulowanie działań na rzecz wzrostu efektywności absorpcji środków unijnych przeznaczonych na poprawę drożności rzek jako korytarzy ekologicznych. Wspieranie działań renaturyzacyjnych, takich jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Zrównoważony rozwój gospodarczy zlewni rzeki Nidy w związku z obszarami Natura 2000, ■ Odbudowa fauny i flory rzeki Czarnej Staszowskiej, w tym przebudowa niektórych budowli hydrotechnicznych w celu udroźnienia ich dla organizmów wodnych; ■ Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Biała Tarnowska; ■ Przywrócenie drożności korytarza ekologicznego doliny rzeki Wisłoka, ■ Utworzenie pakietu wodno-środowiskowego w ramach weryfikacji „Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich”.
Jednostki zaangażowane w realizację ³ :	KZGW, MŚ, MRiRW, RDOŚ, GDOŚ, GIOŚ
Cel operacyjny 1.2.	Redukcja dopływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych i podziemnych
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	<p>Realizacja zadań Krajowego Programu Oczyszczania Ścieków Komunalnych z uwzględnieniem:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ osiągnięcia zgodności z dyrektywą 91/271/EWG we wszystkich aglomeracjach, z których ładunek zanieczyszczeń biodegradowalnych stanowi 100% całkowitego ładunku zanieczyszczeń, zgodnie z terminami wynikającymi z Traktatu Akcesyjnego, ■ kontynuacji wsparcia przez Międzyresortowy Zespół ds. KPOŚK, celem terminowej i prawidłowej realizacji programu, ■ ujęcia w inwestycjach realizowanych w ramach KPOŚK zagadnień dotyczących zagospodarowania osadów ściekowych.
	Ustanowienie obszarów ochronnych dla głównych zbiorników wód podziemnych.
	Ograniczenie powierzchniowego spływu zanieczyszczeń do wód powierzchniowych poprzez realizację programów takich jak: „Ekotony dla redukcji zanieczyszczeń obszarowych - EKOROB”.
	Opracowanie zaleceń dotyczących zapobiegania, skutecznego zwalczania i ograniczania skutków wycieków substancji ropopochodnych i innych substancji niebezpiecznych do rzek i zbiorników wodnych.
	Intensyfikowanie prac na rzecz poprawy sanitacji obszarów wiejskich.
	Ograniczenie odpływu zanieczyszczeń do Morza Bałtyckiego, przez realizację programów takich jak: „Program Współpracy Transgranicznej Południowy Bałtyk”.
	Wspieranie realizacji „Krajowego Programu Wdrożenia Bałtyckiego Planu Działania”
	Wdrożenie niezbędnych działań w celu dalszego, stopniowego redukowania zanieczyszczenia wód substancjami priorytetowymi.
	Utworzenie sprawnego systemu pozyskiwania i gromadzenia informacji o presji na wody podziemne.
Ustabilizowanie systemu finansowania programu monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych.	
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, GIOŚ, WIOŚ, jst
Cel operacyjny 1.3.	Ograniczanie utraty retencji i jej odbudowa z wykorzystaniem zabiegów naturalnych i technicznych
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Podjęcie działań na rzecz zwiększenia retencji leśnej.
	Intensyfikacja zadań z zakresu małej retencji wodnej z wykorzystaniem metod nietechnicznych.
	Podjęcie innych zabiegów zwiększających naturalną retencję w zlewni.

³ Rozumie się przez to udział lub współudział w realizacji poszczególnych działań, zgodnie z kompetencjami

	Wspieranie realizacji przedsięwzięć związanych z utrzymaniem bądź odtworzeniem obszarów mokradłowych.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, DGLP, GDOŚ, MŚ, jst

Cel strategiczny 2. Zapewnienie dostępu do zasobów wodnych w celu zaspokojenia potrzeb ludności, środowiska naturalnego oraz społecznie i ekonomicznie uzasadnionych potrzeb wodnych gospodarki,

Cel operacyjny 2.1.	Określenie rzeczywistych potrzeb wodnych ludności i gospodarki kraju dla zabezpieczenia dostępu do odpowiedniej ilości zasobów wodnych
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Wdrożenie metodyk określania potrzeb wodnych oraz narzędzi do opracowywania bilansów wodno-gospodarczych, w tym opracowanie systemu zbierania danych o wielkościach poboru rzeczywistego wód (uwzględniającego także wielkości poboru nierejestrowanego).
	Pełne rozpoznanie ilości i stanu zagospodarowania zasobów dyspozycyjnych wód.
	Opracowanie analizy zużycia wody w poszczególnych gałęziach gospodarki kraju wraz z określeniem trendów zmian do 2016 r.
	Opracowanie charakterystyki poborów wody wraz z prognozą w perspektywie 2030 r.
	Oszacowanie potrzeb wodnych w perspektywie do 2030 r. w oparciu o istniejące dane prognostyczne, w tym określenie potrzeb wodnych w zakresie prowadzenia nawodnień rolniczych i leśnych oraz przyszłościowych potrzeb wodnych energetyki jądrowej
	Określenie potrzeb wodnych środowiska naturalnego
	Określenie wpływu zmian klimatu na zasoby wodne, ekosystemy wodne i od wody zależne oraz określenie skutków ekonomicznych.
	Udokumentowanie warunków hydrogeologicznych i stanu zagospodarowania zasobów dyspozycyjnych wód podziemnych.
	Weryfikacja dokumentów planistycznych zagospodarowania przestrzennego w zakresie zasadności realizacji potencjalnych inwestycji gospodarki wodnej w szczególności budowy nowych zbiorników retencyjnych i polderów (aktualizacja rezerw terenowych).
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MRiRW, MG, MŚ, GDOŚ
Cel operacyjny 2.2.	Zracjonalizowanie zaspokojenia potrzeb wodnych ludności, gospodarki kraju i środowiska z uwzględnieniem zagrożeń wynikających z niedoborów wody
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Opracowanie programów zwiększania retencji wodnej z uwzględnieniem potrzeb wynikających z ochrony przed skutkami powodzi i suszy i przy zastosowaniu odpowiednich działań kompensujących negatywne oddziaływanie na ekosystemy wodne i od wód zależne;
	Likwidowanie niedoborów wody do celów rolniczych oraz zwiększenie możliwości realizacji nawodnień z wykorzystaniem wód powierzchniowych. Zwiększanie zasobów wód na potrzeby rolnictwa poprzez wykorzystanie małej retencji wodnej.
	Rozwój melioracji nawadniających.
	Przygotowanie <i>Programu dla Wisły w perspektywie roku 2030</i> .
	Przygotowanie <i>Krajowego programu retencjonowania wód</i> . Aktualizacja pod kątem obecnych wymagań, zadań planowanych do realizacji po 2016 r., zawartych w istniejących programach krajowych i regionalnych.
	Stymulowanie działań zwiększających retencję wody w celu zmniejszenia lokalnych deficytów wody przeznaczanej dla ludności, wynikających ze zbyt niskiego poziomu retencjonowania wody w zlewniach.
	Wspieranie zadań na rzecz zmniejszenia erozji rzecznej wpływającej negatywnie na poziom wód gruntowych i powodującej znaczące przesuszenie terenów podlegających temu wpływowi.

	Zaspakajanie potrzeb obszarów cennych przyrodniczo zagrożonych przesuszeniem spowodowanym obniżeniem poziomu wód gruntowych. Ocena możliwości zahamowania tego zjawiska w rejonie Puszczy Niepołomickiej przez podniesienie poziomu wód gruntowych poniżej stopnia Przewóz.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MRiRW, MI, GDOŚ, jst
Cel operacyjny 2.3.	Wprowadzenie mechanizmów formalno-prawnych umożliwiających racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Wykonanie analizy potrzeb gospodarki wodnej w zakresie wprowadzenia zmian istniejących regulacji prawnych bądź ich doprecyzowanie.
	Integrowanie planowania w gospodarce wodnej z planowaniem przestrzennym i gospodarczym. Wdrażanie mechanizmów pozwalających na skuteczną weryfikację dokumentów planistycznych zagospodarowania przestrzennego w zakresie funkcji i parametrów technicznych potencjalnych inwestycji gospodarki wodnej, w szczególności budowy nowych zbiorników retencyjnych.
	Wzmocnienie koordynacji zadań resortu gospodarki wodnej wynikających z realizacji postanowień prawa wspólnotowego, z zadaniami innych resortów.
	Pełne wdrożenie monitoringu wód powierzchniowych i podziemnych zgodnego z wymogami RDW i mającego zasadnicze znaczenie dla prawidłowego gospodarowania zasobami wodnymi.
	Wdrożenie standardów technicznych i projektowych dla realizacji inwestycji, uwzględniających konieczność racjonalnego gospodarowania zasobami wodnymi.
	Wzmocnienie współpracy i wykorzystania zaplecza badawczo-rozwojowego na rzecz prowadzenia kompleksowych badań naukowych dla potrzeb gospodarki wodnej.
	Realizacji zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych, a także zwiększenie udziału międzynarodowych projektów wodnych uwzględniających współpracę z krajami sąsiednimi.
	Uzupełnienie i aktualizacja ram prawnych współpracy w dziedzinie gospodarki wodnej na wodach granicznych.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, GIOŚ, MRR, MI
Cel operacyjny 2.4.	Racjonalizacja zużycia wody (oszczędzanie wody)
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Wprowadzenie mechanizmów służących racjonalizacji zaspokojenia potrzeb wodnych ludności, uwzględniających zagrożenia wynikające z niedoborów wody.
	Kontrolowanie i zmniejszenie strat wody w systemach wodociągowych do wielkości akceptowalnych pod względem technicznym i ekonomicznym.
	Wdrożenie nowych technologii służących oszczędzaniu wody i powtórnemu wykorzystywaniu wód zużytych (tzw. szarej wody).
	Zwiększanie świadomości wszystkich użytkowników wód o potrzebie racjonalnego i oszczędnego korzystania z zasobów wodnych.
Wdrożenie rozwiązań wykorzystujących zasoby wodne pochodzące z opadów, dla celów lokalnego zaopatrzenia w wodę do powtórnego wykorzystania.	
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MŚ, MG, MSWiA, MPWiK, MI
Cel operacyjny 2.5.	Zwiększenie udziału hydroenergetyki w bilansie energetycznym kraju.
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Inwentaryzacja istniejących urządzeń piętrzących, możliwych do energetycznego wykorzystania.
	Wypracowanie zasad udostępniania istniejących urządzeń piętrzących do celów energetycznych ze szczególnym uwzględnieniem ochrony środowiska wodnego.
	Wspieranie działań zwiększających udział hydroenergetyki w ogólnej produkcji energii ze źródeł odnawialnych.
	Opracowania wytycznych dla realizacji inwestycji energetyki wodnej w odniesieniu do parametrów, jakie powinny spełniać urządzenia służące migracji ryb i organizmów wodnych, uwzględniające specyficzny dla danego dorzecza zestaw gatunków.
Wdrażanie środowiskowych standardów w energetyce wodnej, które będą służyć ograniczeniu negatywnego oddziaływania hydroelektrowni na stan wód powierzchniowych i ekosystemów wodnych.	
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, GDOŚ, MG
Cel operacyjny 2.6.	Poprawa standardów i rozwój śródlądowych dróg wodnych
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Zwiększenie potencjału wykorzystania dróg wodnych do celów przewozowych i turystycznych.

	Przygotowanie oceny gospodarczo - ekonomicznych możliwości włączenia niektórych dróg wodnych do ich europejskiego systemu oraz wspomagającej podjęcie decyzji w sprawie porozumienia AGN.
	Opracowanie „Programu rozwoju infrastruktury transportu wodnego śródlądowego w Polsce” w celu określenia dalszego zakresu modernizacji i rozwoju dróg wodnych.
	Określenie możliwości i zintensyfikowanie prac w celu przywrócenia niektórym drogom wodnym standardu co najmniej III klasy, z uwzględnieniem wymagań wynikających z programu Natura 2000.
	Ocena możliwości poprawy funkcjonowania drogi wodnej Górnej Wisły w tym uwzględnienie połączenia jej z Kanałem Śląskim.
	Realizacja prac studialnych i zadań inwestycyjnych uwzględnionych w POIŚ, w PO Innowacyjna Gospodarka, w regionalnych programach operacyjnych, wynikających z „Programu dla Odry-2006” i innych programów wymienionych w PWP, mających wpływ na rozwój śródlądowych dróg wodnych, prowadzenie akcji łodołamania, a także wzrost żeglugi towarowej i turystycznej. Są to m.in.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Modernizacja śluz i jazów odrzańskich na odcinku Odry skanalizowanej i Kanale Gliwickim oraz odbudowa zabudowy regulacyjnej na Odrze swobodnie płynącej, ▪ Modernizacja stopnia wodnego Brzeg Dolny, ▪ Modernizacja stopnia wodnego Chróścice, ▪ Rewitalizacja Kanału Elbąskiego na odcinku od Jezioro Drużno-Miłomłyn, Miłomłyn-Zalewo, Miłomłyn-Ostróda-Stare Jabłonki, ▪ Pętla Żuławska.
	Dokończenie budowy stopnia wodnego Malczyce.
	Rekonstrukcja Kanału Augustowskiego.
	Promowanie projektów umożliwiających wzajemne uzupełnianie się transportu wodnego z transportem kolejowym i drogowym (transport multimodalny).
	Wdrażanie prac w zakresie gospodarczej i turystycznej rewitalizacji szlaków wodnych.
	Zwiększenie absorpcji środków UE na rozwój istniejących dróg wodnych, warunkujących rozwój czystego ekologicznie transportu w kolejnych perspektywach finansowania UE.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MG, MI

Cel strategiczny 3. Ograniczenie negatywnych skutków powodzi i suszy oraz minimalizowanie ryzyka występowania sytuacji nadzwyczajnych

Cel operacyjny 3.1.	Wdrożenie polityki w zakresie zarządzania ryzykiem powodziowym
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Przygotowanie wstępnej ocena ryzyka powodziowego.
	Opracowanie map zagrożenia powodziowego i map ryzyka powodziowego.
	Przygotowanie planów zarządzania ryzykiem powodziowym.
	Przygotowanie programu koordynacyjnego, hierarchizującego realizację przedsięwzięć z zakresu ochrony przed powodzią (m.in. na podstawie programów istniejących)
	Uzupełnienie systemu regulacji prawnych w zakresie procesów związanych z oceną i zarządzaniem ryzykiem powodziowym.
	Jednoznaczne określenie kompetencji i wynikających z nich zadań organów administracji gospodarowania wodami w przypadku wystąpienia powodzi, stanach klęski żywiołowej oraz w systemie zarządzania kryzysowego.
	Podniesienie poziomu koordynacji międzyresortowej w zarządzaniu ryzykiem powodziowym.
	Integracja planowania w gospodarce wodnej z planowaniem przestrzennym i gospodarczym, w tym określenie zasad i procedur planowania przestrzennego i użytkowania terenu na obszarach narażonych na zagrożenie powodziowego, mających na celu systematyczne zmniejszanie ryzyka powodziowego.
	Ocena efektywności funkcjonowania i celowości utrzymania niektórych technicznych obiektów ochrony przeciwpowodziowej.
	Zwiększenie finansowania i pozyskanie nowych źródeł środków przeznaczanych na urządzenia ochrony przeciwpowodziowej.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MSWiA, MF
Cel operacyjny 3.2.	Zwiększenie skuteczności ochrony ludności przed powodzią i skutkami suszy za pomocą efektywnych działań technicznych

Działania zmierzące do osiągnięcia celu	Zwiększenie pojemności rezerw powodziowych w zlewniach, w tym budowa systemów retencji technicznej, odbudowa retencji naturalnej oraz rozwój retencji wód opadowych na obszarach objętych procesem urbanizacji.
	Dokończenie budowy zbiornika wodnego Świnna Poręba.
	Zwiększenie możliwości retencionowania wody w systemach melioracyjnych.
	Poprawa stanu utrzymania rzek oraz stanu i poziomu eksploatacji systemów melioracyjnych.
	Budowa kanałów ulgi i polderów.
	Realizacja „Programu budowy flotylli lodołamaczy”.
Działania zmierzące do osiągnięcia celu	Prace studialne, przedprojektowe i projektowe przygotowujące inwestycje i modernizację obiektów ochrony przeciwpowodziowej, wymienionych w Programie dla Odry 2006, Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, w regionalnych programach operacyjnych i innych wskazanych na podstawie wyznaczenia obszarów problemowych w ochronie przeciwpowodziowej o znaczeniu krajowym, w tym obszarów decydujących o kształtowaniu się fali powodziowej:
	<ol style="list-style-type: none"> 1. Górna Odra, szczególnie: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Kotlina Raciborska, przez budowę polderu Racibórz Dolny, ▪ Kotlina Kłodzka, przez poprawę ochrony przeciwpowodziowej, ▪ Nysa Kłodzka od zbiornika Nysa do ujścia do Odry, przez modernizację zbiornika wodnego Nysa w zakresie bezpieczeństwa przeciwpowodziowego oraz zwiększenie możliwości odpływu wód powodziowych, szczególnie w okolicy Lewina Brzeskiego, ▪ Aglomeracja wrocławska, przez modernizację Wrocławskiego Węzła Wodnego, w tym m.in. modernizację obiektów hydrotechnicznych oraz wałów przeciwpowodziowych i brzegów Odry a także rozbudowę przelewu do rzeki Widawy. 2. Środkowa i Dolna Odra, szczególnie w kontekście prowadzenia akcji lodołamania i poprawy odpływu wód powodziowych przez prowadzenie prac utrzymaniowych oraz odbudowę i modernizację zabudowy regulacyjnej w celu likwidacji miejsc limitujących pracę lodołamaczy - przystosowanie do III klasy drogi wodnej. 3. Górna Wisła w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Uporządkowanie gospodarki wodnej zespołu zbiorników Przeczyce, Kuźnica Warężyńska i Pogoria oraz modernizacja obiektów przeciwpowodziowych doliny Przemszy, Budowa zbiornika wodnego Kąty-Myscowa na Wistoce. 4. Środkowa i Dolna Wisła, w tym: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Poprawa bezpieczeństwa powodziowego Wisły od Wyszogrodu do Torunia, zabezpieczenie stopnia wodnego we Włocławku przez budowę kolejnego piętrzenia i poprawę bezpieczeństwa powodziowego zbiornika wrocławskiego. ▪ Poprawa bezpieczeństwa powodziowego w ujściowym odcinku Bugu przez remont zapór bocznych, umocnienie brzegów oraz udroźnienie zamulonego koryta w rejonie ujścia Bugu do Jeziora Zegrzyńskiego. ▪ Żuławy Wiślane, przez kompleksowe zabezpieczenie przeciwpowodziowe.
	Realizacja przedsięwzięć uwzględnionych w: Programie Operacyjnym Infrastruktura i Środowisko, regionalnych programach operacyjnych, wynikających z „Programu dla Odry-2006” oraz z „Programu ochrony przed powodzią w dorzeczu górnej Wisły” (po jego zatwierdzeniu przez rząd RP) i z innych programów uwzględnionych w <i>Polityce wodnej państwa</i> .
	Weryfikacja, pod kątem obecnych wymagań, zadań planowanych do realizacji po 2016 r., zawartych w istniejących programach krajowych i regionalnych.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MRiRW, MSWiA, jst
Cel operacyjny 3.3.	Wzrost wykorzystania i podnoszenie efektywności nietechnicznych metod ograniczania skutków powodzi i suszy
Działania zmierzące do osiągnięcia celu	Sukcesywne modernizowanie systemu prognoz i ostrzeżeń.
	Doskonalenie prognozowania dopływu do zbiorników przeciwpowodziowych.
	Wprowadzenie systemu prognoz, monitoringu i informacji o suszy oraz poprawa systemu ubezpieczeń przed jej skutkami.
	Wprowadzanie systemu ubezpieczeń przed skutkami powodzi oraz suszy.
	Sporządzenie analizy rzeczywistych przepływów i odpowiadających im stanów wód oraz określenie rzeczywistych przepustowości obwałowanych koryt rzecznych. Wprowadzenie stanu krytycznego.

	Intensyfikacja działań mających na celu ograniczenie presji osadniczej na terenach zagrożonych powodzią.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MSWiA, jst
Cel operacyjny 3.4.	Zwiększenie bezpieczeństwa obiektów hydrotechnicznych
	Podnoszenie poziomu eksploatacji istniejących obiektów gospodarki wodnej.
	Wprowadzenie nowych zasad prawidłowej i rzetelnej oceny stanu technicznego obiektów hydrotechnicznych, przygotowywanej przez OTKZ IMGW.
	Poprawa bezpieczeństwa budowli hydrotechnicznych, zgodnie z Raportem GUNB oraz OTKZ IMGW, ze szczególnym uwzględnieniem zabezpieczenia stopnia wodnego we Włocławku przed katastrofą budowlaną.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MF, MŚ

Cel strategiczny 4. Wdrożenie systemu zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi i gospodarowania wodami

Cel operacyjny 4.1.	Opracowanie i etapowe wdrożenie instytucjonalnej reformy zarządzania gospodarką wodną
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Przygotowanie nowego prawa wodnego.
	Przygotowanie i wdrożenie nowych instrumentów zarządzania zasobami wodnymi oraz zarządzania majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód.
	Jednoznaczne określenie kompetencji, zasad i form współdziałania organów administracji rządowej i samorządowej w zarządzaniu zasobami wodnymi.
	Jednoznaczne określenie kompetencji, zasad i form współdziałania organów administracji rządowej i samorządowej w zarządzaniu majątkiem Skarbu Państwa i utrzymaniem wód.
	Wyposażenie administracji wodnej w instrumenty zapewniające możliwość kontroli i egzekucji prawa, w celu właściwego wykorzystania zasobów wodnych.
	Monitorowanie zmian zachodzących w gospodarowaniu wodą w systemach sektorowych.
	Weryfikacja dokumentów planistycznych zagospodarowania przestrzennego w zakresie funkcji i parametrów technicznych potencjalnych inwestycji gospodarki wodnej.
	Koordinacja zadań gospodarki wodnej z zadaniami innych resortów w zakresie realizacji postanowień prawa Wspólnoty Europejskiej.
	Wprowadzenie jednolitego systemu informacyjnego.
	Wprowadzenie dodatkowych uregulowań prawnych z zakresu ustanawiania obszarów ochronnych głównych zbiorników wód śródlądowych, a także ujęć wód.
	Uregulowanie sytuacji prawnej nieruchomości gruntowych pokrytych wodami płynącymi.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MI, MŚ, jst
Cel operacyjny 4.2.	Rozwój instrumentów organizacyjno-prawnych i ekonomicznych zintegrowanego zarządzania zasobami wodnymi
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Wprowadzenie nowych instrumentów ekonomicznych dostosowujących opłaty za korzystanie z wód do zwiększających się kosztów zasobowych i środowiskowych związanych z realizacją usług wodnych.
	Rozdzielenie finansowania zarządzania w gospodarowaniu wodami od finansowania administrowania majątkiem Skarbu Państwa.
	Zapewnienie stabilności w finansowaniu gospodarki wodnej wraz ze zwiększeniem środków na nowoczesny system monitoringu wód.
	Wdrożenie zasady zwrotu kosztów usług wodnych i polityki opartej na proporcjonalnej partycypacji w kosztach inwestycyjnych i eksploatacyjnych wszystkich użytkowników wód i urzędów wodnych, m.in. w celu zmniejszenia obciążenia budżetu państwa.

	Zwiększenie wielkości środków na realizację „Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych”.
	Poprawa finansowania utrzymania urządzeń i budowy służących retencjonowaniu wód i ochronie przeciwpowodziowej, w tym obiektów stale lub okresowo piętrzących wodę.
	Opracowanie i wdrożenie mechanizmów zwiększających stabilność finansowania przedsięwzięć gospodarki wodnej, a także stabilizujących finansowanie jednostek organizacyjnych gospodarki wodnej.
	Zagwarantowanie środków na przygotowanie inwestycji perspektywicznych, w szczególności na przygotowanie dokumentacji koniecznych w staraniach o środki pomocowe UE.
	Pozyskanie środków na realizację inwestycji w zakresie gospodarowania wodami, w szczególności na zakończenie rozpoczętych przedsięwzięć.
	Wzmocnienie finansowania urządzeń ochrony przeciwpowodziowej.
	Zwiększenie finansowania wyznaczania stref ochronnych wód śródlądowych.
	Zabezpieczenie w budżecie odpowiednich środków na regulowanie, przez dyrektorów RZGW, odszkodowań związanych z ustanowieniem obszarów ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych.
	Zabezpieczenie środków finansowych na edukację społeczną w dziedzinie ochrony wód, racjonalnego korzystania z wód i ochrony przeciwpowodziowej.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MF, MSWiA
Cel operacyjny 4.3.	Stworzenie systemu edukacji w zakresie gospodarki wodnej
Działania zmierzające do osiągnięcia celu	Zwiększenie wykorzystania potencjału badawczego wyższych uczelni i instytutów badawczych w kraju.
	Wprowadzenie systemowego kształcenia kadr dla gospodarki i inżynierii wodnej, jej doskonalenie w kształceniu ustawicznym oraz odpowiednie certyfikowanie kompetencji.
	Rozwinięcie systemu edukacji społeczeństwa w zakresie ochrony przed powodzią.
	Usprawnienie systemu edukacji w zakresie gospodarowania wodami oraz wzmocnienie udziału społeczeństwa w procesie zarządzania gospodarką wodną.
	Wzmocnienie systemu edukacji w zakresie gospodarki wodnej, m.in. przez organizację ogólnopolskich kampanii informacyjno - edukacyjnych na rzecz ochrony wody i środowiska wodnego.
Jednostki zaangażowane w realizację:	KZGW, MŚ, MNiSW

VII.2.4 Wskaźniki realizacji *Polityki wodnej państwa*

L.p.	Nazwa wskaźnika	Wartość w roku bazowym	Wartość zakładana w roku 2016 (2030)	Źródło danych
1.	Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków (%) - miasto - wieś	86,9 25,7	90 50 (85)	GUS GUS
2.	Długość wybudowanej sieci kanalizacyjnej (km)	0	16 000	Sprawozdawczość marszałków
3.	Objętość zretencjonowanej wody w ramach małej i dużej retencji (mln m ³)	0	450 (1500)	Sprawozdawczość beneficjentów FS

4.	Osiągnięcie dobrego stanu i/lub potencjału jednolitych części wód rzek (liczba JCW)	0	1826 (2000)	GUS
5.	Liczba nowych lub zmodernizowanych stanowisk pomiarowych i innych narzędzi z zakresu monitoringu wód podziemnych (szt.)	0	170	Sprawozdawczość beneficjentów FS
6.	Liczba niezagrażonych JCW (%)	24,7	70(100)	GUS
7.	Wykorzystanie potencjalnych zasobów hydroenergetycznych rzek (%)	10,3	15 (35)	GUS
8.	Długość zmodernizowanych dróg wodnych (km)	0	50 (200)	Sprawozdawczość beneficjentów FS
9.	Długość zmodernizowanych wałów przeciwpowodziowych zagrażających bezpieczeństwu (km)	0	300 (450)	Raport GUNB
10.	Wyremontowane obiekty stale piętrzące wodę grożące lub zagrażające bezpieczeństwu (szt.)	0	36	Raport OTKZ IMGW

VII.2.5 Ramy finansowe *Polityki wodnej państwa*

233. Biorąc pod uwagę kierunki inwestowania w gospodarce wodnej, zgodnie z „Polityką ekologiczną państwa”, przewiduje się, że nakłady potrzebne na realizację celów PWP w okresie 2011 - 2016 wyniosą około 62 mld zł. Średniorocznie (do roku 2016) będzie wydatkowanych około 10,3 mld zł. Średnioroczna suma środków zaangażowanych we wdrożenie reformy gospodarki wodnej wyniesie około 0,22 % nakładów na gospodarkę wodną.

Tabela nr 6. Wielkości nakładów na gospodarkę wodną w latach 2008-2030 (w mln zł)

2008	2009	2011 - 2016	2017 - 2030
7.500	9.300	62.000	200.000

2008, 2009 - wg danych oficjalnych,

2010 - brak danych oficjalnych na chwilę obecną,

2011-2016 oraz 2017-2030 wg planów i prognoz.

Przewiduje się, że struktura nakładów na gospodarkę wodną w latach 2011 - 2016, ze względu na źródło ich pochodzenia (dane KZGW), będzie taka, jak pokazana w tabeli nr 7.

Tabela nr 7. Przewidywana struktura nakładów na gospodarkę wodną w latach 2011-2016.

Źródło pochodzenia	Nakłady w % na lata					
	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Środki niepubliczne	20	25	30	35	40	50

Środki publiczne, w tym:	80	75	70	65	60	50
- środki jednostek samorządu	8	10	10	5	5	15
- środki NFOŚiGW oraz wfośigw	35	25	25	20	15	15
- budżet państwa	20	20	20	10	10	10
- środki zagraniczne	17	20	20	30	30	10

234. Zakłada się, że w roku 2020 nakłady na gospodarkę wodną w 60 % pochodzić będą ze środków niepublicznych, natomiast w roku 2030 w 70 %.
235. Realizacja reformy gospodarki wodnej umożliwi w latach 2017 - 2030 zwiększenie nakładów na tę dziedzinę gospodarki, a finansowanie w tych latach wyniesie około 200 mld zł.

VII.2.6 Zagrożenia, monitoring oraz kontrola wdrożenia *Polityki wodnej państwa*

236. Ze względu na formułowanie bieżącej oceny postępu realizacji planu wdrażania PWP, istotne jest poddawanie głównych jej elementów okresowej ocenie, tj.:
- reformy zarządzania zasobami wodnymi,
 - wdrażania dyrektyw UE,
 - przygotowania i realizacji inwestycji oddziałujących na zasoby wodne,
 - poziomu wykorzystania środków UE.
237. Podstawą oceny reformy zarządzania powinien być szczegółowy plan działań wraz z harmonogramem. Ponieważ działania mają charakter procesu i są współzależne, niezbędna jest ich bieżąca i okresowa ocena. Jej elementem powinna być ocena spójności działań oraz standardy wdrażanych rozwiązań.
238. Kontrola wdrożenia dyrektyw UE powinna dotyczyć postępu wdrożenia działań merytorycznych oraz terminów ich realizacji.
239. Reforma systemu gospodarowania wodami, wprowadzona równolegle z realizacją dużego i złożonego pakietu działań wynikających z terminowego wdrożenia dyrektyw UE, stanowi dodatkowe zagrożenie.
240. W obszarze zadań inwestycyjnych źródłem zagrożeń są opóźnienia wywołane głównie brakiem środków na przygotowanie dokumentacji oraz wydłużeniem procedur administracyjnych.
241. Ważnym kryterium oceny będzie poprawnie budowany i realizowany plan finansowy wszystkich działań związanych z wdrażaniem PWP.
242. Należy także zaznaczyć, że istotnym elementem podlegającym ocenie będzie weryfikacja postępu budowy procesu wsparcia społecznego dla wdrożenia PWP, poprzez realizację określonego w PWP pakietu zadań.
243. Ocena, w formie raportu, dokonywana będzie co 2 lata przez międzyresortowy zespół powołany przez ministra właściwego do spraw gospodarki wodnej. Ocena działań wskazanych do realizacji w PWP może być wspomagana dokumentami przygotowanymi przez niezależnych ekspertów.

VIII Załączniki

Załącznik 1. Diagnoza aktualnego stanu gospodarki wodnej

Załącznik 2. Plan wdrażania reformy gospodarki wodnej

Załącznik 3. Harmonogram działań związanych z wdrożeniem dyrektyw UE